

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**AZERBAYCAN CUMHURİYETİN'DE UYGULANAN İNOVASYON
STRATEJİLERİ VE YASAL DESTEK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Vusal İLKİNLİ

1303014006

**Anabilim Dalı: İktisat
Programı: Yönetim Ekonomisi**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sinan ALÇIN

Haziran, 2019

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**AZERBAYCAN CUMHURİYETİN'DE UYGULANAN İNOVASYON
STRATEJİLERİ VE YASAL DESTEK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Vusal İLKİNLİ

1303014006

**Anabilim Dalı: İktisat
Programı: Yönetim Ekonomisi**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sinan ALÇIN

**Diğer Jüri üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Deniz Dilara DERELİ
Dr. Öğr. Üyesi Levent POLAT**

Haziran, 2019

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Prof.Dr. Sinan Alçın`a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran, 2019

Vusal İlkinli

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
1. GİRİŞ	1
2. İKTİSADİ İNOVASYONLARIN UYGULANMASI STRATEJİLERİNİN	
HEDEF VE KAPSAMI.....	4
2.1 Modern Koşullarda Devletin İktisadi Düzenlenmesi Talimatları Ve Uygulanan	
İktisadi İnovasyon Özellikleri	4
2.1.1 İnovasyon Ve Stratejiye Kavramsal Bakış.....	7
2.1.2 İnovasyon Yöntemi	9
2.1.3 İnovasyon Türleri.....	11
2.1.3.1 Pazarlama İnovasyonu	13
2.1.3.2 Yapısal İnovasyon.....	15
2.2 İktisadi İnovasyonların Uygulanmasının Teorik Kavramları Ve Uluslararası	
Deneyimi	17
2.2.1 İnovasyon Süreci Ve İnovasyonda Yayılma.....	18
2.2.1.1 İnovasyon Sürecini Besleyen Unsurlar	21
3. AZERBAJYAN İKTİSADININ İNOVASYON ŞART KOŞULLARI VE	
AZERBAJYAN'DA UYGULANAN İKTİSADİ İNOVASYON	
STRATEJİLERİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ.....	26
3.1 Azerbaycan İktisadiyatı'nın İnovasyon Şart Koşulları Ve Azerbaycan'da	
Gerçekleştirilen Yapısal İnovasyonun Ana Yol Tarifi.....	26
3.1.1 Azerbaycan Bağımsızlık Öncesi Dönemde.....	29
3.1.2 Azerbaycan Ekonomisinin Temel İlkeleri	33
3.1.3 Bağımsızlıktan Sonraki Süreç	36
3.1.4 Son Dönemin Ekonomik Durumu.....	42
3.2 Azerbaycan'da Gerçekleştirilen Ekonomik Reformların Önemli Stratejik	
Hedefleri.....	45
3.3 Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Sosyoekonomik Gelişiminin Modern Durumu Ve	
Uygulanan Ekonomik İnovasyon Sonuçları.....	49
4. AZERBAJYAN CUMHURİYETİN'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN İKTİSADİ	
İNOVASYON STRATEJİSİNİN YASAL DESTEYİ VE GELİŞTİRME	
YOLLARI	52
4.1 Ulusal Ekonominin İnovasyonu Ve Ülkenin Ulusal Ekonomi Geliştirme	
Stratejisinin Uygulanması Yolları	52
4.1.1 Ulusal Kalkınma Hedefleri Ve Yeni Bölgesel Politika	55

4.2 Ekonomik Kalkınmaya Odaklı Devlet Programlarının Karmaşık Analizi Ve Değerlendirilmesi	60
4.3 Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Uygulanan İktisadi İnovasyonun Yasal İyileştirme Talimatları	64
4.3.1 Azerbaycan'da İnovasyon Sisteminin Geliştirilmesinde Güncel Sorunlar	69
4.4 Petrol Ve Gaz Endüstrisinde İnovasyon Girişimciliğinin Gelişme Yönleri.....	73
5. SONUÇ.....	76
KAYNAKLAR	81

KISALTMALAR

ABD :Amerika Birleşik Devletleri

GSYİH :Gayrisafi yurt içi hasıla

IM :İnnovation Managment

IMF :İnternational Monetary Fond

OECD :Organisation for Economic Co-operation and Development .

TM :Technology Managment

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1: İnovasyon Modelleri Evrimin Tarihsel Perspektifinde	19
Çizelge 3.1: Toplam Milli Gelirin Cari Fiyatlarla, Milyon Manat Cinsinden Bileşimi	37
Çizelge 3.2: Temel Sosyoekonomik Göstergelerin Endeksleri (Önceki Yıla Göre% Olarak)	44
Çizelge 4.1: Mevcut Yenilik Durumu: Ana Göstergeler	62
Çizelge 4.2: Endüstride Teknolojik Yeniliklere Yapılan Harcamaların Yenilik Türlerine Göre (Bin Manat)	67
Çizelge 4.3: Sanayide Ve İşlemede İnovasyon Harcamaları Hakkında Bilgi (Milyon Manat Cinsinden).....	68
Çizelge 4.4: Sanayide Ve İşlemede Teknolojik Yenilikçilik Harcamaları Ve Kaynakları (Milyon Manat Olarak)	68

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1: Reel Büyüme Oranı, Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre. 2017-201843

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı : İktisat
Programı : Yönetim Ekonomisi
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Sinan ALÇIN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2019

AZERBAJCAN CUMHURİYETİN'DE UYGULANAN İNOVASYON STRATEJİLERİ VE YASAL DESTEK

ÖZET

Azerbaycan'da başarılı bir sosyoekonomik gelişme stratejisinin bir sonucu olarak Azerbaycan'da yaratılan sosyoekonomik potansiyel, sürdürülebilir ekonomik gelişme ve makroekonomik istikrar sağlamıştır. Bu strateji neticesinde ekonominin çeşitlenmesi, petrol dışı sektörlerin gelişimi hızlandırılmış ve stratejik döviz rezervlerinin etkin kullanımı sağlanmıştır. Devlet başkanı tarafından yürütülen politikanın uygulanması, önümüzdeki yıllarda sürdürülebilir kalkınma için sağlam bir temel oluşturmaya, Azerbaycan Cumhuriyeti ekonomisinin dünya ekonomik sistemine entegrasyonunun hızlandırılmasına ve nüfusun yaşam standartlarının daha da iyileştirilmesine olanak sağlamıştır. Devletin bağımsızlığının restorasyonu, Azerbaycan'da yeni, bütünleşik bir ekonomik sistemin kurulmasını radikal reformların önemli bir görevi haline getirmiştir. Tez çalışmasının amacı, geçiş sürecinde yürütülen ekonomik reformların özelliklerini ve ülkenin ulusal ekonomik kalkınma stratejisinin gerçekleştirilme yönlerini, teorik kavramları ve geçiş sürecinde ekonomik reformların uygulanmasına ilişkin uluslararası deneyimleri incelemek ve ayrıca Azerbaycan ekonomisinde reformu sonuçlandıran etmenlerle ilgili faktörleri tanımlamak, mevcut durumun ve uygulanan ekonomik reformlar stratejisinin yasal desteğinin fiili sorunlarının ortaya çıkarılması ve iyileştirme yönlerinin tanımlanmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan Cumhuriyeti, İnovasyon stratejileri, Yasal Destek

University : Istanbul Kültür University
Institute : Graduate Education Institute
Department : Economy
Program : Management Economics
Supervisor: Prof. Dr. Sinan ALÇIN
Degree Awarded and Date : Master Thesis – June 2019

INOVATION STRATEGIES AND LEGAL SUPPORT APPLIED IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

SUMMARY

The socio-economic potential created in Azerbaijan as a result of a successful socio-economic development strategy in Azerbaijan has provided sustainable economic development and macroeconomic stability. As a result of this strategy, the diversification of the economy, the growth of non-oil sectors have been accelerated and effective use of strategic foreign exchange reserves has been ensured. The implementation of the policy carried out by the head of state enabled the establishment of a solid basis for sustainable development in the coming years, accelerating the integration of the economy of the Republic of Azerbaijan into the world economic system and further improving the living standards of the population. The restoration of the state's independence has made the establishment of a new, integrated economic system an important task of radical reforms in Azerbaijan. The aim of the thesis study is to examine the characteristics of the economic reforms carried out in the transition process and the aspects of the implementation of the national economic development strategy, the theoretical concepts and the international experiences related to the implementation of economic reforms in the transition process. to identify the actual problems of support and to define the aspects of improvement.

Keywords: *Republic of Azerbaijan, Innovation strategies, Legal Support*

1. GİRİŞ

Azerbaycan`da başarılı bir sosyoekonomik gelişme stratejisinin bir sonucu olarak Azerbaycan`da yaratılan sosyoekonomik potansiyel, sürdürülebilir ekonomik gelişme ve makroekonomik istikrar sağlamıştır. Bu strateji neticesinde ekonominin çeşitlenmesi, petrol dışı sektörlerin gelişimi hızlandırılmış ve stratejik döviz rezervlerinin etkin kullanımı sağlanmıştır. Devlet başkanı tarafından yürütülen politikanın uygulanması, önümüzdeki yıllarda sürdürülebilir kalkınma için sağlam bir temel oluşturmaya, Azerbaycan Cumhuriyeti ekonomisinin dünya ekonomik sistemine entegrasyonunun hızlandırılmasına ve nüfusun yaşam standartlarının daha da iyileştirilmesine olanak sağlamıştır. Devletin bağımsızlığının restorasyonu, Azerbaycan`da yeni, bütünlük bir ekonomik sistemin kurulmasını radikal reformların önemli bir görevi haline getirmiştir. Aynı zamanda, yeni sistemin bağımsız işleyişi gerektirdiği için, dünya pratiğinin olumlu derslerini dikkate alarak, reformların ikinci temel görevi, ekonomik mekanizmayı piyasa ilkelerine uyarlamaktır. Bağımsızlığın ilk yıllarında, Azerbaycan ekonomisi önümüzdeki yıllarda ciddi makroekonomik istikrar, enerji, gıda ve ekolojik güvenlikle karşı karşıya kaldı ve Azerbaycan`ın kalkınma modelinin büyük bir başarıya ulaştığını ve başarılı bir yükselişe yol açtığını gösterdi.

Azerbaycan ekonomik alanda geçiş dönemini sonlandırarak niteliksel olarak yeni bir gelişme aşamasına girmiştir. Yeni aşamanın özelliklerinden biri, ulusal ekonominin sürdürülebilir kalkınması için petrol dışı sektörün daha da güçlendirilmesi ve bu alandaki serbestleşme sürecinin derinleştirilmesidir. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev`in uyguladığı başarılı stratejinin bir sonucu olarak Azerbaycan, küresel krizin her alanında gelişmekte olan ve yenilenen ülkelerden biri olarak bilinmektedir.

Sosyoekonomik kalkınmanın şu andaki aşamasında sanayi yapısındaki niteliksel değişiklikler, ekonomik stratejinin önemli bir parçasıdır. Yoğun geri dönüşüm türünün hâlâ geçerli olduğu bir durumda üretimin verimliliğini ve

yapısını iyileştirme sorununun önemi artmaktadır. Her sektörün kendi yapısı, temel ekonomik ve teknik özellikleri ve rekabet gücünün büyümesinin kaynağıdır. Bu açıdan Azerbaycan” da yürütülen ekonomik reformların niteliği, gelecekteki bu süreçlerin çeşitli ekonomik eğilimlerle, belirli sonuçların çıkarılmasında iyileştirilmesi için önemli bir koşuldur.

Tez araştırmasının evreni geçiş sürecinde ekonomik reformların ve ülkenin ulusal ekonomik kalkınma stratejisinin uygulanması, Azerbaycan'da uygulanan ekonomik reformlar stratejisinin hedeflerindeki yeni eğilimler ve özellikleri, Azerbaycan'da uygulanan ekonomik reformlar stratejisinin hukuki hükümleri ve uygulama mekanizması ve ülke ekonomisi, alanları ve reel sektördür. Sunulan sorunun teorik ve pratik önemi, çalışmanın amaç ve hedeflerinin yanı sıra yapısının seçimini belirlemiştir.

Tez çalışmasının amacı, geçiş sürecinde yürütülen ekonomik reformların özelliklerini ve ülkenin ulusal ekonomik kalkınma stratejisinin gerçekleştirilme yönlerini, teorik kavramları ve geçiş sürecinde ekonomik reformların uygulanmasına ilişkin uluslararası deneyimleri incelemek ve ayrıca Azerbaycan ekonomisinde reformu sonuçlandıran etmenlerle ilgili faktörleri tanımlamak, mevcut durumun ve uygulanan ekonomik reformlar stratejisinin yasal desteğinin fiili sorunlarının ortaya çıkarılması ve iyileştirme yönlerinin tanımlanmasıdır. Hedefe ulaşmak için araştırma öncesi aşağıdaki analizleri içeren birtakım görevler belirlenmiştir:

- Ekonomik reformun özelliklerini ve devlet tarafından yürütülen ekonomik reformları tanımlamak;
- Teorik kavramların ve ekonomik reformların uygulanmasında uluslararası deneyimin incelenmesi;
- Ülkenin ulusal ekonomik kalkınma stratejisini araştırmak;
- Azerbaycan'da ekonomik reform stratejisinin amaçlarının belirlenmesi ve araştırılması, Azerbaycan Cumhuriyeti'nde uygulanan ekonomik reform sonuçlarının değerlendirilmesi;
- Azerbaycan Cumhuriyeti'nde uygulanan ekonomik reformlar stratejisinin hukuki teminat mekanizmasının araştırılması ve incelenmesi, hukuki hükümlerin iyileştirilme yönlerinin belirlenmesi.

Araştırma veri tabanını, yerli ve yabancı araştırmalar, hükümet ve devlet kurumlarının normatif ve metodolojik materyal ve belgeleri, özellikle Ekonomi ve Sanayi Bakanlığı, Devlet İstatistik Komitesi, Dışişleri Bakanlığı, Merkez Bankası, uluslararası kuruluşların sunduğu veriler, çok sayıda seminer ve konferans materyalleri ve diğer bilimsel literatür kapsamaktadır.

Araştırmada ortaya çıkan sorunların çözümünde diğer karşılaştırmalı analiz yöntemleri, istatistiksel muhakeme, fonksiyonel, mantıksal, yapısal ve ülkenin ekonomik güvenliği ile ülke ekonomisinin rekabet edebilirliğini değerlendirmenin diğer yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmanın teorik ve metodolojik temeli, devletin ekonomiye müdahalesinin dönüşümü, ülke ekonomisindeki ekonomik reformlar, özellikleri ve stratejileri, ulusal ekonomik kalkınma stratejisinin uygulanmasına ilişkin yönlerin araştırılması araştırması, bilimsel yaklaşımlar ve kavramsal araçlar, ekonomik reform stratejisinin hedefleri, yerli ve yabancı ekonomistlerin uygulanan ekonomik reformlar stratejisinin yasal olarak sunulması konusundaki uzmanlıklarının sonuçları ve önde gelen uluslararası kuruluşların araştırması, modern ekonomideki yapısal reformların ana yönleridir.

Araştırmanın pratik önemi, Azerbaycan Cumhuriyeti devlet organları tarafından Ekonomi Hukuku, İktisatın Hukuki Düzenlemesi, İktisat Politikası, Devlet İktisadi Düzenlemesi, Makroekonomi, konu disiplinlerinin öğretiminde yardımcı materyal olarak ülkedeki ekonomik reformların uygulanması sürecinde, ayrıca ekonomik reformların ulusal ekonomik kalkınma stratejisinin uygulanmasının yanı sıra bazı ekonomik reformların yasal sunumunun iyileştirilmesine ilişkin bazı hükümlerin uygulanmasında da kullanılabilirliğidir.

2. İKTİSADİ İNOVASYONLARIN UYGULANMASI STRATEJİLERİNİN HEDEF VE KAPSAMI

2.1 Modern Koşullarda Devletin İktisadi Düzenlenmesi Talimatları Ve Uygulanan İktisadi İnovasyon Özellikleri

Her modern ülkede devlet, ulusal ekonominin gelişmesinde ve işleyişinde önemli bir rol oynamaktadır. Bugün devlete ya da geriye dönük olarak devlete pratik olarak bağımlı olmayan bir piyasa ekonomisi hayal etmek imkansızdır. Böyle bir makroekonomik sistem tarihte hiçbir zaman var olmamıştır. Şimdi, piyasa ekonomisine devlet müdahalesine duyulan ihtiyaçların nedenlerini açıkladıktan sonra, devlet kurumlarının ekonomideki temel işlevleri açıklığa kavuşturulmuş ve devletin somut işlevlerinin ve onların modern ekonomideki gerçekleşme mekanizmalarının daha doğru bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, küreselleşme süreçlerinin etkisi altında, ulusal ekonominin faaliyetlerindeki son değişiklikleri göz önünde bulundurmak ve yeni gereksinimlerin ve çelişkilerin etkisi altında büyük devlet gruplarında kurumsal sistemlerin dönüşümünün yüksek dinamizmini anlamak gerekir.

Asırlık deneyime bakıldığında, ekonominin ve toplumun yönetiminde, herhangi bir modern piyasa ekonomisinde saf devlet politikaları durumunda gerçekleştirilebilecek oldukça geniş bir işlev yelpazesi vardır. Bunların temelleri aşağıdaki gibidir (Nadirov, 1998:236).

- Ekonomik faaliyetin yasal desteği. Devletin bu alandaki ana işlevlerinden biri, mülkiyet haklarının korunmasıdır.
- Para dolaşımı, döviz dolaşımının kütle ve hızının düzenlenmesi, döviz kuru, kredi ilişkileri.
- Maliye politikası ve bütçe sektörü düzenlemesi.
- Kamu sektöründe gelirin yeniden dağıtımı (istikrarı, sürdürülebilirliği dahil). Temel olarak devlet, girişimciler ve ücretliler tarafından kazanılan özel gelir ve gelirin optimal oranını sağlamak için çalışmalıdır. Bu kategorideki kişilerin

gelirlerinde büyük bir fark olması durumunda, toplumda keskin sosyal çelişkiler ortaya çıkmakta, kapitalist ülkelerin deneyimi nüfusun sadece% 5'inin girişimci olabileceğini göstermektedir. Gerisi işçi olarak çalışmayı tercih ediyor.

- Kolektif talepleri karşılamayı amaçlayan kamu mal ve hizmetlerinin üretimi. Bunlar savunma ürünleri, yollar, iletişim ve diğer altyapılardır. Bu görev grubu, devletin bilime, sağlık ve eğitime desteğini de içerebilir.
- İşlem maliyetleri minimize edilir. İşlem maliyetlerinin, ekonomik sistemin sömürü maliyetleri anlamına geldiği anlaşılmaktadır.
- Tekel karşıtı düzenleme ve rekabet gelişimi. Küçük ve orta ölçekli işletmelere yardım.
- Ulusal çıkarların dünya ekonomisine uygulanması. Yerel ekonominin rekabet edebilirliğinin korunması.

Bu özellikler, bölünerek ve belirtilerek ve yeni sabit görevler eklenerek genişletilebilir (Aliyev, 1995:475). Devletin işlevlerini somutlaştırmak, ulusal özelliklerine, gelişme aşamasına ve seçilen politikaya bağlı olarak her ülke tarafından gerçekleştirilmektedir.

Belirtildiği gibi, modern üretim ve ekonomik ilişkiler, ekonomik varlıkların rekabet edebilirliğinin derecesine bağlıdır. Özellikle, tarım ve gıda ürünlerine olan talebin artması, tüketici pazarlarındaki rekabeti daha da arttırdı. Bu faktör, üreticilerin modern teknolojilerden ve standartlardan faydalanması ve uluslararası kurallara ve düzenlemelere uygun ürünler üretmesi gerektiğini göstermektedir (Rahmanov, 2004:87). Sadece yeniliklerin kullanımı, yeni bilimsel kazanımlar ve modern gereksinimleri karşılayan teknik gereklilikleri karşılayan üretim alanlarının yaratılması, küreselleşen küresel ekonomideki rekabetçi ürünlerin üretimi için koşullar yaratacaktır. Bu, genel pazarda yer almaya yardımcı olacaktır.

Kabul edilen devlet politikasının uygun demokratik operasyonlarını yerine getirmek için, hükümet ekonomik süreçler üzerinde çeşitli doğrudan ve dolaylı etkiler kullanmaktadır. Prof. Rayzberg (1991:248), ekonominin aşağıdaki hal düzenlemelerinin piyasa koşullarında kullanılmasına bakmaktadır: Birçok saha ve tesisin doğrudan yönetimi; vergi düzenlemesi; para kredisi düzenlemesinin para dolaşımı üzerindeki etkisi; bütçe düzenleme, devlet bütçe

fonlarının farklı yönlerde kullanımı için dağıtılması; fiyat düzenlemesi; çalışma koşullarının düzenlenmesi, çalışma ilişkileri, ücretler; sosyal düzenleme (devlet sosyal sigortası dahil); çevresel restorasyon ve korumanın devlet düzenlemesi; kısıtlamalar ve izinler (devlet lisansı, vb.).

Şu anda devlet, ülkenin ekonomik ve sosyal gelişim merkezinde bir büyüme kaynağı olarak değil, bir ortak, bir katalizör ve bir yardımcı olarak duruyor. Kolektif önlemleri etkin bir şekilde uygulama ve yayma fırsatı olarak tanımlanan devlet potansiyeline özellikle dikkat edilir. Bu nedenle, nüfusun yönetişime katılımını arttırmaya ve insanların gereksinimlerine daha sorumlu cevap vermeye çalışan yerel makamlara daha fazla güç vermeye çalışıyor.

Devlet kurumlarının performansının iyileştirilmesi, devlet memurlarının ödeme sisteminin iyileştirilmesine ve teşvik edilmesine bağlıdır. Memur ücretlerinin optimizasyonu, yolsuzlukla mücadelede önemli bir araçtır çünkü memurlar “düzenlenmiş oyun” için ek teşvikler almaktadır (Ahmedov, 2003:520).

Sol destekli ülkeler kendi bağımsız politikalarını ve dünya ekonomilerini izlemeyi umuyorlarsa, o zaman gelişmiş ülkelerin taklidi olmak yeterli değildir. Birçok bilim adamı, iktisatta gerekli olan teorik çalışmanın sınırlamaları hakkında yazmaktadır. Bununla birlikte, biriken çelişkiler ve üstesinden gelme yolları hakkında yorum yapmazlar.

Bilim insanlarının ekonomik trendlerde tanımladıkları ve dünya ekonomik bünyesindeki (ulus ötesi sermaye, ayrı devletler ve blokları, mega polis, serbest bölgeler, uluslararası kuruluşlar, vb.) kalite değişimlerinin arka planı ile ilişkilerinde tanımladığı yasa ve yönetmelikler büyük ölçüde kaybolmuş ve bozulmuştur. Bu bakımdan, örneğin, Fransa’da düzenleme teorisindeki bazı araştırmacıların sonuçları adildir. Onların görüşüne göre, dünya zaten aşırı karışık, ancak bilimsel anlayışı için "yeni Keynes" yoktur (Aliyev vb., 2002:420).

Amerikalı Profesör Stiglitz, sosyal ekonomik kalkınma düzenlemesinde yeni kavramlara geçmeye karar verirken modern ekonomik çalışmaların durumunu açıklar: demokratikleşme, eşitsizlik, çevre koruma ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi anlamaya başlarız (Hoff, 2008:78).

Dünya deneyiminden, piyasa sisteminin sosyal koruma, eğitim, temel bilimlerin gelişimi ve benzeri birçok sorunun adil ve etkili bir şekilde çözülmesine izin vermediği bilinmektedir. Bunlar göz önüne alındığında, ilki, devletin, piyasa kusurlarını, uygulamasının zarar verici etkilerini ortadan kaldırmak için uygun süreçleri düzenlediği yönündedir. İkincisi, planlanan ekonominin çıkarları, yani makroekonomi, piyasa ekonomisine geçiş ve ulusal ekonominin farklı seviyeleri ile ilgili çelişkiler vardır. Toplumun ekonomik dönüşüm sürecinde makroekonomi ve mikroekonomi arasındaki ekonomik çelişkiler devlet tarafından bu çıkarları uzlaştırmaya çalışılmalıdır.

2.1.1 İnovasyon Ve Stratejiye Kavramsal Bakış

Çoğu akademisyen, stratejik inovasyonun inovasyon ve stratejinin bir birleşimi olduğunu söylemektedir (Schlegelmilch ve diğerleri, 2003:117). Son on yıl, strateji veya yenilik üzerine ayrı bir görüş sağladı. Sadece son yıllarda araştırmalar geleneksel zihniyete meydan okumakta ve iç sistemleri ve yetenekleri dış fırsatlarla eşleştirmeye odaklanarak her iki kavramı birleştirmektedir (Geroski, 1998:2). Geleneksel zihniyet modelinin, sadece statükonun kaynaklarına ve mevcut yeteneklerine odaklanarak, bir şirketin geleceğini önyargılı kılacağını ve sınırlayacağını iddia ettiler (Baden-Fuller ve Pitt, 1996:95).

Akademik araştırmacılar farklı stratejik inovasyon vakalarını değerlendirdiler ve tüm bu vakaları belirleyen ortak temanın, şirketlerin radikal teolojik inovasyonun yardımı olmadan köklü bir endüstri liderine saldırmakta başarılı olduklarını buldular (Markides, 1997:10). Stratejik yenilik başarmak kolay bir şey değildir, akademik literatür, liderlere yapılan saldırıların çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlandığını göstermektedir (Markides, 1997:11). Dolayısıyla, saldırıda başarısız olmadı ve pazar paylarını önemli ölçüde arttırdı ve hatta teknolojik bir süreksizlik olmadan pazar lideri olan şirketler araştırmaya değer.

Markides (1997:12), “Bir şirketin endüstri konumlandırma haritasındaki boşlukları belirlediğinde, onları doldurmaya karar verdiğinde ve boşluklar yeni kitlesel pazar haline gelmek için büyüdüğünde, stratejik yeniliklerin meydana geldiğini” iddia ediyor. Müşteri zevklerini ve tercihlerini değiştirerek, hükümet

politikalarını değiştirerek ve teknolojileri değiştirerek boşluklar ortaya çıkabilir, ancak proaktif olarak şirket tarafından da yaratılabilir. Bunlar aynı zamanda şirketlerin gelişmesini ve stratejik yenilikler elde etmesini tetikliyor.

Akademik araştırmacılar, stratejik yenilik literatüründe bazı önemli ortaklıklar buldular (Schlegelmilch ve diğerleri, 2003:122): zihinsel modellerin ve taciz kurallarının temel sorgulanması, büyüme stratejisinin oluşturulması, stratejinin oluşturulmasına yönelik yaratıcı süreçlerin oluşturulması, pazar alanı ve endüstri sınırlarının yeniden tanımlanması ve müşteriler için çarpıcı değerin kazanılması ve şirketler için yüksek büyüme.

Literatür araştırmasına dayanarak Schlegelmilch ve ark. (2003:123) aşağıdaki tanımları önermiştir: “Stratejik yenilik, müşteriler için dramatik değer iyileştirmeleri ve şirketler için yüksek büyüme elde etmek için iş modelinin temel kavramlarının yeniden kavramsallaştırılması ve mevcut pazarların yeniden şekillendirilmesidir (kuralları kırarak ve rekabetin niteliğini değiştirerek).

Markides (1997:12) ve Abell (1980) 'e göre, stratejik inovasyonun nasıl gerçekleştiğinin anlaşılması için üç temel meselenin stratejik düzeyde özölmesi gerekiyor: “Müşterimiz kim olacak? Seçilen müşteriye hangi ürün veya hizmetleri sunmalıyız? Ve bu ürünleri veya hizmetleri nasıl maliyet etkin bir şekilde sunmalıyız? ”Her şirket, akıllarının arkasında kimin, neyin ve nasıl soru seçeceğine karar vermelidir. Ancak, bir stratejiyle gelmek ile stratejik inovasyonu izlemek arasında bir fark bulunmaktadır.

Stratejik inovasyonun elde edilmesi zordur, çoğu zaman sadece birkaç endüstri yarışmacısı tarafından gerçekleştirilir, diğerleri ise stratejik yenilikçinin endüstriyi bozması üzerine tepki vermek zorundadır.

Charitou ve Markides'e (2003:55) göre, stratejik inovasyon ile yıkıcı stratejik inovasyon arasındaki fark, yıkıcı stratejik inovasyonun, hem geleneksel yöntemle hem de birbiriyle çelişen farklı iş yapma biçimlerini değiştirmesidir. Normal stratejik yenilik sadece iş yapış şeklini değiştirir. Yıkıcı stratejik yenilikler bazı özellikleri paylaşır: genellikle geleneksel yaklaşımlardan farklı ürün veya hizmet özelliklerini vurgularlar. Genellikle küçük ve düşük kar marjlı bir işletme olarak işe başlarlar, bu sayede kurulan şirketleri izlemekle

ilgilenmezler. Sık sık kurulan pazarın büyük bir bölümünü ele geçirdiler (Teece, 2010:175).

Yıkıcı stratejik inovasyon gerçekleştiğinde, yerleşik şirketler artık iş yapmanın yeni yolunu görmezden gelemez. Bir sonraki hamlesini göz önünde bulundurmaları gerekir, zordur çünkü iş yapmanın yeni yolu kendi geleneksel yerleşik yollarıyla çelişir. Christensen'ın ilk çalışmalarında (1997), yıkıcı yeniliklerin nihayetinde piyasayı domine etmek için büyüdüğünü iddia etti. Bu da, sonuçta her kurulu şirketin kesintiye ayak uydurması gerektiği anlamına gelir.

Diğer bir seçenek, her iki oyunu da aynı zamanda çok yönlü bir organizasyon haline getirerek oynamak. Yıkıcı yeniliklere kucak açacak yeni bir birimi ayırarak. Bu birimlerde sunulan ürün ve hizmetler, kişisel hizmet düzeyi, fiyat ve hedef müşteri segmenti gibi boyutlar boyunca kurulan ürün ve hizmetlerden genellikle farklıdır. Bu birimler, kurulan şirketin üst yönetimi ile sıkı bir ilişki kurmalı ve bağlı olmalıdır, ancak birim yüksek derecede karar verme özerkliğine, kendi kültürlerine, organizasyon yapılarına, süreçlerine, teşviklerine ve kontrol mekanizmalarına sahip olmalıdır (Benner ve Tushman, 2003:240; Hill ve Rothaermel, 2003:12; Jansen, 2005:15; O'Reilly ve Tushman, 2004:5).

Son seçenek, yeniliği tamamen benimsemek ve onu büyütme çalışmasıdır. Şirketler, geleneksel iş yapma yöntemlerini terk etmek zorundadır. İnovasyon iki son derece farklı aktiviteyi içerir: yeni bir teknolojik, stratejik, hizmet veya ürün fikri ortaya koymak ve bunun için bir pazar oluşturmak. Her iki aktivitenin de başarıyla birleştirilmesi gerekir, ancak bunun tek bir şirket tarafından yapılması gerekmez. Kurulan şirket, öncünün teknolojisini 'çalabilir' ve ardından yıkıcı yenilikçiliği kitlesel bir pazar haline getirebilir. Yerleşik firmaların çoğu, önceki pazar lansmanlarından öğrenerek ürünleri ölçeklendirme becerilerine ve yeteneklerine sahiptir (Charitou ve Markides, 2003:57).

2.1.2 İnovasyon Yöntemi

Prensip, inovasyon yönetimi Alanını veya daha iyi tanımlanmış, İM, teknoloji yönetimi (TM) ve inovasyon yönetimi (MI) alanlarını göz önüne aldığımızda, üç temel örtüşen terim düşünülebilir.

Hamel (2006:75) IM'yi “yöneticilerin ne yaptığını ve nasıl yaptıklarını değiştirdiği” olarak tanımlar, bu da firmalar için uzun süreli avantajlar yaratabilir. Birkinshaw ve diğ. (2008:825), inovasyon (inovatif) yönetimi “son teknoloji için yeni olan ve daha ileri örgütsel hedeflere yönelik bir yönetim uygulaması, süreci, yapısı veya tekniğinin icadı” olarak tanımlamaya katkıda bulunur. Bu anlamda kurumsal bağlamı, yayılımı, kültürel yansımaları ve onu etkileyen yöneticilerin rolünü analiz ederler. Ayrıca, konunun önde gelen yazarlarından biri “Yenilikçi Yönetim üç koşuldan biri veya daha fazlası karşılandığında kalıcı bir avantaj sağladığını açıklar: yenilik, uzun süredir devam eden ortodoksiyi zorlayan yeni bir yönetim ilkesine dayanmaktadır; yenilik, bir dizi süreç ve yöntemi kapsayan sistemiktir ve / veya inovasyon, zaman içinde ilerleyen bileşiklerin sürdüğü devam etmekte olan hızlı ateş icadı programının bir parçasıdır.”(Hamel ve Green, 2007:210). Diğer yazarlar bu düşünce akımını yeni ortaya çıkan literatür olarak desteklemekte ve strateji, yapı, form ve prosedürlerdeki yenilik ve bilgi teknolojilerinin tanıtımı dahil olmak üzere inovasyon yönetimi için taksonomisini önermektedir (Damanpour ve Aravind, 2012:425). Motive edici ve ödüllendirici politikaların (Walker ve diğerleri, 2011:368) veya liderliğin (Vaccaro ve diğerleri, 2012:30) entegrasyonuna ek olarak, bu inovasyon yönetimindeki stratejik ve yapısal değişiklikler düşüncesinin dahil edilmesi dikkat çekicidir. IM'nin ana odağının, mutlaka yenilik sonuçlarına odaklanmadan kendi başına yönetim faaliyetinde yattığını tahmin edebiliriz. Bu geniş ve kafa karıştırıcı yaklaşımın bir örneği, Skalkos (2012:245) tarafından önerilen ve inovasyon yönetimi için dokuz kategoriden oluşan taksonomidir: bilgi yönetimi, iş stratejisi, yeni ürün geliştirme, değişim yönetimi, vb. Pazarlama ve organizasyon. Yani, geniş bir yönetim alanıdır.

İkinci terim olan TM, geniş anlamda “bir örgütün stratejik ve operasyonel amaçlarını şekillendirmek ve gerçekleştirmek için teknolojik yeteneklerin geliştirilmesi ve uygulanmasının planlanması, yönlendirilmesi, kontrol edilmesi ve koordinasyonunu içeren bir süreç” olarak tanımlanmıştır (NRC, 1987). TM, Dinamik Yetenekler Teorisi bağlamında, bir firmanın zaman içinde değişen teknolojiler bağlamında yenilik için kaynaklarını nasıl yönettiği ile açıklanmıştır (Cetindamar ve ark., 2009:238). Bu nedenle,

TM için araçları tartıştığımızda, teknolojinin işletmeye entegrasyonu ile ilgili kararları ve etkinlikleri yenilikçi bir bağlamda ele alacaklardır (Phaal et al., 2000:225). Bununla birlikte, teknolojik yeniliğin başlıca etkileyicileri arasında ve özellikle küçük firmalar söz konusu olduğunda yeniliğe yönelik yönetsel tutumlar olduğu belirtilmiştir (Kim ve diğerleri, 1993:216).

Son olarak, Yenilik Yönetimi (MI) ile ilgili olarak, Van de Ven, 1986'nın başlarında, dört temel faktöre odaklanması gerektiğini belirtti: yeni fikirler, insanlar, işlemler ve kurumsal bağlamlar. Adams ve diğ. (2006:6), yazılı bir makalede, MI ölçümü için yedi kategori içeren bir çerçeve önermiştir: girdiler, bilgi yönetimi, strateji, organizasyon ve kültür, portföy yönetimi ve ticarileştirme. Bu bağlamda, yeni inovasyon çıktıları oranlarının ölçülmesinin şu anda gerekli olduğu vurgulanmıştır (Kleinknecht, 2016:56). Dankbaar'a (2003:11) göre, İnovasyon Yönetimi "sadece kısmen rutinleştirilebilecek olanların rutinleştirilmesi" ve yaratıcılık için yeterli yapı ve ortamın sağlanması ile ilgilidir. Çekirdek süreç, Drucker'e (2007:76) göre bilgiyi bilgi çalışanlarının çalışmalarına uygulamaktan ibarettir. Bu bilgi perspektifinin akademik literatürde çok sayıda destekçisi olmuştur (Hendriks, 2003:56). Dahası, sistemik inovasyon odağı, inovasyon ve bilgi üretiminin, birçoğu resmi araştırma sürecinin dışında kalan çeşitli faaliyetler, inovasyon yönetimi teknikleri ve araçlarının bir sonucu olarak ortaya çıktığını göstermektedir (Liyanage ve Poon, 2002:580). Hull ve diğ. (2000: 634) İnovasyon için Bilgi Yönetimi Uygulamalarını "doğrudan bilginin geliştirilmesi ve uygulanmasında yer alan gözlemlenebilir rutinler" olarak tanımlamaktadır. Önceki yazarlar, bu araçları çok sayıda Ar-Ge firması departmanının uygulamalarını gözlemleyerek tanımlamışlardır.

2.1.3 İnovasyon Türleri

Yenilik, yeni bir ürün pazarında teknoloji organizasyon kombinasyonunun oluşturulmasıdır. Bu tanım, üç ana unsur olduğunu öne sürmektedir (During, 1986:54):

İnovasyon bir süreçtir ve böyle yönetilmelidir. İnovasyon yönetimindeki kilit faaliyetler şunlardır: amaç oluşturma, süreci tasarlama ve organize etme, ilerlemeyi izleme ve gerekirse hedefleri, süreci ve / veya kuruluşunu ayarlama.

Sonuç, şirketin PMTO kombinasyonlarındaki en az bir yeni unsurdur. Örneğin, ürün yeniliği, yeni ürünlerin geliştirilmesini, üretilmesini ve ticarileştirilmesini içerir ve yeni süreç teknolojisi veya pazar bölümlerinin geliştirilmesini gerektirebilir. Teknolojik yenilik, yani yeni süreç teknolojisinin şirket içi gelişimi veya başka bir yerde geliştirilen teknolojinin benimsenmesi ve uygulanması da genellikle kurumsal adaptasyon gerektirir, ancak yeni ürün veya yeni pazar gelişimi ile bağlantılı olması gerekmez.

İnovasyonun yeni olma derecesi, artan, küçük adımlı inovasyondan, sentetik inovasyona, yani mevcut tekniklerin, fikirlerin veya yöntemlerin yaratıcı re kombinasyonuna, süreksiz, radikal, kuantum sıçrama inovasyonuna kadar değişebilir (Tushman, 1986:75). Başka bir yönü, inovasyonun yeni olduğu konuyla ilgilidir. Bu, yeniden dünyaya, bir ülke / toplum veya bir endüstri, bir şirket veya bireye kadar değişebilir.

Bir sonraki bölümde sunulan yeniliğin süreç temelli acil durum modeli, çeşitli inovasyon, organizasyon ve karar verme teorilerine dayanan altı önermeden türetilmiştir. Etkin inovasyon yönetimi, “inovasyon yöneticisine” sahip olmasını gerektirir (Ashby, 1956:69):

Bir hedef veya en azından, kaydedilen ilerlemeyi değerlendirmek için bir mekanizma,

Yenilik sürecinin bir modeli,

İnovasyon sürecinin gerçek ortamı ve durumu hakkında bilgi,

Süreci, organizasyonunu ve / veya ortamını yeniden tasarlamaya yönelik niteliksel ve niceliksel olarak yeterli müdahaleler veya gerekirse hedefler (Rothwell vb., 1974:259),

Yapılan veya dikkate alınan müdahalelerin etkilerini tahmin etmek veya en azından değerlendirmek için yeterli bilgi işleme kapasitesi.

Kuruluşların kontrol teorisinden türetilen bu “etkili kontrol için ön koşullar” (Leeuw, 1982:12), üretim veya montaj işlemleri gibi daha rutin faaliyetlerin yönetiminde, çoğu zaman dolaylı olarak olsa da iyi kabul görmüştür. İnovasyon, aksine, bir şirketin her zaman yapabileceği en iyi şeyin yeterli kaynak koymak ve daha sonra en iyisini ummak için belirsiz olduğu bir

şey olarak görülüyor. Şirketlerin bundan daha iyisini yapabileceğine ve yenilikçi faaliyetin tipik özelliklerinin tam olarak anlaşılmasının, inovasyonun etkin yönetimi için temel oluşturduğuna inanılmaktadır.

İnovasyon süreçleri belli belirsizlik, karmaşıklık ve çeşitlilik ve karşılıklı bağımlılık düzeyleri ile karakterize edilir. İnovasyonun başarısı, “inovasyon yöneticisinin”, sürecin organizasyonuna bu özelliklerin yarattığı taleplere ne ölçüde uyacağına bağlıdır. Düzenlenebilirdik bakış açısından nispeten en kolay süreçler rutindir, yani düşük çeşitlilik ve yüksek analiz edilebilirlik süreçleridir (Perrow, 1967:195).

Örgütsel inovasyon için elverişli örgütsel koşullar yüksek merkezileşme, yüksek formalizasyon ve düşük profesyonelliktir. Çeşitli süreç özellikleri genellikle süreç boyunca değişir, bu nedenle inovasyon sürecinin organizasyonunu sürecin asıl özelliklerine dinamik olarak adapte etmek için ‘inovasyon yöneticisi’ ni gerektirir. Organizasyon ile yenilik arasındaki ilişkilerin araştırılması, organik yapıların mekanik durumlardan ziyade yenilikçi durumlarla daha iyi başa çıkabileceğini bulan Burns ve Stalker (Burns vb., 1961:45) ile başladı. Bu sonuç, ilgili örgütsel özellikleri tanımlamayı ve inovasyon süreci üzerindeki etkilerini açıklamayı amaçlayan bir araştırma akışı başlattı.

Araştırmalar, inovasyonun daha erken aşamalarında (başlatma, benimseme) en uygun örgütsel koşulların düşük merkezileşme, düşük formalizasyon ve yüksek profesyonellik olduğunu göstermiştir. Daft (1978:196), düşük formalizasyon, düşük merkezileşme ve yüksek profesyonellik konularının teknik (yani ürün ve süreç) yeniliklerin başlatılması ve benimsenmesi için uygun olduğu sonucuna varmıştır.

2.1.3.1 Pazarlama İnovasyonu

En geniş anlamda yenilik, yeni fikirlerin pratik uygulamasıdır (Millson ve Wilemon, 2008). Bu geniş tanımla yaratıcılık ve yenilik kavramı arasında bir ayırım yapmak gerekir. Yaratıcılık yeni fikirler üretme yeteneğini ifade ederken, inovasyon, yeni fikirlerin uygulama sürecini ve yeni şeyler yaratma sürecini temsil eden etkinliği ifade eder (Stosic, 2007: 3).

Ürün ve hizmetlerin sert bir şekilde iyileştirilmesine ek olarak, inovasyon aynı zamanda fikirlerin toplanmasını ve işlenmesini ve gerçekleştirilmesini içeren süreçle de ilgilidir (Stošić, 2007: 15). İnovasyon, yeni veya önemli ölçüde geliştirilmiş ürünlerin, hizmetlerin, süreçlerin, yeni pazarlama yönteminin veya iç veya dış işletme organizasyonlarındaki iş uygulamalarında yeni bir organizasyonel yöntemin uygulanmasını temsil eder (OECD, 2005: 14). Yukarıdakilerin tümü, kuruluşun ilk kez geliştirdiği ve diğer kuruluşlar tarafından uyarlanan veya benimsenen ürünler, işlemler, yöntemler için geçerlidir (OECD, 2005: 15). İnovasyon yönetimi alanında tanınmış bir yazar olan Trott, (200: 15), inovasyonu fikir toplama, teknolojik gelişme, pazarlama, yeni veya geliştirilmiş ürün üretimi ve üretim süreçleri ve ekipmanları ile ilgili bir dizi faaliyet olarak tanımlar. İnovasyonla ilgili ortak baskıda OECD ve Eurostat, yakın zamana kadar inovasyonun üretim süreçlerinde ve yeni ürün geliştirmede iyileştirmeler içerdiğini, bugün ise organizasyon ve pazarlama inovasyonu açısından inovasyonu içerdiğini belirtiyor (OECD, 2005: 15).

Modern ekonomide, pazarlamanın yeni kurallarını anlayan kuruluşlar doğrudan tüketicilerle ilişkilerini geliştirir (Scott, 2013: 18). Pazarlama yeniliğinin temel amacı, tanımlama sürecini ve müşteri ihtiyaçlarının karlı memnuniyetini iyileştirmektir. Yeni pazarlama yöntemlerinin ve faaliyetlerinin uygulanması ile organizasyon müşterileri ile daha yakın bir ilişki kurmayı amaçlar ve müşterileri, müşterilerin sadakat gösterdiği bir koşulda müşterilerin teşebbüsü haline geldiklerinde ve bunu kendi referans gruplarına tavsiye etmeleri durumunda duruma getirir (Kotler ve Keller, 2006: 11). Yukarıda belirtilenlere rağmen, pazarlama inovasyonunun diğer amaçları: yeni pazarlara girme, yani pazarda görünürlük seviyesini ve ürünün varlığını arttırmanın yanı sıra büyük ölçekli ve satış sıklığı elde etme.

Pazarlama inovasyonu, birbiriyle ilişkili ve sürdürülebilir bir rekabet avantajı sağlayarak tüketici ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanan dört aracın tanıtımına dayanmaktadır (Ferrell ve Hartline, 2011: 19). Bu nedenle, pazarlama yeniliği, tamamen yeni pazarlama stratejileri, pazarlama kavramları veya organizasyonda hiç uygulanmayan yeni pazarlama yöntemlerinin kullanılmasını içerir. Aşağıdaki unsurların birleşimine dayanırlar (Stosic, 2007: 5):

- Önemli ürün tasarımı iyileştirmeleri (form ve ambalajdaki değişiklikler)
- Yeni fiyatlandırma stratejilerinin uygulanması,
- Tamamen yeni bir perakende konseptinin uygulanması (tamamen yeni dağıtım kanallarının tanıtılması),
- Tamamen yeni bir tanıtım konseptinin uygulanması (sosyal ağlarda reklam).

Ürün tasarımıdaki değişimler açısından pazarlama yeniliği, pazarlama konseptinin ayrılmaz bir parçası olarak şekil ve ambalajdaki önemli değişiklikleri içerir (Kotler ve Keller, 2006). Daha spesifik olarak, ürün tasarımı açısından pazarlama yeniliği, ürünün işleyiş ve kullanım özelliklerini etkilemeden, ambalajlama şekli veya ürün tarzı açısından önemli değişiklikler içermektedir (Stošić, 2007: 20). Tasarımın pazardaki yenilikçiliği, bir kuruluşun mevcut tüm ürünlerle ilgili olarak ilk uyguladığı aşağıdaki unsurların önemli değişikliklerini içermiştir (Stošić, 2007: 13): önemli ölçüde farklı ve özel bir görünüm elde etmek için tamamen yeni bir tasarımın uygulanması; Tamamen yeni, farklılaştırılmış, ayırt edici bir görünüm elde etmek için görünüm, şekil, renk ve stilde önemli değişiklikler.\

Fiyatlandırmada pazarlama inovasyonu, kuruluşun belirli bir pazardaki ürün ve hizmetlerinde ilk kez uyguladığı tamamen yeni bir fiyatlandırma stratejisinin kullanılmasını içerir (OECD, 2005: 17). Fiyatlandırmada pazarlamaya yönelik yeniliklere bir örnek, yalnızca belirli bir ürün veya hizmet için talep faktörlerine dayanan yeni bir değişken fiyat hesaplamasının uygulanmasıdır. Örneğin, inovasyon, metodun ilk defa organizasyonda uygulanmasıdır ve belirli kredi veya tercihli kartlara sahip tüketiciler için mağazalarda indirimlerin onaylanmasını gerektirir.

2.1.3.2 Yapısal İnovasyon

Yapısal yenilikler burada bir inovasyon sistemi içindeki yeni, yenilikçi kurumsal biçimler, yönetim ve yapılandırma ilişkilerini kapsayan olarak tanımlanmıştır. Daha spesifik olarak, aşağıdaki ana unsurlarla ilgilidir:

Yeni kurumsal çerçeveler (Frederickson ve Smith, 2003:54). Bunlar bir sistem içindeki yenilikçi aktiviteyi etkiler. Bu, örneğin, yeni fikri mülkiyet haklarının (IPR) rejimlerinin ve rutinlerinin oluşumunu veya bilgi aktarımı ve

değişimi ile ilgili yeni mekanizmaları ve uygulamaları içerir. Bu da, yeni yapılandırma ilişkileri gibi yapısal inovasyonun diğer yönlerini etkiler.

Yeni yönetim düzenlemeleri: Bunlar kurumsal düzenlemeleri şekillendirmeye ve hükümetlerin ve diğer organların kaynaklarını ve politikalarını etkin bir şekilde yönetme kapasitelerini belirlemeye yardımcı olan kurumlar arası çerçeveleri kapsar (Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi, 2006) ve kilit sözleşme ve diğer yönetim linkleri (Morgan, 2004:872) ve yeni yönetim modları ile ilişkilidir (Yoshikawa ve diğerleri, 2007:938). Kitschelt'in (1991:455) yönetim yapıları ve başarılı sanayi gelişim modellerine nasıl katkıda buldukları veya engelledikleri ile ilgili önemli çalışmaları burada özellikle önemlidir.

Yeni aktörler veya organizasyon formları: Yeni aktör tipleri veya setlerinin ortaya çıkmasıyla yeni yapısal etkileşim formları veya bir sistem içindeki yeni proje tabanlı organizasyon formları gibi organizasyonel düzenlemeler için bir ön şartı içerir (Nightingale, 2010:13). Bu nedenle, aktör yapıları, inovasyon ağları veya değer zincirleri içindeki farklı inovasyon görevlerine odaklanan farklı aktör tipleri (firmalar) ile uzmanlaşma ve niş gelişimiyle ilişkilendirilebilir (Geels ve Schot, 2007:400).

Yeni yapılandırma ilişkileri: Bunlar, yeni ağlar ve açık inovasyon ilişkileri ile ilgili yeni düzenlemeleri ve yapılandırmaları içerir (Powell ve diğ., 1996:120). Bu sadece yenilikle ilgili daha fazla iş birliğine dayalı bağlantıyı değil aynı zamanda örgütlenip kontrol edilmelerini de içerir (Pennings ve Harianto, 1992:360). Araştırmalar, firmaların ağlarını nasıl organize ettiklerini ve yapılandırdıklarını performans etkileyebildiklerini göstermiştir (Zaheer ve Bell, 2005:810).

Yapısal inovasyon ve etkileşim kavramı, yeni organizasyonların ve bunların bağlantılarının oluşturulmasını ve mimari ve organizasyonel inovasyon kalıplarını ve süreçlerini içerir. Bu, hem mimari yenilikler kavramının daha mikro odağıyla (Henderson ve Clark, 1990:10) hem de bireysel yeniliklerin içindeki ve arasındaki bileşenlerin modüler eşmesi ve ilişkileri ile dış görev ortamının bir bölümünü temsil eden daha büyük ölçekli inovasyon manzaraları kavramı ile bağlantılıdır. (Markard ve Truffer, 2008:596).

İnovasyon sistemlerinin evrimi, bir yandan arz ve talep uygulamasının ortak bir evrimi, diğer yandan bu uygulamaları destekleyecek bir yapı olarak kavramsallaştırılabilir. İnovasyonun üretilmesi ve yayılması, mimari ve açık inovasyon modaları ile yakından ilişkilidir. İşlevsel olarak bakıldığında, bu değişen modlar, mevcut firma ve kuruluşların değişen işlevleri veya inovasyon sisteminde yeni firma ve kuruluşların ortaya çıkmasıyla birlikte gelişir. Bu, yeni ilişki biçimlerini gerektirir ve mümkün kılar. İnovasyon modellerinde yapılan değişikliklerle, firmaların dış ihtiyaçları ve aynı zamanda bilimsel ve aracı kuruluşlar için fırsat yapıları değişir. Yapısal yenilikler bu nedenle, yeni inovasyon biçimleri veya inovasyon biçimleri etrafında gelişen bir sistemde örgütsel ve ilişkisel değişiklikler ve adaptasyonların bir araya gelmesidir. Buna karşılık yapısal etkileşimler, yeni inovasyon biçimlerinde fonksiyonel olarak talep edilen değişimi ve iş birliğini sağlamak için gerekli olan örgütsel aktör arasındaki ilişkilerin çerçevelenmesine yardımcı olur.

2.2 İktisadi İnovasyonların Uygulanmasının Teorik Kavramları Ve Uluslararası Deneyimi

Amerikan ekonomisti Peter Ferdinand Drucker, yeniliklerin tanıtımının gelişime açık bir bilim olduğunu belirtmektedir (Drucker, 2012:76). Geçmişe geriye dönük bir yolculuk yaparken, Kondratyev'e göre, yeniliklerin piyasa koşullarının ve sürelerinin en önemli nedenlerinden biri olduğu ve büyük devir fazlarının içeriğinin dinamiklerini araştırdığı belirtilmelidir. (Kondratyev, 2002:45). Sonuç olarak, yeniliklerin dinamik açıdan incelenmesi gerekli hale geldi.

Avusturyalı ekonomist Joseph Alois Schumpeter, Kondratyev'in halefi, Kondratyev'in dalga teorisini, krizin üstesinden gelmek ve sınai üretimdeki düşüş için bir şans olarak tanımladı. Yenilikçi süreç teorisinin temel prensiplerinin incelenmesi, bir teknolojinin ve yönetimde bir değişiklik olarak bir buluşun sunulması, kaynak kullanımının yeni kombinasyonları "Ekonomik Çevrimler" te (1939) yansıtılmaktadır. Bu bağlamda, girişimci, işadamı yenilikçi süreçte buluş ve yenilik arasında önemli bir bağlantı olarak kabul edilir (Kondratyev, 2002:47; Schumpeter, 2007:54). Kondratyev ve Schumpeter tarafından yapılan araştırmalar sonucunda teknolojik ilerlemenin döngüsel

düzenleri ortaya çıkarıldı; teknolojik ve kurumsal değişimler arasındaki etkileşim fikri doğrulandı. Piyasa ekonomisinde, inovasyon kavramı bağımsız bir yapıya sahiptir, ancak inovatif süreç, inovatif faaliyetler, vb. gibi benzer terimleri karakterize etmek için de kullanılır. Yenilik teorisine önemli bir katkı, yerli ekonomistler tarafından teknolojik dalga kavramlarının geliştirilmesidir.

Korobeynikov ve arkadaşları (2000) ve Trifilova'ya (2005) göre, yenilik, yeni bir ürün, yöntem, yeni teknoloji vb. Geliştirme sürecinde gerçekleşen yeni bir fikirdir; inovasyon, yenilik kullanılarak yaratılabilir ve pazarlanabilir veya üretim, yönetim ve diğer faaliyetlere tanıtılan yeni (uyarlanabilir, yükseltilebilir) bir ürün veya teknolojidir (Korobeynikov et al., 2000:32). Başka bir deyişle, teknolojik yenilik, dağıtımın yeni bir ürün olarak başlamasından bu yana böyle bir nitelik kazanan teknolojik bir yenilik kaynağıdır.

Tsvetkov (2011:13) aynı zamanda “yenilik” ve “buluş” un ekonomik kategorilerini ayırt etmekte ve yenilikçiliğin pratik uygulamasına dayanan bir süreçle inovasyonu tanımlamakta ve buluşun bir süreç olarak anlamlı bir temeli ile sonuçlanmaktadır. İnovasyon, tamamlanmış bilimsel araştırma veya keşif sonucunda üretime sunulan, önceki analogdan kalitatif parametrelerle farklı olan bir amaçtır. Bazı akademik iktisatçılar, inovasyonun, üretime başarılı bir şekilde katılan ve kar getiren özel bir öncelikli nesne olduğunu eklemektedir.

2.2.1 İnovasyon Süreci Ve İnovasyonda Yayılma

İnovasyonun evrimi, düşünme gerektiren ve dolayısıyla toplumsal kabul gerektiren yüksek bir karmaşıklıkla karakterize edilir. Bu nedenle yenilik terimi yeni teknolojik, ekonomik terimleri içerir; ekonomik anlamda mutlaka parasal etkisi olan pazarlanabilir olmamakla birlikte, uygulanabilir ve kullanılmakta olan kurumsal ve sosyal çözümler. Bu nedenle bilgi ve fikirler inovasyon teriminin temel bileşenleridir. İnovasyon yönetimi inovasyon sürecini, lineer inovasyonun yayılması dahil olmak üzere biraz lineer yaklaşımlar olarak tanımlar (Tablo1). İnovasyon süreçlerinin bu kadar basit temsili, erken çalışmalarda (Usher, 1954:55) ve daha yeni makalelerde bulunabilir (Kamal, 2006:195; Baregheh, Rowley ve Sambrook, 2009:1323). Bu basit modeller, inovasyon sürecinin adım ve aşamalarının sayısına ve şekline göre değişir. Genel olarak üç ana adım ayırt edilebilir:

- “Yeni Bir Şey” Fikri (Veya İcadı) (Ürün, Hizmet Veya Süreç (Örgütsel Veya Teknolojik);
- “Yeni Bir Şeyin” Geliştirilmesi (Üretim, “Yapmak”);
- “Yeni Bir Şey” İn Ticarileştirilmesi (Difüzyon, “Satış”)

Çizelge 2.1: İnovasyon Modelleri Evrimin Tarihsel Perspektifinde

Kuşak	Dönem	Temel Fikirlerin Yazarları	Yenilik Modeli	Modelin Özü
1	1950'lerde- 1960'ların Sonunda		Teknoloji İtme	Doğrusal Süreç Lineer Süreç
2	1960'ların Sonunda- 1970'lerin İlk Yarısı	Myers Ve Marquis, 1969	Pazar (İhtiyaç) Çekme	Müşteri İsteklerinde Ar- Ge
3	1970'lerin İkinci Yarısı- 1980'lerin Sonu	Mowery And Rosenberg, 1979. Rothwell And Zegveld, 1985	İnteraktif Model	Araştırma Kurumları Ve Pazar İle Etkileşim
4	1980'lerin Sonu- Erken 1990'lar	Kline And Rosenberg, 1986	Integrated Model	Eşzamanlı İşlem Geribildirim Döngüleri; "Zincir Bağlı" Modeli"
5	1990	Rothwell, 1992	Ağ Modeli	Sistem Entegrasyonu Ve Ağlar (SIN)
6	2000	Chesbrough, 2003	Yeniliklere Açık Olmak	Yenilik İşbirliği Ve Çoklu Kullanım Yolları
7	2010		Yeniliğe Açık	Yenilikçi Olmak İçin Bireysel Ve Çerçeve Koşullarına Odaklanın

Kaynak: Meissner Dirk (2016). Conceptualizing the innovation process towards the ‘active innovation paradigm’—trends and Outlook. Meissner and Kotsemir Journal of Innovation and Entrepreneurship (2016) 5:14 DOI 10.1186/s13731-016-0042-z

Edebiyat, XX. Yüzyılın ikinci yarısından bu yana İdeal Driven inovasyon süreçlerine büyük önem veriyor. Usher, inovasyon sürecini, birincil içgörü eylemini, kritik revizyonu ve gelişmeyi takip eden aşamayı belirleyen, tatminsiz bir ihtiyaç algısı olarak tanımlar (Usher 1954:56). Kinght (1967:478), Bessant ve Tidd (2007:17) tarafından, inovasyon gereksinimlerinin tanınmasını ilk aşamadan sonra inovasyon üretimi, inovasyonun benimsenmesi ve inovasyon kullanımı olarak değerlendirmektedir. Buluşun tanınmasına dayanarak Maidique (1980:60), yeni ürünlerin geliştirilmesi ve ardından ürünün pazarda gerçekleştirilmesi ve ürünün müşterilere dağıtılması için hemen harekete geçtiğini varsaymaktadır. Carlsson ve arkadaşları (1976:5), geliştirme, tasarım ve kullanım faaliyetleriyle sonuçlanan ilk keşiften sonra araştırma / teknoloji uygulama aşamasını da dahil ederek süreci daha somutlaştırmaktadır. Marquis'in modelinde (Marquis, 1988:45) süreç, teknik fizibilitenin ilk tanınması ve görüşüne göre fikir formülasyonu, problem çözme, çözüm, geliştirme ve kullanım ve yayılmaya yol açan potansiyel piyasa taleplerinin değerlendirilmesi ile başlar. Gallivan (2001:55), teknolojik icatlar için buluş bulunup bulunmadığının araştırılmasıyla tamamlanan inovasyon için ilk itici güç olan yönetim hedeflerini ve şirketin ikincil inovasyonun benimsenmesine yol açan inovasyonun benimsenmesi üzerine diğer etkileri benimseme görevine dahil edilen birincil inovasyon geliştirme süreci olduğunu kabul eder. Kamal (2006:198), ilk önce inovasyon için motivasyona, ardından inovasyonla ilgili özel bir anlayışa, asıl benimseme karar aşamasına girmeden önce inovasyonun benimsenmesine ilişkin resmi tekliflere odaklanarak karşılaştırılabilir bir anlayışa sahiptir. Bundan sonra, inovasyon fikrinin onaylanması, kullanıcının teknolojiyi kabul ettiği testi ve inovatif teknolojinin diğer bilgi sistemi uygulamalarıyla entegrasyonu ile uygulama başlatıldı.

Daha basitleştirilmiş bir doğrusal işlem, buluş, çeviri ve ticarileştirme adımlarını içeren Merrifield (1986:57) tarafından ileri sürülmüştür. Niosi (1999:115) ve Godin (2006:640) çalışmalarında ilk keşif (buluş) aşamasından sonra inovasyon uygulama alanlarının tanımını ortaya koymaktadır. Uygulama tanım aşamasından sonra inovasyonun gelişimi, inovasyonun tasarımı ve inovasyonun kullanımı takip edilir.

Genel olarak şimdiye kadar geliştirilen inovasyon süreçleri, inovasyon süreci teorisinde büyük ölçüde değişen inovasyon kaynakları, örneğin ilham kaynakları gibi inovasyonun ve kaynakların değişen alaka düzeyini ve önemini paylaşmaktadır. Üstelik zamanla, inovasyon üretme sürecinin anlaşılması nihayetinde derinleşti, bir yandan inovasyonun kaynaklarının (tetikleyici) anlamının değiştiğini, diğer yandan inovasyon sürecinin farklı aşamalarının büyük ölçüde yeniden tanımlandığını gösterdi. Bir diğer yeni özellik ise, inovasyon sürecinin farklı aşamaların doğrusal bir dizisi olarak anlaşılmasından sürecin bütünleşik bir görüşüne ayrılmasıdır. Bu, bireysel fazların birbiriyle çakıştığı ve kısmen de bireysel fazların yanı sıra geriye doğru döngüler ("geri besleme döngüleri") olduğu anlamına gelir. Bilgi ve teknoloji transferi açısından temel araştırmayı zenginleştiren etkileşimli modeller, karşılıklı olarak uygulamalı araştırma ve geliştirme, ancak ardışık olmayanlar üzerinde durulur.

2.2.1.1 İnovasyon Sürecini Besleyen Unsurlar

Yenilik, yeni ürün, süreç veya hizmetlerin geliştirilmesidir. Küresel ekonomik rekabet içinde temel bir unsur haline gelmiştir. İnovasyon, nihayetinde bir ülkenin bilgi birikimine, becerilerine ve yaratıcılığına bağlıdır, ancak hükümet politikaları inovasyon için koşulları ve kaynakları yaratmada önemli bir rol oynayabilir. İnovasyon, ekonomik faaliyet için daha önemli hale geldiğinden, onu kavramsallaştırmak ve tanımlamak için çok sayıda çaba olmuştur. İnovasyona yol açan karmaşık etkileşimleri yakalama çabaları, süreci "ulusal inovasyon sistemi" olarak tanımlamaktadır. Ulusal inovasyon sisteminin birçok tanımı vardır, ancak bu tanımlamalar bir ülkenin inovasyon yeteneğini oluşturan ve yenilikçilik oranı ve kapsamı. En basit halleriyle, bu faktörler yeni bilgiler oluşturmak ve bunları ticari faaliyete dönüştürmek için birleşir. Ülkelerin inovasyona nasıl ulaştığıyla ilgili önemli benzerlikler var, aynı zamanda benzersiz ulusal sorunlar ve inisiyatifler de var. Bu faktörleri olumlu yönde etkileyen hükümet politikaları inovasyonu teşvik edebilir ve inovasyonun hızını yavaşlatabilir veya hızlandırabilir.

Birkaç farklı faktör, inovasyon için ulusal yetenekleri şekillendirir. Bunlardan en önemlileri, insan sermayesinin stok ve üretimi, bilgi edinme süreçleri, yeni bilgileri ticarileştirme yeteneği, destekleyici altyapıların varlığı ve bir ülkenin rekabete açıklığıdır. Bu faktörleri anlamak, hem yenilikçi

yetenekleri ölçmenin bir yolunu hem de politika için bir rehber sunmaya yardımcı olabilir.

İnsan sermayesi, bireylerin sahip olduğu bilgi ve beceridir. İnsan sermayesi, eğitim ve deneyim yoluyla yaratılır. Her ikisi de yüksek teknolojinin gelişimi için önemlidir, ancak ileri eğitim özellikle önemli bir rol oynamaktadır. Daha fazla insan sermayesi arz eden ekonomiler, yeni küresel ekonomik ortamda daha iyisini yapacak ve insan sermayesi stokunun artırılması, ulusal politikalar için önemli bir amaçtır. İnsan sermayesini oluşturmak için birçok politika önerisi tüm eğitim sistemini güçlendirmeye odaklanır ve okuryazar bir işgücü yüksek teknoloji ekonomisi için şarttır, ancak amaç inovasyon miktarını arttırmaksa, hükümet politikaları lisansüstü araştırma programlarına odaklanmalıdır.

Teknolojik yeniliğin birincil kaynağı araştırma üniversiteleri ve yüksek lisans araştırma programlarıdır. Güçlü lisansüstü programlar, ihtiyaç duyulan insan sermayesini oluşturmak için gereklidir ve teknolojik yenilik için ihtiyaç duyulan fikir ve işgücünün önde gelen kaynağıdır (Kamal, 2006:200). Lisansüstü programlar bilimsel bilgi ve uzmanlık üretir. Güçlü üniversiteler, yenilikçi ve yüksek teknolojili bir ekonomi oluşturmak için çok önemli bir unsurdur. Hükümetler, insan sermayesi oluşumunu hızlandırabilir ve araştırma üniversiteleri kurarak yüksek teknoloji ekonomilerine geçişlerini hızlandırabilir.

1960'larda büyük merkez laboratuvarları yeniliğin birincil kaynağıydı. Şimdi, inovasyon sürecinin en dinamik unsuru, üniversite araştırması, başlangıç şirketleri ve finansal desteğin (risk sermayesi, şirketler veya hükümetlerden) bir araya getirilmesidir. Gelişmiş lisansüstü araştırma programlarının varlığı, ev sahibi üniversitenin girişimciliği hoş görmeye istekli olması ve fikri mülkiyet akışını ve fikirleri sermaye ve sonunda iş tecrübesiyle ilişkilendirmek için etkili mekanizmalar dahil, bunun çalışması için birtakım şartlar gerekmektedir. (Morgan, 2004:874). Bu uzmanlık finansman ve işletme tecrübesiyle birleştirildiğinde, sonuç yenilikçi teknolojilerin daha büyük bir çıktısı olabilir. Bu işlemin iyi bilinen örnekleri Kuzey Carolina, Silikon Vadisi ve MIT etrafındaki araştırma üçgenini içerir. Bu alanlar şimdi Amerika Birleşik Devletleri'nin diğer bölgelerine ve diğer ülkelerdeki çabalara model teşkil etmektedir.

Araştırma üniversiteleri fikir ve işçiler sağlar, ancak bunları ekonomik açıdan değerli faaliyetlere dönüştürmek için başka birçok beceri gerekir. Bu ek beceriler arasında yasal ve finansal hizmetler ile işletme ve yönetim uzmanlığı bulunmaktadır. Bu beceriler kümелendiğinde- coğrafi olarak birbirlerine oldukça yakın bir yerde bulunurlar - ekonomik faydaları en üst düzeye çıkarılır. Bu beceri / kaynak kümelerinin araştırma üniversiteleri etrafındaki gelişimi, gerçek ekonomik faydalar sağlamaktadır. Kümeler, bir dizi ihtiyaç duyulan becerinin kolayca bulunmasını ve kolayca bulunmasını sağlayarak inovasyonla ilgili maliyetleri ve riskleri azaltan kilitleme uzmanlığı toplulukları yaratır.

İnovasyon, girişimcilik kültürü bağlamında gerçekleştiğinde de en iyi sonucu verir. Girişimci bir kültür risk ve başarısızlığı kabul eder ve bireylerin araştırmanın pazarlanabilir fikirlere nasıl dönüştürülebileceğini kavramsallaştırmasını sağlar. Girişimcilik, farklı toplumlarda bulunan daha büyük sosyal ve kültürel tercihleri yansıtır, ancak girişimciliğin öğrenilebileceğine dair bazı kanıtlar vardır. Risk almayı destekleyen ve dürüst başarısızlıkları cezalandırmayan yasal ve düzenleyici bir çerçeve aracılığıyla teşvik edilebilir ve genişletilebilir. Araştırmanın yarattığı fikirlerde potansiyel fırsatları görebilme ve bu bilgiyi bir işletmeye dönüştürmek için gereken riskleri alma istekliliği, bilimsel araştırmayı ekonomik büyümeye katkıda bulunan yapmak için çok önemlidir.

OECD, bilgi birikimini arttırmak ve bu bilgiyi kullanarak yeni uygulamalar geliştirmek için Ar-Ge'yi sistematik yaratıcı bir çalışma olarak tanımlamaktadır. Üç geniş faaliyet kategorisine sahiptir: temel araştırma, uygulamalı araştırma ve geliştirme. Temel araştırma, herhangi bir özel uygulama veya kullanım olmadan altta yatan fenomenlerin yeni bilgilerini edinmek için yapılan deneysel veya teorik bir çalışmadır (Korobeynikov et al., 2000:38).

İnternet devriminin başlangıcındaki birkaç yıl boyunca, ekonomistler arasında şirketlerin BT'ye yatırım yapmasının gerçekten bir fayda sağlayıp sağlamadığı konusunda ciddi tartışmalar yaşandı. Artık bilgi teknolojilerinin kazanılması ile bireylerin ve şirketlerin üretkenliklerini arttırmak için kullanma yetenekleri arasında bir gecikme olduğu anlaşılıyor. İnsanlar yeni ekipmanı nasıl kullanacaklarını öğrenmek zorunda kaldı. Bilgi teknolojisinin bilgi edinme

maliyetini düşürdüğü için bilgi edinmenin daha kolay olduğu açıktır. İnternet, araştırmacılar ve girişimciler için hemen erişilebilen çok büyük bir çevrimiçi kaynak yaratıyor. Bilgiye yeni yollarla erişilebilir ve bulunması, saklanması ve aktarılması daha kolaydır. Uzmanlık bulmak da kolaydır. İş birliği aynı firma veya saat diliminde veya farklı yerlerde daha kolaydır. Telekomünikasyon hizmetlerinin iyileştirilmesi ve bilgi edinimini artırmak için internete erişimin ve internet kullanımının teşvik edilmesi hem acil hem de uzun vadeli faydalar sağlayabilen devlet politikası için bir stratejidir.

Hükümetler, ticari faaliyet için gerekli kamu altyapılarını geliştirerek inovasyonu artırabilir ve yatırım çekebilir. Bunlar arasında “zor” altyapı (ulaşım, elektrik, iletişim) aynı zamanda ekonomik büyümenin koşullarını sağlayan maddi olmayan veya “yumuşak” altyapı (yasal sistem, düzenlemeler, finansal sistem) yer almaktadır (Morgan, 2004:879). Özellikle yumuşak altyapıdaki birçok durumda- bunlar yalnızca hükümetin sağlayabileceği mal ve hizmetlerdir.

Yenilikçi bir ekonomi oluşturmada uzun vadeli başarı ile o ekonominin rekabete açıklığı arasında bir ilişki vardır. Bunun nedeni, uzun vadede rekabetin kaynakların daha verimli kullanılmasına yol açmasıdır (Kamal, 2006:202). Bu, sezgisel görünebilir ve yatırım ve üretim kararlarının Fiat tarafından verildiği bir mühendislik modeli yüzeysel olarak daha verimli görünebilir. Bu ikinci yaklaşım, geniş çapta dağılmış özel sektör karar verme ve pazar disiplinleri için idari ve politik süreçlerin yerini almaktadır.

Rekabete açıklığın hem iç hukukta hem de dış ticarete etkileri vardır. Yurtiçinde devlet tekellerinin özelleştirilmesi rekabeti artırır. Karteller veya tekeller gibi antik-rekabet edici uygulamaları engelleyen yasalar da ekonomik performansı arttırmaktadır. Yeni bir işletme açmanın yükünü hafifleten kuralsızlaştırma rekabeti artırıyor ve inovasyonu hızlandırıyor.

Devlete yönelik model, ekonomiler daha da geliştikçe daha az verimli görünmekte ve mesele artık yeni üretken varlıklar yaratmak değil, mevcut varlıkları kullanmak için daha iyi yollar bulmaktır. ABD'de, özel girişimler, Amerikan ekonomisindeki büyümenin hızını ve yönünü sağlar. ABD politikaları daha az müdahaleci hükümetleri, daha az düzenlemeyi, özelleştirmeyi ve özel kuruluşlar arasındaki pazarlara ve rekabete daha fazla güvendiğini

vurgulamıştır. Bu yaklaşım, 1980'lere kadar politika şekillendiren Keynesyen tereddütlü makro ekonomik yönetimin sorgulanmasını yansıtmaktadır. Bazı analistler, ABD'nin inovasyon ve ekonomik büyümedeki başarısını açık büyüme politikalarının yokluğuna bağlamaktadır, ancak diğerleri bu politikaların diğer ülkelerde uygulanmasını sorgulamaktadır (Korobeynikov et al., 2000:40).

3. AZERBAJCAN İKTİSADININ İNOVASYON ŞART KOŞULLARI VE AZERBAJCAN'DA UYGULANAN İKTİSADİ İNOVASYON STRATEJİLERİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ.

3.1 Azerbaycan İktisadiyatı'nın İnovasyon Şart Koşulları Ve Azerbaycan'da Gerçekleştirilen Yapısal İnovasyonun Ana Yol Tarifi

Açıkçası, Sovyet döneminde, başka bir deyişle, iktidardaki iktidar sistemi Azerbaycan'da ve diğer Sovyet sonrası cumhuriyetlerde sağlıklı bir ulusal ekonomiden, ayrıca ulusal ideolojinin varlığından ve onun varlığından söz edemezdi. İdeolojinin özünün her şeyden önce geçerli mülkiyet biçimleri, ulusal çıkarlar ve sosyoekonomik sistemle açıldığı unutulmamalıdır. Bu açıdan, ulusal ekonomi ve ulusal ideoloji gerçek bir etkileşim ve etki oluşturduğunda, normal bir sosyal-ekonomik yapı oluşur.

Sonuç olarak, ulusal ideolojinin ve ulusal ekonominin gelişmesi üzerine ekonomik düşüncenin etkinliğinin artırılması, bireylerin, sosyal grupların ve milletin hem de vatandaşların, vatandaşların ekonomik, politik karakterleri üzerinde güçlü bir etkisi olan gelecek nesillere karşı sorumluluklarının farkında olmaları için çok önemlidir.

Başka bir deyişle, seçilen ekonomik reform modeli, çok derin ekonomik çelişkileri içeren geçiş ekonomisini, ulusal dayanışmayı sağlama veya kırma gücüne sahiptir. Çelişkilerin varlığının, toplumda kalıcı direncin çözülmediği anlamına gelmediği bilinmektedir (Veliyev, 2005:575). Temel sorun, sistemin dönüşümü sırasında ne kadar ekonomik reform yapılması, toplumun genel ulusal çıkarlarına ve nüfusun çoğunluğunun yaşam standartlarına hizmet ettiği ölçüdedir. Bu açıdan bakıldığında, herhangi bir ülkedeki ekonomik reformların ulusal gerçekliğini ve özelliklerini göz önüne almak son derece önemlidir.

Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlık kazandığı süreçte ekonomisi, bilim, eğitim, sağlık, inşaat, ulaştırma, iletişim ve sosyal altyapı gibi büyük ölçekli alanlardan ve komplekslerden, tarımsal üretim altyapısı dahil olmak üzere sını

Üretim ve üretim dışı alanlar gibi komplekslerden oluŐuyordu (Huseynov, 1998:324).

lke ekonomisinin, kendi alanlarında belirtilen olumsuz karakterlerin önlenmesinde hayatta kalabilmesi için önemli miktarda finansman gerekmektedir. Bu kaynakların zamanında ve doğru bir Şekilde ilgili gerekliliklere uygun olarak tedarik edilmesi günümüzde çok sayıda soru yaratmaktadır. Birçok ülkede, benzer sorunlar vardı, ancak bu arada, hammaddelerin ve finansal ve enerji kaynaklarının yetersiz kullanımını önlemek ve mevcut olumsuzları ortadan kaldırmak için kararlı adımlar atıldı.

Ülkemizde petrol endüstrisinin yurt içi ve yurt dışı yatırımlarla gelişmesi, bir Şekilde sınai olmayan petrol sahalarının gelişimini de artırmıŐtır. Bununla birlikte, ülkemizin hammadde bakımından zengin olmasına rağmen, bu alanda tutarlı ve planlanmış bir eylem planının bulunmaması veya yanlış uygulanması, maddileŐmiŐ, enerjik endüstrilerin gelişmesiyle hammadde eksikliğine yol açmıştır. Tekli sanayi ürünü üretimi ile karşılaştırıldığında, hammadde ve enerji harcamalarına olan talep yüksektir, bu da modern, daha verimli malzemeler yaratılması ve Azerbaycan'da modern ilerici alanların zayıf bir Şekilde geliştirilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Imanov, 2008:340).

Bu bağlamda, devletin temel ve en önemli görevi, Cumhuriyet ekonomisini çeşitlendirmek ve daha sonra ekonomik, ihracata yönelik olma ve halkın refahını arttırma ve genel kamu verimliliğinin etkinliğini arttırma ihtiyaı gibi bilimsel ve teknolojik ilerlemenin hızlanmasını teşvik etmesi gereken modern bir endüstriyel üretim yapısı oluŐturmaktır. Ekonominin eŐitlendirilmesinin temel amaca ve sonucu ile sektördeki yapısal değişiklikler talep seviyesini arttırmak olmalıdır. Bu hedefler, tarım verimliliğini arttırmak ve işgücü verimliliğini arttırmak için tüm çabaların temelini teşkil etmelidir.

Ekonominin çeŐitlendirilmesi ve endüstrinin yapısındaki değişimler, ekonomik gelişme sonucunda haklı gösterilmemeli, aynı zamanda dönme sürecindeki boŐluk faktörü olarak da açıklanabilir. Kamu kesiminin verimliliğinin, ülkenin yarı ekonomilerinde ekonominin farklı sektörlerinde aynı olmadığı bilinmektedir. Sosyal emeğin verimlilik düzeyi, farklı sektörlerde ve yarı mamullerde ve üretimde büyük farklılıklar gösterebilir ve ülke ekonomisindekilerden farklı olabilir (Ismailov, 2006:340). Bu nedenle, üretim

yapısının toplam üretkenliği, organik birbiriyle ilişkili ekonomideki ayrı üretim faaliyeti türlerinin verimlilik seviyesine bağlıdır.

Verimlilik ilkelerine uygun olarak daha az maliyet etkinliği sağlayan ve koruyan üretim alanlarına ve üretim türlerine göre yapısal değişiklikler yapılmalıdır. Sektördeki yapısal değişikliklerin temel amacı, tüketim seviyesini ve gelecekteki kalkınmanın ölçeğini ve yönünü belirleyen yüksek kaliteli üretimi en üst düzeye çıkarmaktır (Lutens, 1999:690). Asıl sorun, krizin üstesinden gelmeye yardımcı olacak, geri dönüşümün etkinliğini artıracak ve uluslararası iş bölümü ortak yararına yeniden birleştirecek olan, tamamlanmamış iç ve dış koşullar durumunda çarpıcı değişiklikler yapılmasıdır.

Yapısal değişikliklerin geri dönüşümün etkinliği üzerindeki etkisiyle ilgili olarak, her durumda en uygun olabilecek gerçekçi bir endüstriyel yapı oluşturmanın mümkün olmadığı belirtilmelidir. Özellikle, ilerici sosyoekonomik gelişme kriterlerine aykırı olmayacak standart bir optimal endüstri yapısı oluşturmak mümkün değildir. Bu sorunu çözmek için, ekonomik teoriye yeni yaklaşımlar ekonomik sistemin eleştirel analizini ve olumlu ve olumsuz kısımlarındaki pratik deneyimin objektif değerlendirmesini gerektirir.

Ekonominin çeşitliliği ve sektördeki yapısal değişimler hakkında düşünürken, yerli ve yabancı iktisatçı bilim insanlarının ve saha bilim adamlarının problemi, yapısal değişimlerin yasallığını ve kamu sisteminin sosyoekonomik gelişimi ile etkileşimlerini araştırmaya büyük ilgi gösterdiklerini belirtmek önemlidir. Yerel ekonomik literatürde problemin birçok yönü henüz doğru bir şekilde geliştirilmemiştir. Birçok ekonomistin çalışmasında, sürecin sadece tanımı yansıtıldı, matematiksel modellemesi ve nicel değerlendirmesi yapıldı. Dünya ekonomisindeki yapısal değişikliklerin teorik metodolojik problemlerinin ve sosyoekonomik sonuçlarının bilimsel teknik devrimler bağlamında analizlerinin temel sorunları genişlemiştir (Thompson, 2000:253).

Endüstrinin gelişmişlik düzeyi ile yapısı arasındaki karşılıklı bağımlılığı incelemiş çeşitli uluslararası kuruluşlar, uzmanlar, üniversiteler ve merkezler önemli ilerleme kaydetmiştir. Bunlara dayanarak, karşılıklı bağımlılığın objektif olduğunu söylemek mümkündür. Zaman geçtikçe, sektördeki daha fazla profesyonel, ilerici kayma sahnelerini yalnızca maddi değil aynı zamanda sosyal

yapı ve toplum bilinciyle bütünleşmiş sosyal faktörleri savunuyor. Endüstri yapısının ve onun faktörlerinin anlaşılması, bütünüyle faydalıdır çünkü yapısal değişim sürecinin ve ekonomik büyümesinin, oryantasyon sürecinin olası yönetim seçeneklerinden daha etkili ve alternatif bir gelişim yolu olmasını sağlar

Sanayinin, sosyal ve yapısal politikaların yönetim üzerindeki etkisi ve toplumun geçim kaynakları ve yaşam standartları üzerindeki etkisi hala ekonomistlerin dikkatine odaklanmaktadır. Aynı zamanda, yapısal politikalarının yönetim sistemine entegrasyon mekanizması, sosyoekonomik sistemin yüksek verimliliğini sağlamak için alan uzmanlarının odağı dışındadır.

3.1.1 Azerbaycan Bağımsızlık Öncesi Dönemde

Azerbaycan'ın zengin doğal kaynakları, elverişli toprak iklim koşulları, Asya ve Avrupa kıtaları arasındaki elverişli coğrafi konum, ekonominin tüm alanlarında çalışkan ve emek yoğun nüfus, eski zamanlardan beri ekonominin en önemli alanlarını yaratmıştır. Bu fırsatlar, 19. yüzyılın ortalarından bu yana petrol üretiminin sınai gelişiminin bir sonucu olarak göreceli olarak büyük ölçekte kullanılmaya başlanmış olmasından kaynaklanmaktadır. 19. yüzyılın ortalarında Rusya'da kapitalizmin hızlı gelişmesiyle yaratılan olumlu sosyal ve ekonomik koşullar, özellikle de 70'lerden bu yana, özellikle Rusya'da kapitalizmin hızlı gelişimi bağlamında, Azerbaycan'da üretici güçlerin gelişmesini, önceki dönemlere kıyasla, komşu ülkelerle ekonomik ilişkilerin genişlemesi ve nispeten uzak ülkelerde ve onun çok yönlü olmasına izin verdi. Buradaki petrol üretimi olağanüstü bir rol oynadı (Cihan, 2004:38).

XVIII yüzyılın ikinci yarısında, üretimden makine yapımı endüstrisine geçiş, dünya ekonomisinde önemli bir tarihi dönüm noktasıydı ve on dokuzuncu yüzyılın ortalarında, on dokuzuncu yüzyılın ortalarında Absheron'daki ilk petrol kuyusunun çarptığı fıskiye de, Azerbaycan'ın bir sonraki büyük ekonomik ilerlemesinde önemli bir dönüm noktasıydı. Ekonominin hızlı gelişimi için sağlam bir temel. Azerbaycan'da petrol üretimi 1900'de 27.000'den 18.000'e çıktı ve 10 milyon tona ulaştı. Bu sektörün, yirminci yüzyılın ilk on yıllarında dünyada petrol üretiminin ana merkezi olarak bilinen dönemden beri Azerbaycan'da gelişmesi, bir dizi başka alana da yol açmıştır. Her şeyden önce,

yıldan ayıklanan petrolden çıkarılan diğer sektörlerden bazıları Bakü'de işlendi ve doğrudan petrol endüstrisi ile ilgiliydi. 1872'de, Çar hükümeti kararnamesiyle, petrol endüstrisinin kaldırılması, Azerbaycan'ı dünyanın diğer bölgelerine bağlayan demiryolu hatlarının kullanımı, Hazar Denizi'ndeki denizcilik endüstrisinin genişlemesi, 1896-1906'da tarım sektöründe kapitalist üretim ilişkilerinin geliştirilmesi, Batum petrol boru hattının döşenmesi, ekonominin diğer sektörlerinin, özellikle de petrol endüstrisinin gelişmesine güçlü bir ivme kazandırmıştır. Yirminci yüzyılın başında Azerbaycan, dünya çapında petrol üretiminde ilk sırada yer aldı. Rusya, Avrupa ve diğer Asya ülkeleri ile yapılan mal ticareti genişledi. Bakü petrolü hem boru hattı hem de demiryolu hattı ile dünya pazarında ortaya çıkmaya başladı. Demiryolu, hafif, gıda ve diğer sanayi ürünlerini dünya pazarlarına ihraç etme fırsatlarını genişletti. Sonuç olarak, 19. ve 20. yüzyılın başlarında, Azerbaycan'daki genel sanayi seviyesi, çarlık Rusya'sının bazı bölgelerine göre çok yüksekti. Trans Kafkasya'daki fabrikada üretilen fabrikaların% 59'u toplam sanayi üretiminin% 94'ünü ve Azerbaycan'daki sanayi işçilerinin% 75'ini oluşturdu. Birçok sektörde mal üretiminde Azerbaycan, Rusya İmparatorluğu'nda önemli bir yer işgal etti. Böylece, Rus İmparatorluğu'nda üretilen petrolün% 74,6'sı, pamuk lifi% 10'u, balıkların% 9,0'ı, ham pudranın% 8,0'i ve elektriğin% 6,0'ı Azerbaycan endüstrisi verdi. Azerbaycan, aynı zamanda tüm Rusya İmparatorluğu'nun en büyük sanayi bölgelerinden biriydi. Yirminci yüzyılın ilk on yılında üretilen fabrika-fabrika üretiminin% 5'i, Rus İmparatorluğu'ndaki sanayi işletmelerinin payına düştü. Tesislerinde, ülkedeki tüm işçilerin yaklaşık% 8'i yoğunlaşmıştır. Bu dönemde Bakü eyaleti, Rusya İmparatorluğu'ndaki kişi başına sanayi üretimi (239 ruble) olan Moskova (212 ruble), St. Petersburg (164 ruble) ve en gelişmiş bölgelerden biri olan Vladimir (146 ruble) idi. Bu rakamların ne kadar büyük olduğunu hayal etmek için, Azerbaycan topraklarının Çar Rusya topraklarının yüzde 0,5'i ve nüfusunun yüzde 1,4 olduğunu göstermek yeterlidir. Bakü'deki petrol endüstrisinin gelişmesiyle bağlantılı olarak, ulusal burjuvazi hızla kuruldu ve kapitalist ilişkiler kuruldu (Eldaroğlu, 2001:142).

Bu dönemde Bakü liderliğindeki Nobel, Siemens ve diğer yabancı şirketler petrol ve bakır endüstrisine yatırım yapmak için Bakü'ye geldiler, yeni teknolojiler tanıtıldı, ilgili bir üretim altyapısı kuruldu, petrol üretimi arttı, Bakü

yağı dñnya pazarına ihraç edildi, ulusal mühendislik personeli, nakliye gemisi inşası geliştirilmiştir. Bakü'de bir su boru hattı inşa edildi ve konut inşaatı genişletildi. Böylece, Azerbaycan'da Bolşeviklerin devrime kadar, modern endüstrinin temelleri çok hızlı bir şekilde yaratıldı ve o zamanın gereklilikleri doğrultusunda geliştirildi. Bu, sosyal kültürel ve sosyal-ekonomik yaşamın tüm önemli alanlarında ciddi gelişmelere yol açmıştır. Bununla birlikte, Azerbaycan sömürge bağımlılığı durumundaydı ve ekonomisine olan olumsuz etkisi çok ciddiydi. Bu etki, genel ekonomik gelişim düzeyinde ve daha dar bir ekonomi yaratılmasında özellikle belirgindi. Bunlar, her şeyden önce, ÷lke ekonomisinin tek taraflı gelişimi ve özellikle kilit alanları, yapılarının ÷lkenin kamu ve sosyal ekonomik gereklilikleriyle koordinasyonunun yetersizliği ve bu kaynakların bitmemiş yerli hammadde üretimi nedeniyle kullanılmasının düşük etkinliğidir. Kendisini gösterdi. Endüstri temel olarak Rusya İmparatorluğu'nun ortak çıkarlarına uygun olarak gelişıyordu. Dolayısıyla saha yapısı tek taraflıydı. Tüm sanayi ürünlerinin%84,4'ü, petrol üretimi ve% 79,6'sı dahil olmak üzere ilgili alanlardan sorumluydu. Aynı zamanda, endüstrinin tek taraflı gelişimi Azerbaycan bölgesinde bulunduğu yerde büyük eksiklikler yarattı. 1913'de, Azerbaycan'da üretilen tüm sanayi ürünlerinin% 91,4'ünün Abşeron ekonomik bölgesine düştüğü böyle bir gerçeği göstermek yeterli. Azerbaycan'ın Birinci Dünya Savaşı'nda dış askeri müdahalesi, sosyalist devrim, iç savaş ve üretici gücün sanayileşmiş alanının yıkımının ardından Bolşevik'lerin Ermenilere karşı soykırımları sonucu yıkıcı olaylar. 1920'de sanayi 1913'ün yalnızca yüzde 43'ünü üretti. Azerbaycan sanayisindeki petrole ve ilgili sanayilere ek olarak, pamuk temizliği, şarapçılık, ipek ipliği ve diğer önemli sanayilerinde, çok sayıda işletmeyle ya da çok az çalışarak, üretimi de önemli ölçüde azalmıştır (Shahbazov, 2003:105).

Azerbaycan, İkinci Dünya Savaşı öncesi Sovyetler Birliği'nin ana petrol üssü idi. Abşeron, petrol ve ilgili endüstrilere ağır yatırımlar yaptı ve bu endüstrilerin hızla gelişmesi nedeniyle, Azerbaycan'daki sanayi nispeten hızlı bir şekilde gelişıyordu. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce, ÷lke ekonomisindeki tüm sermaye yatırımlarının% 65'i sanayinin gelişmesine yöneldi. Önümüzdeki beş on yılda, sanayinin sermaye yatırımındaki payı o kadar yüksek değildi. Aynı zamanda, ilk beş yıldaki yüzde 86,4'ü içeren sanayi sektörüne yapılan toplam

yatırımın yüzde 80'i petrol ve ilgili sanayilere düşmüştür (Nasirov, 1997:141). Tüm bunlar, petrolün ve bununla ilgili alanların İkinci Dünya Savaşı'na kadar Azerbaycan'da sanayinin hızlı gelişmesini sağlamıştır.

20. yüzyılın 50-60'lı yıllarında Azerbaycan sanayisinin, tarla ve toprak yapısının gelişiminde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Sumgayit boru, alüminyum ve sentez kauçuk fabrikaları, Ganja alüminyum fabrikası, Dashkesan cevher arıtma tesisi, Mingachevir hidroelektrik santrali ve diğer büyük işletmeler Azerbaycan sanayisinin gelişmesi için inşa edilmiş ve faaliyete geçmiştir. Ancak, o yıllarda ağır sanayi, enerji, kimyasal, petrokimya, petrol rafine, dökme demir ve demir dışı metalurji, enstrümantasyon ve elektrik mühendisliği gibi geniş bir alana dayanıyordu.

50'li ve 60'lı yıllarda onlarca ışık ve gıda endüstrisi inşa edildi ve faaliyete geçti, birçok işletme teknik olarak yeniden inşa edildi. Bu yıllarda, ülke içinde sanayilerin ve tesislerin göreceli olarak daha verimli bir şekilde konuşlandırılması, az gelişmişlik seviyesine sahip hızlı gelişen bölgeler ve işgücü kaynaklarının küçük ve orta ölçekli şehirlerde kullanım seviyelerinde önemli miktarda çalışma yapılmıştır. Sumgayit, Mingechevir, Ali Bayramli, Dashkasan gibi yeni sanayi şehirleri atıldı ve Nahçıvan, Hankendi, Guba, Gazakh, Salyan, Neftchala ve diğer şehirlerin daha güçlü endüstriyel gelişmeleri için temel atıldı. Sonuç olarak, cumhuriyet topraklarındaki üretici güçler önemli ölçüde gelişti (Sancak, 1999:12).

1960'lı yılların sonuna kadar, Azerbaycan'daki sanayi gelişimindeki kazanımların bazı eksikliklerin ve olumsuz eğilimlerin önemini azaltmadığına dikkat çekmek önemlidir. 1950'lerin ortasına kadar, Azerbaycan Sovyetler Birliği'nin en büyük ve en güçlü suratlarından biri olan Sovyetler Birliği'nin en büyük hidroelektrik üreticisi olmaya devam etti ve 50'li yılların sonlarında Batı Sibirya'nın zengin petrol servetinin geniş çaplı benimsenmesinin başlangıcı olarak konumunu korudu. . Bütün ülkenin talebine büyük önem verme görevi doğrultusunda, Azerbaycan'da petrol endüstrisinin uzun süredir gelişmesi ekonomik yönü ve niteliği üzerinde etkili olmuştur. Bir yandan, petrol endüstrisi, her iki hammaddenin de yıllık artması ve işlemlerinin genişletilmesi (her şeyden önce petrol rafineri, petrokimya, kimya) için çeşitli üretim türleri (petrol makinesi, ekipman ve aletleri, demir metalürjisi, her şeyden önce)

üretmektedir. Petrol boru hatları), elektrik vb. Cumhuriyet'te, kuruluşuna dayanarak çok güçlü bir sanayi kompleksi yarattı. Bu kompleksi ve gelişimini modern gereklilikler temelinde yönlendiren geniş bir güçlü eğitimsel ve bilimsel potansiyel ağı oluşturmasının bir sonucu olarak, “Petrol Akademisi” olarak içsel özülle övülen Azerbaycan, yalnızca diğer eski Sovyetler Birliği'nde olduğu kadar ün kazanmamış bir ülke değil, mümkün kılacak vermişti (Arslan, 2000:17).

Böylece, Azerbaycan ekonomisinin gelişmesi sırasında, eski Sovyet devletinin imparatorluğun çıkarlarına olan ilgisi, petrol ve gaz kaynakları ve bu kaynakların benimsenmesi bakımından zengin olan Azerbaycan ekonomisinin gelişiminde önemli bir rol oynadı. Mesele, Sovyet döneminde, özellikle sanayileşme döneminde ihraç edilen yüksek kaliteli Azerbaycan petrolünden elde edilen fonların, yeni teknik ve teknolojiler satın alma ve eski SSCB'nin geniş sanayileşme projelerini hayata geçirme amaçlıydı. Öte yandan, ülkedeki modern ekonominin uzun süredir gelişmesi de çok sayıda farklı petrol ürününü gerektiriyordu. Özellikle, Azerbaycan'ın Sovyetler Birliği'nin faşist Almanya'ya karşı İkinci Dünya Savaşı'nda zafer kazanmasını sağlamadaki ana petrol üreticisi merkezi olarak istisnai rolü çok değerli. Bununla birlikte, ilerici dünya ülkelerinin geçtiği yolun gerçekliği, üretimin kilit alanlarının öncelikle her bir ülkenin üretici güçlerinin kapsamlı karmaşıklığı üzerindeki kapsamlı etkilerini etkilemesidir. Azerbaycan ekonomisinde uzun zamandır lider bir sektör olan petrol ve gaz endüstrisinin, genel gelişim düzeyinin gelişimi üzerindeki etkisi bir miktar farklıydı.

3.1.2 Azerbaycan Ekonomisinin Temel İlkeleri

Bölgesel sosyoekonomik kalkınma yönetiminin en önemli bileşeni olan bölgesel kalkınmanın devlet düzenlemesi, özel kalkınma ve üretici güçlerin dağılımına dayanmaktadır. Bu, üretici güçlerle bölge arasındaki en genel ilişkileri belirleyen üretici güçlerin dağılım kalıplarıdır.

Doğal coğrafi, tarihi, ekonomik, sosyodemografik ve diğer farklılıklar nedeniyle, bölgelerin kendi kendine yeterlilik koşulları farklıdır. Bu nedenle, devletlerin bölgesel kalkınmasını iyileştirme konusundaki ana kurallar, piyasa ilişkileri bağlamında yapısal, finansal, sosyal, devlet ekonomik politikalarının

uygulanmasında bölgelerin özelliklerini, özellikle de zor koşullar altındaki bölgeler için özel kalkınma programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasının gerekliliği dikkate alınmalıdır (Ahmedov, 2005:4).

Hükümet düzenlemesi, her bir bölgenin bölgesel kalkınmasının özelliklerini dikkate almalı ve onların ekonomik kalkınma düzeylerini artırmak için önlemler almalıdır. Bölgeler arasında ve kendi bölgelerinde rasyonel bölgesel iş bölümü, piyasa ekonomisinde bölgesel kalkınma için gerekli bir şarttır.

Bölgesel kalkınmanın devlet düzenlemesi, her bir bölgenin yalnızca kendi piyasa pazarına özgü ekonomi özelliğini oluşturabildiğini ve ekonomik ilişkiler temelinde diğer bölgelerle ürün alışverişinde bulunabileceğini, her bölgenin kendi bölgesel pazarına sahip olmasını ve aynı zamanda önde gelen sektörlerin ürünlerini kullanmasını dikkate almalıdır (Musayev, 2001:12).

Nispeten gelişmiş bölgelerde, yetkililerin, onları güçlendirmek için bir teşvik sistemi oluşturmak için ekonomik girişimleri desteklemeleri gerekmektedir (Soyak, 2003:15). Zayıf bölgeler için Merkezin, nüfusun sosyal yaşam standartlarını sağlamak için yapısal uyum programlarına, ücretsiz iş yaratmaya ve finansal yardım önlemlerine katılması beklenmektedir.

Bölgesel kalkınmanın devlet düzenlemesinin nesnelere, devlet, bölgesel ve belediye düzeylerinde sayısız ve niteliksel olarak farklı taksonomi birimlerdir ve sorunları, çözümleri gibi farklıdır. Tüm taksonomi birimler, ekonominin bölgesel örgütlenmesinin tek bir karmaşık sistemidir. Ekonominin bölgesel organizasyonu altında, ekonomik bölgelerin çeşitli bölgesel varlıklarının ekonomik kompleksleri, ülkenin ekonomik kompleksinin tek bir sisteminde faaliyet gösteren bölgesel düzeydeki bölgesel üretim kompleksleri, sanayi merkezleri ve düğümlerin farklı seviyeleri kastedilmektedir.

Bugün, petrol sektörü Azerbaycan'ın sosyoekonomik kalkınma modelinin en önemli unsuru olmaya devam etmektedir. Azerbaycan, dünyanın 22 ülkesine petrol ihraç ediyor ve buna bağlı olarak, gelirlerin önemli bir kısmı bu sektör pahasına bütçeye gidiyor. Ancak hükümet aktif olarak ekonominin petrol dışı sektörünü geliştirmeye çalışıyor (Amiraslanov, 2001:55).

Ekonomik model, üretici ve tüketicilerin etkileşimidir. Her ülkenin kendine özgü bir ekonomik modeli var, ancak hepsi stratejik bir amaç ile birleşiyor- piyasa ilişkileri koşullarında makroekonomik istikrar. Şu anda, Azerbaycan başarıyla ekonomik bir model geliştiriyor. İnsanların kendine özgü özelliklerini yansıtan, kendine özgü bir şekilde olacaktır (Hüseynov, 2001:95). Doğal olarak, dünya ekonomik modeller oluşturma deneyiminden, Azerbaycan ekonominin serbestleşmesi ile ilgili ayrı temel reformları ödünç alacaktır. İlk olarak, doğal olarak, daha liberal ekonomik yasalar ve diğer normatif eylemler, modelin oluşumu için yasama tabanında kabul edilmiştir ve kabul edilecektir.

Çeşitli ekonomik modellerin oluşumunun temel özelliği eleştirel politik sisteme bağlıdır. Örneğin, Komünist Partinin ideolojisinin rehber olduğu ekonominin Çin modeli, daha totaliter bir sistemin olduğu Singapurlu modelden farklıdır. Azerbaycan'a gelince, eğer yabancı özel şirketleri hariç tutarsak, ekonominin% 70-80'i devlete aittir. Doğal olarak böyle bir orana liberal denemez. Bu nedenle, şu ana kadar Azerbaycan ekonomisinin petrol dışı sektörü son derece zayıf bir şekilde gelişiyor. Azerbaycan'da birçok iyi kanunun kabul edilmesine rağmen, mevcut ekonomik yönetim sistemine adapte edilmediler.

Azerbaycan ekonomisinin etkili bir modeli 15-20 yıl sonra fark edilecek ve daha sonra ekonominin serbestleşmesine tabi olacaktır. Bunun için NANO, robotik ve diğer ileri teknolojilere odaklanan bu tür programlar benimsenmelidir. Kısacası, daha fazla bilgi yoğun sektörler. Ancak bunun için Azerbaycan, yabancı yatırımları teknolojileri ile çekmek için yeterince uygun koşullar yaratmalı. Ek olarak, yönetimden ekonominin çeşitlendirilmesine ve özel sektöre kadar değişen köklü kurumsal reformlar yapılması gerekecektir (Süleymanov, 2003:101).

Bu arada, bu yıl Azerbaycan'da girişimciliğin gelişmesinde yeni bir aşama başlamıştır. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, girişimciler için olumlu bir atmosfer yaratma lehine çalışmalar başlatılmıştır. Sırasıyla, özel sektörün gelişmesine yol açması gereken suiistimal, iş müdahalesinin durdurulması vakalarını askıya aldı. Ancak bir piyasa ekonomisindeki iş, ekonomik büyüme oranını belirleyen ana sektör olarak hareket eder. Ek olarak, Milli Meclis yakın zamanda, Azerbaycan'daki yabancılara ve vatansız

girişimcilere oturma izni verirken çeşitli yardımların kullanılması konusunu ele aldı. Bu değişikliklerin Göç Kodunda yapılması önerildi.

Önerilen değişikliklere göre, Azerbaycan'da, kurucusu yabancı bir tüzel kişi olan kurucu tüzel kişiliğin başı veya vekili olarak görev yapan yabancı vatandaşlara veya vatansız kişilere geçici bir oturma izni verilecektir. Ayrıca, ilgili icra makamı tarafından belirlenen, bir Azerbaycan vatandaşı veya Azerbaycan Cumhuriyeti'nde kurulmuş bir tüzel kişilik tarafından belirli alanlarda faaliyet yürütmek üzere davet edilen bir kategoriden çalışma izni talep edilmeyecektir.

3.1.3 Bağımsızlıktan Sonraki Süreç

Bağımsızlık sonrası ekonomik gelişme dönemini doğru bir şekilde değerlendirmek için, bağımsızlığın kazandığı koşulları ve bağımsızlığın ilk yıllarında meydana gelen gelişmeleri dikkate almak gerekir. Bu nedenle, egemenliğin yukarıda belirtilen sorunlara ve Sovyet sisteminin Azerbaycan'a getirdiği sorunlara ve bu ilk yıllarda yaşanan süreçlere kavuştuğu ilk yıllara değinilecektir: 1989-1991 siyasal bağımsızlığın arandığı dönemdi. Bu dönemde, bağımsızlık kazanmanın önündeki engellerle mücadelenin üstesinden gelindi (Veliyev, 2001:185).

Bu yıllardan sonra, 1991-94 tek bir dönem olarak değerlendirilebilir. SSCB'nin çöküşüyle birlikte Azerbaycan'da uzmanlaşma ve ticarete dayalı ekonomik yapı sona erdi ve ülke ortak pazarlarını kaybetti. Eski merkez planlaması için eski hammadde, yarı mamul, tedarik ekipmanı, pazar, finans ve işletme yönetimi organizasyonu nedeniyle, birçok işletme ayakta durmaktadır. Eski SSCB'deki işletmelerle ekonomik bağların kaybı ve diğer cumhuriyetlerde ülke pazarının kaybı ile birlikte, SSCB'deki merkezden sübvansiyonların kesilmesiyle birlikte, üretim düşüşleri yaşanmıştır. Ermeni savaşı ve Çeçenya sorunu, ülke sanayisi için gerekli hammaddelerin ithalatının kapatılmasına neden oldu (Huseynov, 2002:77).

Azerbaycan'ın bağımsızlığından önce çözülmesi gereken, Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle bağımsızlığını kazanmış olan birçok sorun vardı. Böylece, 20. yüzyılın 80'li yıllarının sonlarında, Azerbaycan halkı ciddi bir kriz içindeydi; yönetim zayıflığı; yasal aksamalar, etnik temizlik ve halkın ekonomik

ve entelektüel gelişimi (Mikailov vb., 2004:75). Tüm bu sorunları çözmek için, ülkenin doğal, teknik, ekonomik ve entelektüel potansiyeli olan sosyal ve politik enerjisinde yararlı olan mantıklı ve çok yönlü bir iç ve dış politika kullanmak ve uygulamak gerekiyordu.

Ekonomideki en ciddi durum 1992'de oldu. 1992-94'te, GSYİH 1991'de ikiden fazla katlanarak yüzde 48'e düştü. 1990-94'te GSYİH, yıllık ortalama% 13,20 oranında geriledi ve 1994'te 1,629,3 milyon ABD doları tutarındaydı. 1990'a kıyasla, 1994 yılında GSYİH% 53, sanayi% 62, tarım% 44, tüketim% 75 ve vergi gelirleri% 45 arttı. Sonuç olarak, yaşam standardı 3.6 kata düşürüldü ve gerçek ortalama ücret oranı -% 80. Aynı zamanda uygulanan yanlış ekonomik politikalar bankacılık sisteminde ve dış ticarete ciddi sorunlar yaratmıştır

Çizelge 3.1: Toplam Milli Gelirin Cari Fiyatlarla, Milyon Manat Cinsinden Bileşimi

İşlemlerin Kodu Ve Adı Ve Dengeleme Öğeleri	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Çalışan Maaşları			482,6	513,2	621,1	663,9	791,4
İstisna Ve İthalat Vergileri	4,5	23,6	214,2	347,4	355,7	262,4	302,0
Ürünler Ve İthalat	4,1	21,0	210,0	322,4	321,0	235,4	267,1
İthalat	0,0	0,7	9,0	150,9	54,7	58,6	61,9
Diğer	0,4	2,6	4,2	25,0	34,7	27,0	34,9
Teşvikler							
Ürünler Ve İthalat	2,6	13,7	-44,8	-47,5	-87,5	-93,7	-117,9
Ondan:							
İthalat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Diğer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toplam Kar (Karışık Gelir)	12,8	259,5	1481,8	1919,4	2269,0	2608,0	2799,6
Piyasa Fiyatlarında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	31,4	374,7	2133,8	2732,6	3158,3	3440,6	3775,1
Dünyanın Geri Kalanından Kalan Maaş Dünyanın Geri Kalanına Ücretler		0,0	-8,2	-12,8	-15,2	-23,4	-23,7
Mülkiyetten Elde Edilen Gelir	0,0	0,7	11,5	17,4	18,7	52,4	62,3
Mülkiyet Geliri	0,0	-0,5	-6,7	-12,5	-10,8	-17,3	-41,8
Toplam Artık Gelir	31,5	375,0	2130,4	2724,7	3151,0	3452,3	3929,0
Alınan Cari Transferler	0,5	24,5	114,2	105,1	94,5	141,8	574,6
Cari Transferler	0,0	-2,7	-16,4	-47,7	-55,7	-82,5	-67,2
Siparişte Kalan Toplam Gelir	32,1	396,8	2228,2	2782,1	3189,8	3511,6	4436,4
Sabit Varlıkların Tüketimi	4,3	52,3	300,1	304,5	444,4	575,8	587,8
Kalan Net Gelir	27,8	344,5	1928,1	2477,6	2745,4	2935,8	3848,6

1992-94 yıllarında enflasyon 4 haneli rakamlara yükselmiştir. Para politikasındaki sorunlar ve eksiklikler ekonomik gerilemeye yol açmıştır. Krediler, banka yöneticilerinin kişisel çıkarları doğrultusunda verilir. Ekonomik kriz, üretimde hızlı bir düşüşe, fiyatların artmasına ve devlet bütçesinin ciddi bir açığa neden oldu. Vergi toplama sistemindeki eksiklikler, enflasyon nedeniyle vergi oranlarının aşınması nedeniyle devlet bütçesindeki gelirler önemli ölçüde azaldı. Devlete ait ve tarım sektörlerine verilen büyük miktarda borcun yararsız ve kontrolsüz kullanımı, ekonomik durumu daha da ağırlaştırdı. Bu dönemde dış ticarete ilişkin rakamlar giderek olumsuz bir hal aldı ve ödemeler dengesindeki açık arttı. Ekonomik krizin acı verici sonuçlarından biri, ulusal para biriminin kaybıdır. Seçimlerin bir sonucu olarak, 1993 yazında, 30 yıldan fazla bir süredir görevde olan Haydar Aliyev, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olmuştur, Azerbaycan yönetiminde önemli değişiklikler olmuştur. Bu tarihten itibaren yasal reformların uygulanması hız kazanmıştır (Ahmadi, 2001:8).

Bu dönemde, ekonominin sıkıntısını durdurmak için bir ekonomik reformlar programı geliştirilirken, stratejik ekonomik kalkınma için stratejiler de arandı. Dönemin gereklilikleri doğrultusunda, ekonomide serbest bir pazarın kurulması, özelleştirmenin ve özel girişimciliğin gelişimi, yeni ekonomik yapının yeniden yapılandırılması, gümrük, vergi ve finansal sistem, ticaretin serbestleştirilmesi, toprak ve tarımsal reformların uygulanması, nüfusun sosyal refahı, eğitim ve sağlık koşulları Kalkınma için gerekli yasal altyapıyı oluşturmak için önemli yasalar kabul edilmiştir.

Ekonomide serbest piyasa koşulları yaratma çabaları ve fiyatları, dış ticareti ve döviz kurlarını serbestleştirmek için atılan adımlar ile enflasyon oranı çarpıcı bir şekilde gerilemeye başlamış ve bütçe açığı en aza indirilmiştir.

Alınan önlemler sayesinde küçük işletmelerin özelleştirilmesi tamamlandı, küçük ve orta ölçekli işletmelerin özelleştirilmesi başladı, orta ve büyük işletmelerin özelleştirilmesi sağlandı, makroekonomik istikrar sağlandı, ekonomik kalkınma durgunluğu başladı, yeni gelişme aşaması, toprak reformu, ve sovhözler özelleştirildi ve tarım sektöründe arazi vergisi hariç diğer vergilerin 5 yıl almayacağına karar verildi ve vergi borçları kaldırıldı ve bu

kurumlara uygun yakıt ve enerji satışları sağlandı. Tarım sektöründe özelleştirilen mülkün% 93,2'si özelleştirilmiştir. Sonuç olarak, 1997'den beri, tarım ve hayvancılık ürünleri yıllık% 7 oranında artmıştır (Ergün, 1992:111).

Yine bu dönemde, "Yüzyılın Sözleşmesi" adı verilen en büyük petrol şirketleri ile petrol sözleşmeleri imzalandı. 1994 yılında "Yüzyıl Sözleşmesi'nin imzalanması ve 12 Kasım 1995'te Anayasanın kabulü ile birlikte, piyasa ekonomisinin yasal-düzenleyici çerçevesinin hızlandırılması ile ülkeye büyük ölçekli dış yatırımlar başlamıştır (Ahmadi, 2001:9).

Ekonomik sistemin yeniden yapılandırılmasına doğru atılan en önemli adım, Azerbaycan'ın ilk anayasasının, ülkenin stratejik yönünün sosyal, politik ve ekonomik yaşamında yeni bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilmesiydi. Yeni anayasa, kamu idaresinin kurulmasıyla birlikte vatandaşların ve devletin hak ve görevlerinin tanımlanması ilk kez, demokratik değerlere sahip liberal bir pazar oluşturma ihtiyacına bağlı kaldı. Anayasanın, özel mülkiyetin, özel girişimciliğin dünya ekonomisine entegrasyonunun yasal dayanağı belirlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında, Azerbaycan'daki ekonomik düzenleme yılı 1995 olarak kabul edilebilir (Ergün, 1992:112).

Özet olarak, ön cephedeki ateşkes ve iç istikrarın ardından kuyruk zaten ekonomik reformlara girmiştir. 1994 yılından bu yana, ülkede zorlu ekonomik önlemler alındı, IMF ile yakın işbirliği ve IMF programlarının başlatılmasıyla sıkı para politikası uygulanarak, ekonominin genel dengesine enflasyon kontrolü ve GSYİH'daki düşüşün önlenmesiyle kısa sürede ulaşıldı. Sonuç olarak, 1996'dan bu yana Azerbaycan ekonomisindeki gerileme yavaşladı. Geliştirme modeli gerçek sonuçlar vermeye başladı. Böylece, son beş yılda GSYH% 26,3 oranında büyümüş, nüfusun refah düzeyi 2 kat artarken, özel sektörün ekonomi içindeki payı% 29'dan% 68'e yükselmiştir (Veliyev, 2001:187).

1994-2000 yılları arasında ortak petrol sahası üretimi sözleşmelerinde bulunan şirketler tarafından yaklaşık 3,4 milyar dolar yatırım yapılmıştır. 1994-2000 yılları arasında toplam yabancı yatırım 15.9 milyar dolardı. Bu tutarın% 22,8'i finansal kredi,% 56,3'ü petrol endüstrisinde ve% 20,9'u diğer sektörlerde gerçekleşmiştir (Veliyev, 2001:188).

1995 yılının Eylül ayında, küçük ölçekli işletmelerin özelleştirilmesine ilişkin bir yasa kabul edildi. Kanunun kabul edilmesinden sonra, 1996 yılında küçük ölçekli işletmelerin özelleştirilmesi başlamıştır. Haziran ayında, Merkez Bankası kanununda değişiklik yapıldığında, Eylül ayında bankacılık sektörü yeniden yapılandırılmış ve menkul kıymetler piyasası faaliyete geçmiştir. Ağustos ayında "Toprak Reformu Kanunu" kabul edildi. Şubat 1997'de, kamu alımlarında rekabetin korunmasına ilişkin kanun kabul edildi, Haziran'da İflas Kanunu'nda yapılacak değişiklik yasası yürürlüğe girdi. Ek olarak, Haziran ayında yeni Gümrük Kanunu kabul edildi ve basitleştirilmiş bir gümrük vergisi getirildi. Telekomünikasyon yasası Temmuz ayında kabul edildi (Ergün, 1992:113).

1998 yılında, enerji sektörünü restore etmek için elektrik enerjisi yasası kabul edildi. Ağustos ayında Mortgage Yasası Eylül ayında yeni bir Menkul Kıymetler Yasası ile kabul edildi. Şubat 1999'da İstihdam Yasası kabul edildi. 1999 yılının Aralık ayında, merhum başkan Haydar Aliyev, petrol gelirlerinin daha şeffaf olmasını sağlamak için petrol gelirlerinin birleşik bir sistem altında toplanmasını sağlamak için Petrol Fonu'nu kurma emrini verdi. 1999 yılının sonlarında, Mülkiyet Komitesi kaldırıldı ve Şubat 2000'de Emlak Bakanlığı, mülklerin özelleştirilmesinden sorumluydu. Ayrıca, Mayıs ayında yeni bir özelleştirme yasası kabul edildi ve Haziran ayında yeni bir Vergi Kanunu kabul edildi.

Haydar Aliyev tarafından Mart 2001'de ekonomik kalkınmayı sağlamak için çok önemli tedbirlerin uygulanması, yeni işlerin yaratılması, nüfusun yaşam standartlarının arttırılması amacıyla imzalanan "Yoksullukla Mücadele ve Ekonomik Kalkınma Devlet Programı'na göre, 2003-2008 Bunları kapsayacak şekilde yürütülen faaliyetler de büyük öneme sahipti. 2 Temmuz 2001'de IMF Kurulu "Azerbaycan'da Yoksulluğu Azaltma ve Ekonomik Kalkınma Devlet Programını" onayladı (Aliyev, 2004:100).

Azerbaycan'da Yoksulluğu Azaltma Programının uygulanmasının nedenleri var. Bununla birlikte, Dünya Bankası'na göre, nüfusun% 40-50'sinin günlük geliri 1 doların altında. Ayrıca, başka bir tahmine göre, minimum yaşam beklentisi ayda yaklaşık 86 \$'tır. Bir çalışanın ortalama aylık ücreti 64.4 ABD

Dolarıdır. Bu, nüfusun büyük bir kısmının (% 40-50) Azerbaycan'da yoksulluk içinde yaşadığını göstermektedir (Aliyev, 2004:101).

2003 sonrası dönem bağımsızlık sonrası üçüncü dönem olarak değerlendirilebilir, Haydar Aliyev'in halefi İlham Aliyev iktidara geldiğinde, siyasal ve ekonomik kurs Azerbaycan'ın gelişmesine daha fazla katkıda bulundu.

Bu dönemde (Czurda, 2004:298);

- Ekonomik büyümeyi hızlandırmaya ve ekonomik politikaları güçlendirmeye devam etmek,
- İkinci özelleştirme programının kabul edilmesiyle, enerji sektörünün yeniden yapılandırılması ve artırılması,

İlerlemenin ilerlemesine paralel olarak, ekonomik politikaların sosyal boyutunu güçlendirmek, sosyal refahı yükseltmek ve mevcut perspektifte görmek gibi önemli hedefler, enerji sektörünün hükümetin ekonomi politikasındaki hızlı gelişiminden kaynaklanan diğer sektörlerdeki kaynakların yönetimine yol açtı.

Azerbaycan hükümetinin uluslararası örgütlerle yaptığı görüşmeler sonucunda hedeflerden biri, orta vadeli yeni bir eylem programı ile refah seviyesini artırmaktı. Bu nedenle, bu aşamada uygulanacak ekonomik politikalar amacıyla, petrol dışı sektörün gelişimi bir hedef olarak belirlenmiştir.

Petrol rafinerisi, kimya, petrokimya endüstrisi ve petrol ve petrol ürünlerinden üstün olan elektrik alanları, petrolün ekonomideki rolünü arttırmaktadır. Bir zorunluluk durumunda, dünya petrol ürünleri pazarı yaratılabilir. Son zamanlarda, stratejik olarak önemli olan bu alanlara büyük miktarda yabancı yatırım çekilmiştir. Sanayi sektöründe, modernizasyon ve yeniden inşa çalışmaları devam etmektedir.

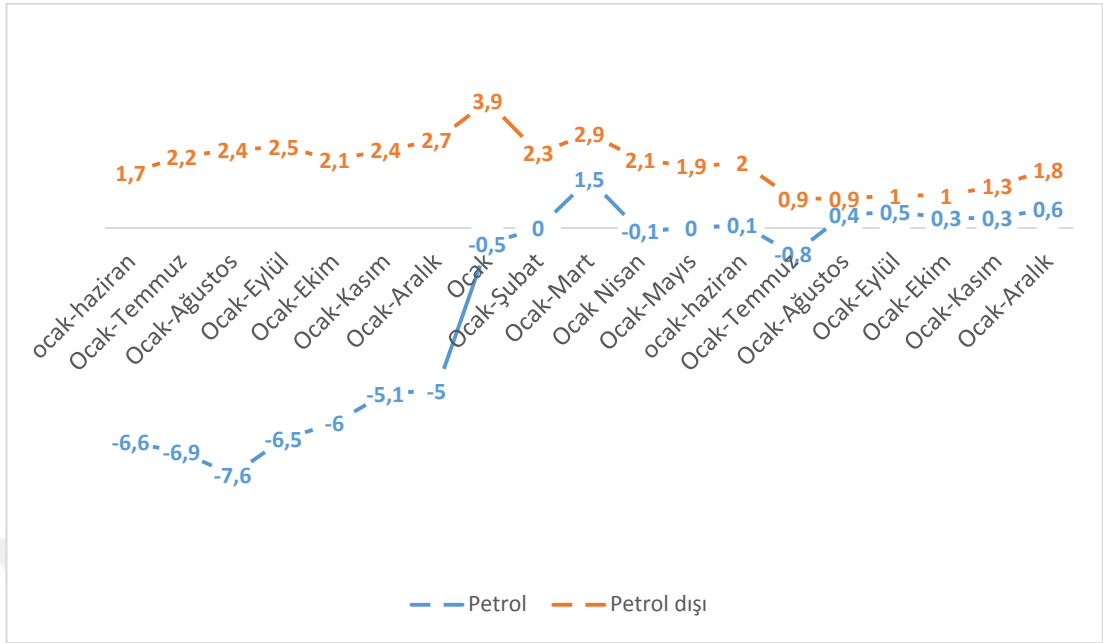
Azerbaycan'ın ekonomik gücünü hızla artıracak olan bu strateji; Ülkedeki doğal kaynakların aktif üretim döngüsüne geçişi ele almak, bu konuda Hazar'ın petrol ve doğal gaz kaynaklarını yönlendirmek, ekonominin karmaşık gelişimini sağlamak, ülkenin ulaşım potansiyelini ve verimliliğini artırmak, insan kaynaklarında verimliliği artırmak gibi sorunların çözümü. 1994 yılında

başlayan ekonomik kalkınma stratejisi 2009 yılında da devam etmiştir. Ülkedeki büyüme oranı kişi başına düşen GSYH'ye 5,9 bin manat ulaştı. 11 Şubat 2004 tarihinde, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, 2004-2008 yılları arasında Azerbaycan bölgelerinin sosyo-ekonomik gelişimi ile ilgili "Devlet Programını" onayladı. Bu program, Azerbaycan'daki bölgelerin ekonomik potansiyelleri ve doğal kaynaklarının verimli bir şekilde değerlendirilmesi yoluyla, ülkedeki gelir ve yaşam standartlarının yükseltilmesi için gıda dışı sektörün, özellikle tarım sektörünün iyileştirilmesi ve iyileştirilmesi için atılması gereken en önemli ve geniş adımlardan biridir. Devlet Programı, 2011 yılında kişi başına düşen GSYİH'yi 7 bin dolar ve özel sektörün ekonomiyeye payını% 85 artırma hedeflerini belirledi (Aliyev, 2004:102).

Son birkaç yılda Azerbaycan'da petrol dışı sektörün gelişmesinde önemli ilerleme kaydedilmiştir. Yoksulluğu Azaltma Bölgelerin ekonomik kalkınmasına giderek daha fazla önem verilmektedir. Öyle ki, Bakü dışındaki petrol dışı sektörün gelişimi çarpıcı bir şekilde artmıştır.

3.1.4 Son Dönemin Ekonomik Durumu

2018 yılında Azerbaycan'da çok taraflı ve tutarlı reformlara devam edilmiş, petrol dışı sektörün gelişiminin artırılması, bölgelerin dengeli bir şekilde geliştirilmesi, devlet girişimciliği ilişkilerinin iyileştirilmesi ve iş yatırım ortamının geliştirilmesi, petrol dışı sektörlerin geliştirilmesi, özel sektör teşvik araçlarının tanıtılması, Tarım sektörüne devlet desteği, küçük ve orta ölçekli girişimcilik her zaman ön planda olmuştur. Ülkenin mevcut sosyoekonomik durumunun bir analizi, devam eden reformlar sonucunda ortaya çıkan güçlü ekonomik potansiyelin ekonominin sürdürülebilirliğini arttırdığını ve ülkede makroekonomik istikrar sağladığını göstermektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile onaylanan, ülke ekonomisinin ve ekonomisinin 11 kilit sektörü için stratejik yol haritaları, kavramlar ve diğer devlet programları çerçevesinde belirlenen önlemlerin uygulanmasına rapor döneminde başarılı bir şekilde devam edilmiştir. Yapılan çalışmalar neticesinde ülkedeki ekonomik büyüme yoğunlaşmış, reel olarak GSYİH 2018 yılında% 1,4 oranında artarak cari fiyatlarla 79,8 milyar liraya ulaşmıştır. Kişi başına düşen GSYİH 8126.2 manat oldu.

Şekil 3.1: Reel Büyüme Oranı, Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre. 2017-2018

Kaynak: Azerbaycan Ekonomi Bakanlığı.

2018 yılında, petrol endüstrisi olmayan%8,5, bilgi ve iletişim% 9,3, turist yerleştirme ve halka açık yemek hizmetleri% 7,6, ticaret% 3, tarım% 4,6, taşıma ve depolama% 7,8 % artış dahil olmak üzere petrol dışı GSYİH, gerçek anlamda % 1,8dir.

Petrol ve gaz sektörü 2018'de 2017 yılına göre% 0,6 oranında artmıştır. Bu sektörün GSYİH içindeki payı% 41,5 olmuştur. 2018 yılında, ekonominin ve sosyal alanların gelişmesi için tüm finansman kaynakları pahasına 17238,2 milyon manat sabit sermayeye yatırım yapıldı. Sabit sermayeye yatırılan fonların% 69,7'si yerli yatırımlar, % 30,3'ü yabancı yatırımlar olmuştur. 2018 yılında, 11.289,3 milyon manat (%65,5) sabit sermayeye yapılan toplam yatırım, petrol dışı sektörde, 5948,9 milyon manat (% 34,5) petrol sektörünün gelişiminde kullanılmıştır. Azerbaycan Devlet İstatistik Komitesi'ne göre, Ocak-Kasım 2018'de dış ticaret cirosu ihracat- 18.9 milyar dolar, ithalat- 10.3 milyar dolar ve 8.6 milyar dolar dahil 29.2 milyar dolar olarak gerçekleşti. ABD doları cinsinden pozitif bir ticaret dengesi oluşmuştur.

Çizelge 3.2: Temel Sosyoekonomik Göstergelerin Endeksleri (Önceki Yıla Göre% Olarak)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	105,0	100,1	102,2	105,8	102,8	101,1	96,9	100,1
Endüstriyel Ürün	102,6	95,0	97,7	101,8	99,3	102,4	99,5	96,6
Tarımsal Ürün	97,8	105,8	106,6	104,9	97,4	106,6	102,6	104,2
Sermaye	121,2	127,3	118,5	115,1	98,3	88,9	78,3	102,8
Taşımacılık Sektöründe	103,2	103,6	103,6	103,4	101,9	100,2	100,0	101,8
Kargo Taşımacılığı								
Yolcu Taşımacılığı	104,5	107,5	108,4	108,0	104,7	103,5	102,0	102,3
Tüm Kaynaklarda	108,8	110,2	109,6	109,9	110,0	110,9	101,5	102,5
Perakende Satış Cirosu-								
Toplam								
İşe Dolaşımı	116,3	122,6	118,8	116,0	118,2	114,0	100,1	103,4
Nüfusa Verilen Ücretli	110,8	107,8	108,0	108,2	107,2	105,1	98,9	101,2
Hizmetler								
Ortalama Aylık Nominal	111,2	109,9	109,4	106,7	104,6	105,0	107,0	105,7
Ücret								
Nüfusun Geliri	113,3	119,2	113,9	108,0	105,1	105,8	108,7	108,3
Nüfus Giderleri	110,5	115,2	110,7	114,1	109,9	113,5	113,8	113,5
Nüfusun Gerçek Gelirleri	108,1	110,5	113,1	104,7	103,7	102,2	96,5	96,1
Tüketici Fiyat Endeksi	105,7	107,9	101,1	102,4	101,4	104,0	112,4	112,9
Endüstriyel Ürün Fiyat	130,5	133,5	104,5	96,1	94,9	69,4	127,5	136,8
Endeksi								

Kaynak:

Azerbaycan

İstatistik

Kurumu

<https://www.stat.gov.az/news/index.php?id=4142> 15.02.2019

Bu dönemde, petrol dışı ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre%10,5 arttı. 1 Aralık 2018 itibariyle, finansal kredi kuruluşlarının ekonomiye sağladığı kredi hacmi, 1 Aralık 2017'ye göre% 2,8 artarak 12564,2 milyon manat olmuştur. 1 Aralık 2018 itibariyle ulusal para biriminde ihraç edilen kredilerin hacmi 1 Aralık 2017'ye göre% 8,7 artarken, yabancı para cinsinden kredilerin hacmi% 5,9 oranında azalmıştır.

1 Aralık 2018 tarihi itibariyle, nüfusun bankalardaki mevduatı 1 Aralık 2017'ye göre% 9,5 oranında artarak 8073,5 milyon manat olmuştur (1 Aralık 2017 itibariyle, nüfusun bankalardaki mevduatı 7370,6 milyon manat) . 1 Aralık 2018 itibariyle, toplam mevduat yılsonuna göre% 12 artmıştır. Ulusal para biriminde mevduat yıllık bazda%34,9 oranında artmıştır.

2018 yılında tüketici pazarındaki nüfusa sağladığı toplam mal ve hizmet hacmi, geçen yılın aynı dönemine göre% 3,1 oranında artarak 47755,1 milyon manat olmuştur. 2017 yılı ile karşılaştırıldığında, perakende ticaret cirosu ve

nüfus için ödenen hizmetlerin hacmi% 2,5 oranında artmıştır. 2018 yılında ülke nüfusu 18,6 milyar manat gıda ürünü, içecek ve tütün ürünü ve 18.5 milyar gıda dışı ürünü perakende ticaret açısından satın almış ve bu rakamlar sırasıyla yüzde 2.5 ve yüzde 3'tür. (economy.gov.az)

Nüfusun nominal geliri 2018'de%9,2 artarak 53,7 milyar dolara yükseldi. Kişi başına düşen AZN nominal gelir%8,2 oranında artarak 5467.4 manata ulaşmıştır. 2018 Ocak-Kasım aylarında, işe alınan işçilerin aylık ortalama ücretleri 2017 yılının aynı dönemine göre%2,9 artarak 540.1 manata yükselmiştir (stat.gov.az).

Uzmanlar, Azerbaycan'da yıllık ortalama enflasyonun bu yıl% 9'a düşeceğini tahmin ediyor. 2016 yılında ülkedeki yıllık enflasyon% 12,4 olmuştur. Ayrıca, enflasyon eğilimi 2018-2020 döneminde de devam edecektir. Uzmanlar, yıllık enflasyonun 2018'de% 7 ve 2019-2020'de% 5 olacağını tahmin ediyor.

İstatistik Komite, 2017-2020 döneminde Azerbaycan'ın dış ticaret cirosunda pozitif dengenin korunacağını öngörüyor. Böylece, 2017'deki pozitif bakiye GSYİH'nın% 12,3'ü, 2018'de% 12,7, 2019'da% 14,3 ve 2020'de% 14,8 olacaktır. İstatistik Komite, bu yılki bütçe açığının GSYİH'nın% 3,2 olacağına inanıyor. Bununla birlikte, gelecek yıl, devlet bütçesinin fazla olması bekleniyor ve kâr GSYİH'nın% 1'i olacak. 2019-2020 bütçesi içerisinde ortaya çıkacak fazlalık GSYİH'nın% 2,5'i olacak. (stat.gov.az)

3.2 Azerbaycan'da Gerçekleştirilen Ekonomik Reformların Önemli Stratejik Hedefleri

Ulusal İnovasyon Sistemi (MIS) süreçlerini harekete geçirmeyi amaçlayan çalışmalar iki gruba ayrılabilir (Smirnova, 2009:12). İlk grup, önemli değişikliklere yol açabilecek bir dizi önlemin geliştirilmesini içerir. Bunların uygulanması, yatırım akışını hızlandırabilecek güçlü ve sıra dışı önlemleri içermektedir. Açıkçası, onları merkezi devlet ekonomisinden piyasa ekonomisine fiyatların serbestleştirilmesiyle karşılaştırmak mümkündür.

İkinci grup, inovasyon geliştirme programının temelini oluşturan bir örgütsel, yasal, ekonomik ve diğer olaylar kompleksinin geliştirilmesini içerir.

Bu grupların her biri, ülkenin inovasyon yeteneklerini etkilemektedir. MIS oluşumuna yaklaşım, aşağıdaki temel özelliklerle karakterize edilir (Shaposhnikova, 2008:78):

- İnovasyon ihtiyacının ve unsurlarının yoğun bağlantısını hesaba katarak, inovasyon sürecinin doğrusal olmayan modeline geçiş;
- Ülkenin tarihsel gelişiminin ekonomik ve sosyo-politik ulusal özelliklerinin etkisi altında inovasyon süreçleri geliştiriliyor ve bunun sonucunda CIA sürekli olarak yeni fırsatlara bağlı olarak adapte oluyor ve değişiyor;
- Kurumların ve firmaların örgütlenmesinin yanı sıra kuralların (normlar ve yasalar) tanımlanmasında kurumların daha büyük bir rolü vardır;
- MIS'in ana unsurları daha çok etkileşimin formuna ve yoğunluğuna odaklanır;
- YBS kavramı politika ve tahminlerin geliştirilmesinde kullanılabilir bir mekanizma olarak kabul edilir.

Yenilikçilik, yenilikçi aktivitenin bilimsel temeli, teorik temeldir. İnovasyon altındaki bilimsel aktivitenin teorik temelleri, bilimsel metodolojinin geliştirilmesi ve geliştirilmesinde ve inovasyonun öngörülmesi ve yaratılması yöntemlerinin yanı sıra inovasyon aktivitesi, uygulama planlaması ve organizasyonu ile ilgili bilimsel aktivitenin yönü olarak anlaşılmaktadır. Modern inovasyon halinin evriminin bir analizi, gelişiminin öngörüsü, birçok temel bilimin temeli olan sorunları ifade etmemizi sağlar. Bu sorunların çözümü, araştırma konusu olarak inovasyonun teorik temelini ve metodolojik temelini geliştirmiştir.

Bu alan yakın zamanda Azerbaycan'da özellikle önem kazanmıştır. Yeniliklerin kullanımı ile ilgili Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı kararlarına dikkat etmek gerekiyor. 15.09.2008 tarih ve 3043 sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Sanayi ve Enerji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ve Azerbaycan Cumhuriyeti Ulusal Bilimler Akademisi, 2008-2015'te girişimciliğin geliştirilmesi için Devlet Yoksulluğu Azaltma ve Sürdürülebilir Kalkınma Programı'nda onaylanmıştır. Mevcut ve gelişmekte olan endüstrilerde yenilik odaklı teknolojilerin uygulanmasını teşvik etmek görevlendirilmiştir (Mustafayev, 2012:58).

Ülkemiz modern bilimsel çevrenin oluşumu ve gelişimi, personel eğitimi ve temel ve uygulamalı araştırma perspektifinin finansmanı konularında büyük bir sorumluluğa sahiptir. İnovasyon süreçlerine yatırım yapmak için yasal gerekçelerle pratik olarak tavizler verilmemesi Azerbaycan'daki durumu daha da ağırlaştırdı. Bu alandaki sorunları gidermek için Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı 18 Ocak 2016 tarihli Kararname ile Yatırım Siparişi Belgesi'ni onayladı.

Yatırım Teşvik Belgesi, ülkedeki yatırım ve iş ortamını iyileştirmeyi ve teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu belgenin temel amacı, "2015-2020 için Azerbaycan Cumhuriyeti Sanayi Gelişimi Devlet Programı" doğrultusunda yatırımları teşvik etme mekanizmasını güçlendirmektir. Hükümet, ülkedeki yatırım ve yenilik faaliyetlerinin genişletilmesine, iş ortamının iyileştirilmesine, sınai üretimin arttırılmasına ve petrol dışı sektörün geliştirilmesine büyük önem vermektedir. Bu doğrultuda belirlenen ana hedefler yatırımın arttırılması, girişimcilerin ihracat potansiyelinin arttırılması, yatırım fırsatlarının arttırılması, potansiyel ortakların belirlenmesi ve ortak projelerin uygulanmasıdır (Abbasov, 2011:78).

Azerbaycan 2020: Gelecek Çalışması "Kalkınma Kavramı, sürdürülebilir ekonomik kalkınma amacıyla 29 Aralık 2012 tarihli Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kararı ile geliştirilmiş ve onaylanmıştır. Bu konseptiydi kaydedilir, uzun vadeli sürdürülebilir ekonomik gelişmeyi sağlamak, Bilik iktisadiyatını şekillendirmek, el tutumlu teknoloji, ürün (işler, hizmetler) oluşturulmasını hızlandırmak amacıyla yenilik faaliyetinin genişletilmesi esas yönlerden birini teşkil edecektir. Bu bağlamda, yerel özellikler ve küresel eğilimler dikkate alınarak bilimin gelişimine öncelik verilecek ve ilerici dünya bilimine etkin entegrasyon süreci devam edecektir. Bilimsel altyapı geliştirilecek, bilimin malzeme-teknik temeli geliştirilecek ve bu alanda elektronik bilgi destek sistemleri sağlanacaktır. Aynı zamanda, bilimin finansmanı, gençlerin ve beyin akışının da dahil olduğu bilimsel faaliyetlerde yer alan işçilerin sosyal korunmasını güçlendirecek olan devlet bütçesinin kaynakları ile birlikte diğer kaynakların da katılımıyla teşvik edilecektir. Bilim ve üretim arasındaki ilişki güçlendirilecek ve uygulamalı bilimsel araştırmaların

pazarın ihtiyaçları doğrultusunda uygulanması için gerekli mekanizmalar oluşturulacaktır.

Azerbaycan Cumhuriyeti İstatistik Komitesi Azerbaycan'da yenilikçiliği engelleyen temel faktörleri aşağıdaki gibi sıralamıştır (Shaposhnikova, 2008:78):

- Ekonomik faktörler
- Para eksikliği
- Devletten yetersiz finansman
- Yeni ürünler için düşük talep
- Yeniliklerin yüksek değeri
- Ekonomik risk
- Yeni ürünlerin karının gecikmesi
- Üretim faktörleri
- Düşük riskli inovasyon kapasitesi
- Vasıflı işçi eksikliği
- Yeni teknolojiler hakkında bilgi eksikliği
- Yeniliklerin işletmeler tarafından kabul edilmemesi
- Satış piyasaları hakkında bilgi eksikliği
- Diğer şirketler ve diğer bilimsel organizasyonlar
- İşbirliği için fırsatların eksikliği
- Diğer Faktörler
- Önceki yeniliklerin sonucu olarak yeni ürün eksikliği
- Yenilik faaliyetini düzenleyen ve destekleyen yasal ve normatif yasal belgelerin bulunmaması
- Yenilik sürecinin belirsizliği
- İnovasyon altyapısının geliştirilmesi (aracılık, bilgi, hukuk, bankacılık vb.)
- Teknoloji pazarı geliştirme

Gördüğünüz gibi ülkemiz inovasyon faaliyeti konusunda düşük seviyedeydi. Her şeyden önce, çoğu bilimsel ve teknik kurum ve kuruluşun Cumhuriyetimizde yaratılan yeni ekonomik koşullarda çalışmaya hazır olmadığını not etmek mümkündür. Yüksek seviyede bilimsel çalışma nedeniyle,

onları bitmiş bir ürün olarak satışa çıkarmak ve üretimde kullanmak mümkün değildir. Bununla ilgili olarak ülke ekonomisi için tehlikeli olan eğilim- üretilen metaların ve hizmetlerin ülke pazarından sıkıştırılıp çıkarılması, mevcut pazarların kaybedilmesi tehlikesi güçlenmiştir.

Mevcut olan bu duraklamanın önlenmesi için ülkemizin ulusal yenilik stratejisi işlenmelidir ve ona devletin sosyoekonomik ve bilimsel teknik siyasetinin merkezi yönlerinden biri olarak bakılmalıdır. Bu tür bir strateji, ülkenin entelektüel ve üretim potansiyeli ve entelektüel ürün pazarının gelişimi için umutların kapsamlı bir değerlendirmesine dayanan uzun vadeli tahminlere dayanmalıdır.

3.3 Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Sosyoekonomik Gelişiminin Modern Durumu Ve Uygulanan Ekonomik İnovasyon Sonuçları

Azerbaycan ekonomisinin küresel ekonomik alana entegrasyonunda gümrük politikasının rolü, ülkenin ekonomik güvenliğinde ve iç pazarda gümrük politikasının rolü, ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasını sağlamak, gümrük idaresini daha da iyileştirmek ve şeffaflığa dayalı sistemler geliştirmek için kilit araçlardan biri olarak artmakta, Savunmanın güçlendirilmesi, gümrük altyapısının modernizasyonu ve malzeme ve teknik tabanın güçlendirilmesi 2014-2018 döneminde gümrük politikasının kilit öncelikleri olacaktır (Mehdiyev, 2015:78).

Finansal aracının ekonomideki rolünü desteklemek için, bankacılık sisteminin yeterli likiditesini koruma politikası devam edecek ve ekonominin çeşitlendirilmesinde, bölgesel kalkınmasında, girişimcilik girişiminin yaygınlaştırılmasında ve bu bağlamda sürdürülebilir petrol dışı sektör kalkınması yoluyla yoksulluğun azaltılmasında bankacılık sisteminin rolü önemli ölçüde artırılacaktır.

Önümüzdeki yıllarda, bankacılık sisteminde daha sağlıklı bir rekabet ortamı yaratılacak, bölgelere yüksek kaliteli ve geniş çeşitlilikte bankacılık hizmetleri sağlanacak, bankaların kredi ve yatırım olanaklarının genişletilmesi ve bankacılık hizmetleri pazarında eşit bir rekabet ortamı oluşturulması sağlanacaktır. Piyasa ekonomisinin etkin ve istikrarlı bir şekilde çalışmasını

sağlayacak, girişimcilik faaliyetlerini potansiyel risklerden koruyacak ve ekonominin gelişimi için uzun vadeli yatırım kaynakları yaratacak etkin bir ulusal sigorta sistemi oluşturmak için gerekli önlemler alınacaktır.

Ülkenin uzun vadeli ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlama açısından, ekonomiye yapılan yatırım, gerekli yatırım hacmini ve kalitesini karşılamak için yatırım ortamını iyileştirmede özel bir rol oynayacaktır. Bu amaçla, 2014-2018 için devlet yatırım politikasının temel öncelikleri aşağıdaki öncelikler olacaktır (Devlet Programı, 2017):

- Petrol dışı sektör ve bölgelerin kalkınmasına yatırım yapılması;
- Modern kalkınma eğilimleri doğrultusunda bölgesel yatırım politikasına öncelik vermek;
- Ülkedeki yatırım faaliyetinin sosyal boyutunu güçlendirmek, insan sermayesini sağlamak, altyapı öncelikli yatırım;
- Nanoteknoloji ve düşük karbon üretimine yönelik kamu yatırımlarına öncelik verilmesi;
- İhracat odaklı ve katma değeri yüksek olmak üzere, yerli ve yabancı yatırımları ekonominin öncelikli sektörlerine çekmek için teşvik tedbirlerinin hızlandırılması;
- Endüstri parklarının oluşturulmasında yerel ve yabancı yatırımların çekiciliği.

Ülkede girişimcilik gelişimi için iş ortamının sürekli iyileştirilmesi sonucu yüksek kaliteli, ihracata yönelik ve rekabetçi ürünlerin üretimi, devletin ekonomik kalkınma stratejisinin temel önceliklerinden biridir. Bu alandaki devlet politikası, girişimcilik için yaratılan iş ortamını daha da iyileştirmeye, devlet desteğini arttırmaya ve devlete ait ilişkileri geliştirmeye yönelik olacaktır. Önümüzdeki yıllarda girişimciliğin gelişimi için bir takım önlemler alınacaktır (Stratejik Yol Haritası, 2016):

- Girişimcilik faaliyetlerini düzenleyen yasal ve yasal çerçevenin daha da iyileştirilmesine devam edilmesi;
- Devlet-girişimcilik ilişkilerinin diğer kurumsal mekanizmalarının daha da iyileştirilmesi;
- Bölgelerde girişimcilerin finansal tedariklerinin daha da iyileştirilmesi;

- Modern pazar altyapısı mekanizmalarının (finansal, bankacılık ve sigorta sistemi, borsa, denetim, ipotek, finansal kiralama ve franchising) gelişiminin hızlandırılması dahil, girişimciliğin üretim, pazar ve sosyal altyapısının iyileştirilmesi;
- Üretim ve iş birliği dahil, küçük, orta ve büyük ölçekli işletmeler arasında karşılıklı yarar sağlayan işbirliğini genişletme ve güçlendirme çabalarını teşvik etmek.

Her bir devletin uzun vadeli kalkınma umutları, sağlıklı ve güvenli bir temel üzerine kurulmasına bağlıdır. Günümüzde ülkemizin bölgedeki ana ekonomik güce dönüşmesi, modern Azerbaycan'ın kurucusu, ulusal lider Haydar Aliyev'in, özellikle devlet inşası ve ekonomik reformlar alanında attığı stratejik adımlar nedeniyle mümkün olmuştur.

Azerbaycan devletinin en parlak ve en görkemli dönemi, sadece devlet değil, aynı zamanda ekonomik gelişme tarihi de Haydar Aliyev adıyla bağlantılı. Bu dönemin politik ve ekonomik yönlerini incelemek her zaman ilgisini koruyacaktır. Bu, gelecekteki gelişmemizin ana yönlerini belirlemek ve netleştirmek için gereklidir. Haydar Aliyev'in “Güçlü bir ekonomi devleti her şeyi yapabilir” düşüncesi bir kez daha Ulusal Liderin, ulusal ekonomimizin devlet inşasının önemli bir bileşeni olarak gelişmesine her zaman büyük önem verdiğini teyit etmektedir (Mehdiyev, 2015:80).

Azerbaycan ekonomisi eski Sovyetler Birliği'nin bir parçası olmasına rağmen, kendi gelişiminin yolu, büyük ölçekli ekonomik gelişme süreci Haydar Aliyev'in liderliğinde başladı.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından önce uzmanlar Azerbaycan'ı ekonomik açıdan geçerli iki siyasi bağımsızlık cumhuriyetinden biri olarak nitelendirdiler. Bu tür bir sonuç yalnızca ülkemizin doğal kaynaklarının zenginliğine değil, aynı zamanda ulusal ekonomi kalkınmanın umutlarına da dayanıyordu. Dolayısıyla, eski Sovyetler Birliği döneminde, Azerbaycan'ın bütçe gelirleri büyük ölçüde pahalıydı. Ayrıca, milli gelirden elde edilen milli gelir ile birincisinin lehine büyük bir fark vardır.

4. AZERBAJCAN CUMHURİYETİN'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN İKTİSADİ İNOVASYON STRATEJİSİNİN YASAL DESTEYİ VE GELİŞTİRME YOLLARI

4.1 Ulusal Ekonominin İnovasyonu Ve Ülkenin Ulusal Ekonomi Geliştirme Stratejisinin Uygulanması Yolları

Cumhuriyetin ekonomik potansiyeli Azerbaycan'ın bağımsız bir devlet olarak yaşaması ve gelişmesi için gerekli olmasına rağmen Sovyetler Birliği'nin çöküşü sırasında bile, büyük ekonomistler defalarca yalnızca Sovyetler Birliği'ne ait olan Rusya ve Azerbaycan'ın ekonomik olarak bağımsız yaşama şansına sahip olduğunu belirtti. Haydar Aliyev, ekonomik gelişme, insan istihdamı ve nihayetinde finansal durumu iyileştirme, vatandaşlarımızın yaşam standartlarını ve genel ekonomik krizin iyileştirilmesi için bir temel olduğu için mevcut ekonomik potansiyeli etkin bir şekilde kullanabilmek için her gün, her ay, her çeyrek ve her yıl yorulmadan çalışmasını tavsiye etti.

Azerbaycan'daki ekonomik reformlar olumlu sonuçlarını tutarlı bir şekilde uygulamaktadır. Reformların yasal dayanağı kabul edilen, "İşletmeler hakkında", "Anonim Şirketlerde", "Karada Reformlar", "Sohokozlar ve Toplu Çiftlikler Reformları", "Bankalar ve Bankacılık Faaliyetleri Üzerine", "İflas ve İflas Üzerine" yasaları kabul edildi. "1995-1998'de Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Devlet Mülkiyetinin Özelleştirilmesine İlişkin Devlet Programı" vergi mevzuatını uluslararası deneyime uygun hale getirmek için doğrulanmıştır (Qasanov, 1998:45).

Uluslararası anlaşmaların kapatılması, dünya ülkeleri ile ekonomik ilişkilerin genişlemesi, Azerbaycan'a yatırım akışının güçlendirilmesi, ekonomik entegrasyonun derinleşmesi ve bunun gibi olması Haydar Aliyev'in akıllı iç ve dış politikasının mantıklı bir sonucu olarak mümkün oldu. Bütün bunlar Azerbaycan sabahına güven yarattı ve cumhuriyetimizin temel sorunlarını çözme ve halkın ekonomik faaliyetlerini etkileyen nüfusun refahını iyileştirme umuduyla büyük umutlar yarattı.

Dünya deneyimi, reformların başarısının, gerekçeli stratejiler ve taktiklerin yanı sıra birçok sosyopolitik ve ideolojik faktöre bağlı olduğunu göstermektedir. Azerbaycan'daki ekonomik ve politik durum ile farklı siyasi güçler arasındaki çelişkiler dikkate alınarak, reformların başarılı bir şekilde uygulanması için aşağıdaki koşullar yaratılmıştır: (Musayev, 2010:45)

- Sosyoekonomik süreçlerin dağıtık yönetim mekanizmalarının iyileştirilmiş geri kazanımı;
- Merkezi yönetim cihazı ve bölge bölgeleri arasındaki etki mekanizmasını iyileştirmek;
- Reformların sosyal tabanını genişletmek ve destekçilerinin kitlesini sağlamak.

Genel olarak, son yıllarda, ülke sosyoekonomik kalkınmada gerçekten radikal sonuçlar elde etti. Somut programlar kapsamında uygulanan geniş çaplı tedbirler sonucunda Azerbaycan'da modern devlet ve toplum oluşuyor. Ülkede tüm sosyoekonomik, kültürel ve diğer alanları kapsayan karayolu, ulaştırma, kamu hizmetleri, bilim, eğitim, sağlık, bilgi ve iletişim teknolojilerini kapsayan dev altyapı projeleri uygulanmış ve Azerbaycan'ın enerji güvenliği tamamen korunmuş ve gıda güvenliği sağlanmıştır. Bu dönemde ekonomimiz üç kat arttı, devlet bütçesi 20 kat arttı, 50 milyar dolarlık döviz rezervi kuruldu. Şu anda, ülkenin enerji potansiyeli güçlendiriliyor ve sanayi hızla gelişiyor. Cumhuriyet'te makroekonomik istikrar korunmakta ve enflasyon tek haneli seviyede tutulmaktadır. Geçtiğimiz dönemde, binlerce işletme, 2.000'den fazla modern okul, çok sayıda sağlık tesisi, Olimpik spor kompleksi, kültürel tesis inşa edildi ve işletmeye alındı. Azerbaycan şehirleri, yerleşim yerleri ve köylerinde geniş çaplı inşaat ve peyzaj çalışmaları yapılmış ve görünümleri yükseltilmiştir (Musayev, 2011:41).

Devlet programları, ülkede kabul edilen kavramsal ve stratejik belgeler ve bunların pratik uygulamaları bu politikanın uygulanmasında bir mekanizma olarak önemlidir. Şu anda ülkemizin yaklaşık 60 eyalet programına, stratejisine ve konseptine sahip olduğu belirtilmelidir. Bu önemli yasal ve düzenleyici kavramların tümü büyük ölçüde yeni konseptte bağlı olacaktır. Modern ve perspektif eğilimlerini dikkate alarak, ülkenin uzun vadeli gelişimini aşağıdaki gibi sistematize etmek uygun olacaktır: (Hüseynova, 2013:19)

Birincisi, küreselleşmiş rekabet etkileri yalnızca geleneksel emtia, sermaye, teknoloji ve işgücü piyasalarına odaklanmamalı, aynı zamanda Azerbaycan'ın yeni geliştirilen sosyoekonomik gelişme modelinin, ulusal yönetişimi ve inovasyonu ve insan potansiyelini etkileyen niteliksel mükemmelliğine de yol açmalıdır.

Araştırmalar, en yakın on yılda, dünyadaki ve ülkedeki gelişme eğilimlerinin ekonomik sistemin yeni bir teknolojik temelini oluşturmayı hedefleyeceğini göstermektedir. Temel olarak, bu gelişme kendini daha yoğun bilim biyoteknoloji, bilişim, nanoteknoloji, sağlık ve ekonomi alanlarında gösterecektir. Azerbaycan için bilimsel-teknik, araştırma potansiyeli ve yüksek teknoloji üretiminin mevcudiyeti, birçok durumu hesaba katma ihtiyacını ve uygun koşulları yaratma ihtiyacını vurgulamaktadır: (Aliyev vb., 2013:98)

- İlk ve çözülebilir alanlarda teknolojik liderlik sağlamak;
- Yüksek teknoloji kompleksleri, alanlar, uluslararası pazarlar için daha gelişmiş ürünlerin elde edilmesi;
- Azerbaycan'ın ileri teknoloji ürünlerinde ve entelektüel hizmet pazarlarındaki konumunu güçlendirmek;
- Geleneksel ekonominin gelişimindeki perspektif eğilimlerine dayalı olarak iç finansal kaynaklara ve ortaya çıkan küresel finansal piyasalara dayalı olarak küresel ve uluslararası pazarların modernizasyonu.

Modern yenilikçi ekonominin rekabet edebilirliğinin gelişimi, yüksek nitelikli ve profesyonel insan kaynağının kalitesine, kurumsal iletişim seviyesine bağlıdır. Burada, demografik durum da korunmalıdır. Modern koşullarda, BDT ülkelerinde olduğu gibi, Azerbaycan personelin kalitesi ve işgücü nedeniyle piyasalarda uluslararası ekonomik ortamda yüksek bir konuma sahip olamaz. Bu, düşük personel ve işgücü kapasitesinin kısmen ülkedeki kısmi eğitim ve sağlık sisteminin modern gereklilikleri karşılamamasından kaynaklanmasından kaynaklanmaktadır. Azerbaycan için bu mesele en yakın üç ila beş yıl içinde çözülmeli ve bu alandaki eksiklikler giderilmelidir.

İlgili kavramın ülkede uygulanması, uzun vadeli sosyoekonomik gelişme tahminlerinin sağlanması için aşağıdaki hususları içermesi gereken karmaşık yazılım ve modellerin hazırlanmasını gerektirir: (Gasimov vb., 2013:46)

- Sosyoekonomik kalkınmanın uzun vadeli stratejik yönleri;
- Uzun vadeli tahminlerin hazırlanmasının ve senaryosunun belirlenmesi seçiminin gerekçesi;
- Hedefleri tanımlamanın amacı ve amacı;
- Yenilik ve bilimsel-teknik ilerlemeye geçiş talimatları;
- Uzun vadeli tahminlerde kamu-özel sektör iş birliğinin sağlanması;
- Bilimsel ve teknolojik ilerleme ve inovasyonun gelişim aşamalarının belirlenmesi;
- Ekonomik kurumların rolünü arttırmak, kurumsal değişiklikleri uygulamak ve makroekonomik istikrarı korumak;
- Ekonomik yönetim sisteminin verimliliğini arttırmak;
- Ekonomik kalkınmada ulusal rekabet edebilirliğin artırılması;
- 2012-2020'de Azerbaycan Cumhuriyeti'nin sosyoekonomik gelişimini ve bu dönemde değişen çevreyi etkileyen faktörler;
- Sosyoekonomik kalkınmayı etkileyecek iç ortamı belirlemek (alternatif seçeneklerle);
- Sosyoekonomik kalkınmayı etkileyen dış çevrenin belirlenmesi (alternatif seçeneklerle);
- Azerbaycan Cumhuriyeti'nin 2012-2020 (2030-2050) için sosyal-ekonomik gelişiminin temel öncelikleri;
- İlgili dönemlere karşılık gelen ekonomik gelişme faktörleri.

Azerbaycan Cumhuriyeti uzun vadeli kavramının hazırlanmasında, alanlara yönelik sosyoekonomik gelişme tahminlerinin yönünü ve kriterlerini belirleme aşamasında tutarlı bir sistemin alınması gerekmektedir. Bu, ülkenin uzun vadeli projeksiyonlarının yasal ve ekonomik bir gelişimini hazırlayarak ilgili tahminlerin nihai hedeflerinde istenen sonuçları elde etmek için bu sürecin adım adım bir çözümüdür.

4.1.1 Ulusal Kalkınma Hedefleri Ve Yeni Bölgesel Politika

Azerbaycan devletinin, petrol dışı sektöre odaklanmayı artırma özünde sürdürülebilir ekonomik gelişme sağlama arzusunun durduğu iyi bilinmektedir. Ekonomiyi iyice geliştirmek için yıllardır ciddi bir kaynak olan petrol ve doğal gaz tükenmiş kaynaklar, devletimizi petrol dışı sektörün lider rolünü daha da

güçlendirmeye teşvik etmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT), turizm ve tarımın, yeni bir büyüme kaynağı olarak gelişmesine odaklanmasının bir sonucu olarak, modern koşullarda etkin ekonomik ilişkilerin oluşması için güçlü bir zemin, yeni ekonominin temeli olan bilgi ekonomisinin güçlenmesine yol açmıştır.

Genel olarak konuşursak, "bilgi ekonomisi" veya "bilgiye dayalı ekonomi" terimleri geçen yüzyılın 90'lı yıllarda bilimde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu yeni ekonomi türü bilgiye ve insan sermayesine dayanıyor. Gelişmiş ülkelerde ekonomik büyümenin temel kaynağının bilgi üretimi olduğu sıradır değildir. Dinamik olarak gelişmekte olan dünyada, ekonominin rekabet gücü ve sosyoekonomik büyüme hızı, ekonomik konularda biliniyor, modern BİT'lerin, yeni pazarların, artan bilginin ve entelektüel kapitalizasyonunun çalışmasına ve uygulanmasına bağlı. Herhangi bir ülkenin ekonomik büyümesinin, devlet ve toplum tarafından uzun vadeli çabalar gerektirdiğine dikkat etmek önemlidir. Bu girişimlere dayanarak bilim ve inovasyonda etkili bir devlet politikası var. Dünyanın önde gelen ülkelerindeki inovasyon politikası, devletin ekonomik politikasının önemli bir parçasıdır ve her 5-10 yılda bir yeni hedefleri göz önüne alarak yeniden şekillenir. Örneğin, son 30 yılda Amerika Birleşik Devletleri, bilim, BİT ve inovasyon alanındaki liderliğini yıllardır sürdüren bilim ve inovasyon politikasında değişiklik yapmıştır. Avrupa Birliği, Japonya ve diğer yeni sanayi ülkeleri yeniliğin oluşumuna büyük önem veriyor. Bilim ve yenilikte devlet politikasının oluşumu geçiş ekonomilerinde büyük önem taşımaktadır (Veliyev, 2008:428).

2014'ün Küresel İnovasyon Endeksi: Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı tarafından İnovasyondaki İnsan Faktörü, Azerbaycan'ın da bu alanda başarıya ulaştığını belirtti. Azerbaycan'ın, kurumlar, insan sermayesi ve araştırma, altyapı, pazar ve iş mükemmelliği, bilgi ve teknoloji verimliliği ve yaratıcı verimlilik gibi küresel inovasyon endeksi konusunda kayda değer bir ilerleme kaydettiği belirtildi. Ülkemizin inşaat kolaylığı (13. sıra), piyasa mükemmelliği (26. sıra), mikro finansman kredisi (15. sıra), yatırım (10. sıra), yatırımcının korunma kolaylığı (21. sıra), köy dışı Tarım alanındaki girişimcilik (9. sıra), doğrudan yatırım girişi (8. sıra), bilgi ve iletişim teknolojileri ve organizasyon modellemesi (23. sıra) devletin petrol dışı sektörün gelişmesinde öncelikli

konular arasındadır. Yüksek fiyatlar sonucu olarak kabul edilebilir (economy.gov.az).

Ayrıca, Devlet Vatandaşlara Hizmet ve Sosyal İnovasyon Ajansı'nın kurulması ve başarılı bir şekilde çalışması Başkan İlham Aliyev'in yeniliğe önem verdiğini teyit etmektedir. Devlet kurumları tarafından sağlanan hizmetlerin modern yeniliklerin vatandaşlara daha iyi ve daha uygun bir şekilde uygulanması günümüzde gerçekleşmiştir. Tüm bunların uygulanmasının kamu yönetiminde yeni bir aşama olduğunu ve yüksek mesleki becerilere sahip genç profesyonellerin gelişimine büyük bir ivme kazandıracağını unutmamak önemlidir. BİT alanında kazanılan başarılar sayesinde, böyle yeni fırsatlar yaratmanın mümkün olduğu kabul edilmelidir. İlham Aliyev'e göre, Azerbaycan'da BİT alanı son yıllarda büyük ölçüde gelişti.

Böylece, Azerbaycan'ın gelişmekte olan dinamik bir gelişim evresindeki çeşitlendirilmiş ve yenilikçi bir ekonomiyi şekillendirmek ve çeşitlendirmek, nüfusun refahını uluslararası standartlara getirmek, kültürde yeni başarılar için tek kelimeyle kamusal yaşamın tüm alanlarında fırsatlar yaratıyor. Bilgi ekonomisinin güçlü gelişimini sağlamak üzere Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in kararnamesiyle onaylanan "Azerbaycan 2020: Geleceğe Bakın" Gelişim Kavramı, inovasyon odaklı kurumların oluşturulması, modern bir modelin oluşturulması ve sosyal altyapının geliştirilmesi için fırsatlar yaratıyor. Temel hedeflere ulaşmak için her şeyden önce doğal kaynaklara ve petrol dışı sektörün gelişmesine olan bağımlılığın azalmasının yanı sıra, bilim-yoğun üretim alanlarına ve yeniliklere odaklanmanın artırılması. Bu alanlarda gerçek sonuçlara ulaşmak için, bilgi temelli ekonominin gelişimi, BİT'in etkin kullanımı ve yeni bir düşüncenin oluşması, ekonomik kalkınmada yüksek getiri elde etmek için yaratıcı gençlik. Konseptin ana stratejik vizyonu, Azerbaycan'da ekonomik büyümenin istikrarlı bir şekilde artması ve ülkenin kamu yaşamındaki aktif sivil toplum statüsünün prestijinin tam olarak kullanılması ile karakterize bir gelişme aşamasına ulaşmaktır. Bu açıdan bakıldığında, uygulanan sosyoekonomik politika, Azerbaycan'daki her vatandaş için büyük fırsatlar yaratmaktadır (Lenchuk, 2006:19).

Azerbaycan'daki reformlar ve düşünceli politikalar ülkemizin kapsamlı bir şekilde gelişmesini sağlar. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in modern küresel

meydan okumalar temelinde adlandırdığı büyük lider Haydar Aliyev tarafından belirlenen ulusal kalkınma stratejisi, ülkemizin ve halkımızın geleceğine bakmak için harika bir fırsattır. Son on yılda Azerbaycan, dünyanın en hızlı büyüyen devleti olarak kabul edildi. Bunun temel nedeni, siyasi reformlara dayanan bilimsel reformların tamamlanması ve uzlaştırılmasıdır. Azerbaycan'ın bu tecrübesi dünyada memnuniyetle karşılanır ve araştırılır.

Devlet Başkanının öne sürdüğü en önemli görevler arasında, sosyal ve ekonomik kalkınmanın yenilikçi ve yaratıcı yollarla hızlandırılması kilit öneme sahiptir. Modern küreselleşme bağlamında teknoloji alanındaki yenilikler şirketler için, özellikle küçük işletmeler için giderek daha önemli hale geliyor. İnovasyonun etkinliği büyük ölçüde firmalar, araştırma kurumları, üniversiteler, yerel, ulusal ve uluslararası temaslar da dahil olmak üzere bu alandaki çalışanların profesyonelliğine bağlıdır. Öte yandan, inovasyon sisteminin verimliliğini etkileyen faktörler arasında bireyleri ve işletmeleri çalışmaya teşvik eden koşullar, finansal sistemin güvenilirliği, bu alandaki devlet düzenlemelerinin etkinliği vb. aittir. Prof Valiyev'in araştırma kurumları ile üniversiteler ve girişimciler arasında karşılıklı ilişkilerin yaratılmasının ve geliştirilmesinin, inovasyon sürecinin ulusal ekonomi üzerinde olumlu bir etkisi olması için önemli koşullardan biri olduğunu belirtmesi tesadüf değildir. Bu alandaki bilim adamı, inovasyon sisteminin güçlendirilmesini, inovasyon için gerekli koşulların yaratılmasını, yeni teknolojilerin yayılmasını ve ağ oluşturma ve yoğunlaşma uygulamalarını içerir.

İnovasyon süreci, yeni ürün türlerinin benimsenmesini ve ürünün modernizasyonunu, yeni makinelerin, ekipman ve seri üretimin uygulanmasını, yeni teknolojilerin kullanılması ve üretim yöntemlerinin yanı sıra üretim yönetimi ve ilerici yönetim yöntemleri, araç ve kuralların uygulanmasını içerir. İnovasyon süreci farklı olabilir. Her özel durumda daha verimli bir yol seçimi, teknolojinin doğasına, nihai ürün pazarına, şirketin potansiyeline, ekonomik iklime, yönetimin yetkinlik derecesine bağlıdır. Her durumda, farklı gruplar tarafından gerçekleştirilen çok boyutlu süreçler ile birçok kişi, bölüm ve kuruluş arasındaki dinamik etkileşimin rolü büyüktür. Aynı zamanda, başarı her zaman engelleme ve direncin önlenmesi ile ilgilidir. Bu nedenle, yenilikler, büyük

maliyetler ve tutarsızlıklar olmadan, üretimde, insanda, örgütsel ve sosyal faktörlerde mümkün değildir (Kerimov, 2010:33).

Yeniliklerin özü her zaman olmuştur ve deney olarak kalır. Planlar, araştırmalar ve kaynakların düşünceli bir şekilde bölünmesi önemli olsa da pazarlama çok önemlidir. İnovasyon süreci, iç çelişkilerle dolu bir süreçtir. İnovasyon süreci, teknolojinin ticarileşme süreci olarak tanımlanabilir- temel, uygulamalı araştırma, yapıcı iş, pazarlama, üretim, nihayet, fikri metaya dönüştüren süreç.

İnovasyon süreci, farklı detay derecelerinde farklı pozisyonlardan görülebilir. İlk olarak, bilimsel araştırma, bilimsel-teknik, inovasyon, üretim faaliyeti ve markalamanın paralel bir uygulaması olarak düşünülebilir. İkincisi, fikrin ortaya çıkmasından gelişmesine kadar, inovasyon yaşam döngüsünün geçici bir aşaması olarak düşünülebilir. Üçüncüsü, yeni bir tür ürün veya hizmetin geliştirilmesi ve yayılması için bir finansman ve yatırım süreci olarak verilebilir. Bu durumda, yatırım projesinin ekonomik uygulamasında yaygın olarak kullanılan bir gelenek olarak hareket eder.

Şu anda, inovasyon sürecinin planlama sürecindeki bazı inovasyonlar ve eğilimler Cumhuriyetimiz tarafından desteklenmektedir: inovasyon sürecinin oluşumunda plan yöntemlerinin kullanılması, şirketin faaliyetlerinin tüm yönlerinin temel bir tadilatı için gerekli bir şarttır. İşletme operasyonunun temeli olan planlama, tüm alanlarını, tüm halkaları, bölümleri, firmaları kapsar. Planlanan işin temeli, sunumunun maddi temeline dayanarak gelişimin temel amaçlarının, yönlerinin ve oranlarının belirlenmesi ve pazardaki durumun analiz edilmesidir. Geliştirme planı araçlarının geliştirilmesi, mevcut tüm kaynakların daha radikal bir şekilde kullanılması için mobilize edilme ihtimalinin yüksek olması nedeniyle, firmanın herhangi bir pazar döngüsündeki konumunu korumasını ve arttırmasını ve plandaki amaçlanan faydayı elde etmesini sağlar. İşletmenin toplu iş planlama planlaması sadece organik pazarlama politikaları ve gözetim ile gerçekleştirilebilir. Yenilik planlama, stratejik perspektiflere, şirket ölçeğinde plana dayalı programlara dayanır. Mevcut planlar stratejik planlara bir ektir. Kurumlarda, stratejik ve organizasyonel yapıların tüm unsurlarını kapsayan güncel programlar gibi özel programlar sıklıkla oluşturulur ve uygulanır. Yenilik planları, tüm hizmet ve bölüm işbirlikçilerinin, daha iyi

sonuçlara yol açan temel yenilikleri geliştirme ve uygulamadaki güçlü yönlerini birleştirmenizi sağlar. İnovasyon planlaması sadece büyük şirketlerin özelliği değildir. Ayrıca, hayatta kalmalarının temel argümanı olarak orta ve küçük firmalara da ihtiyacı var. Şirketin çeşitli faaliyetlerinin her boyutta yenilenmesi için plan yöntemlerinin uygulanması, rekabetin ana aracı olarak kabul edilir. İnovasyon planı yöntemleri, çalışanlara daha iyi sonuçlar elde eden ve her zaman iyi iş sürekliliği odaklı olan tüm maddi ve maddi olmayan uyarıların kesin organizasyonunu sağlar.

İnovasyon sürecinin mevcut yönetişimi hakkında konuşursak, inovasyon sürecini geliştirme ve gerçekleştirme sürecinin bilimde bağımsız bir yönelime dönüştüğü belirtilmelidir. İnovasyon sürecinin sürekli gelişme eğilimi, modern bir işletme için ana hedef haline gelmiştir. Azerbaycan'daki herhangi bir ticari yapının uygulanabilirliği, doğrudan orantılı olarak inovasyondaki başarı seviyesine bağlıdır. Şirketin tüm fonksiyonel alanlarında inovasyon ve verimlilik geliştirme süreci, pazarın her yerinde sözcülük, bilimsel araştırma, proje geliştirme, ürün üretimi, pazarlama, ayrılmaz bir parçası haline geldi. İşletmelerin büyük çoğunluğunun inovasyon faaliyetlerinin kapsamını genişletmek ve verimlilik kalitesini artırmak için çalışmasını sağlamak için özel bölümler, hizmetler oluşturulmalıdır. İnovasyon sistemi çok hızlıdır, inovasyon yaratma sürecini yönetir ve kolektif yaratıcı potansiyelin daha iyi kullanılmasını sağlar.

4.2 Ekonomik Kalkınmaya Odaklı Devlet Programlarının Karmaşık Analizi Ve Değerlendirilmesi

20. yüzyılın sonunda Azerbaycan devlet bağımsızlığını kazandı. Azerbaycan halkı, kaderlerini özgürce belirleme, bağımsız devlet olma fikirlerini gerçekleştirme ve kendi bağımsız geleceklerini kurma fırsatı buldu. Zaman zaman, devletimizin ciddi davalarla karşı karşıya kalmasına rağmen, bir darbeye bile, bir ülkenin bir siyasi-ekonomik sistemden diğerine geçişi, yükselen çizgide gerçekleşiyor. Kabul edilen kurs, ülkenin yalnızca bir siyasi ekonomik sistemden diğerine geçişini değil, aynı zamanda post modern, endüstriyel toplumun toplum sonrası topluma modernleşmesini de sembolize ediyordu.

Azerbaycan'da inovasyona dayalı bir ekonominin kurulması, "Azerbaycan 2020: Gelecek İçin Görünüm" gelişim konseptinde geleceğe yönelik en önemli önceliklerden biri olarak kabul edilmektedir (Azerbaijan, 2020). Şu anda, Bilimsel Yenilikler Merkezi (AIM), Ulusal Bilimler Akademisi (ANAS) kapsamında çalışmaktadır. Bu merkez, amacı ve amaçları çerçevesinde yeniliklerle ilgili çeşitli bilgi hizmetleri sunmaktadır ve yabancı bilim merkezleriyle uluslararası iş birliğinin kurulmasında da etkindir (Soumitra vb., 2013:78). Bilim ve Yenilik Merkezi tarafından üç ayda bir yayınlanır ve bu alanda yayın araştırması sorunlarının çözümünde önemli bir rol oynar. Ayrıca, ANAS bünyesinde 18'e kadar bilimsel araştırma merkezi bulunmaktadır.

Mevcut araştırma merkezleri, ülke bazında inovasyona dayalı bir ekonomiye geçiş için güçlü bir temel olarak düşünülebilir. Bununla birlikte, Küresel İnovasyon Endeksine göre, Azerbaycan'ın inovasyon derecesi dünyadaki en çok istenen yer değil. İki yıllık ve yılsonu 2017 dünya sınıfı sıralamalarının ve dünya sıralamalarındaki sıralamanın gerçekliğini görmek imkansız olsa da, Azerbaycan bu alandaki durumu biraz anlayabilir (Soumitra vb, 2007:12).

Daha doğrusu 2016 yılında Azerbaycan, dünyadaki yenilik derecesi bakımından 2.40 puanla 64. sırada. 2016'ya gelindiğinde, ülkenin inovasyon puanı 2017 yılında 3.14'e yükseldi ve dünya sıralamasında 57. sıraya yükseldi. 2017-2018 ciddi değişikliklerden geçmedi ve dünya sıralamasındaki pozisyonunu korudu (stat.gov.az).

Tablo 4, Azerbaycan için inovasyon derecesini etkileyen kilit sosyoekonomik faktörlere ilişkin 2017 istatistiklerini göstermektedir. Görüldüğü üzere, Azerbaycan'ın 141 ülke arasındaki yeri çok düşük. Bununla birlikte, her milyon insan için araştırmacı sayısı oldukça yüksektir ve bu da bir verimlilik veya uygulama sorunu olduğunu gösterir.

Çizelge 4.1: Mevcut Yenilik Durumu: Ana Göstergeler

Kategori	Bal (100 Üzerinden)	Dünya Sıralaması
İnsan Sermayesi Ve Araştırma	25.5	94
Eğitim	41.16	99
Eğitim Harcamaları	2.9	94
Araştırma Ve Geliştirme	11.1	63
Araştırmacı Sayı	1217.8	48
Ar-Ge Harcaması (% GSYİH)	0.2	73
BİT	29.1	84
BİT Kullanımı	46.3	69
Eğitimli İşgücü	29.9	115
Bilgi Tabanlı İstihdam	20.3	62
Eğitim Veren Firmalar (%)	10.5	105
İşletmelere Göre Ar-Ge Uygulaması (% GSYİH)	0.1	66
Üniversite-Sanayi İş Birliği	40.5	80
Bilgi Ve Teknoloji Üretimi	13.7	126
Bilgi Efektü	17.9	118
Yüksek Ve Orta Teknoloji Firmaları (%)	6.8	82
Yaratıcı Ürün Çıktısı (Yaratıcı Çıktılar)	32.1	94

Kaynak: Global İnovasyon Endeksi 2017.

Ulusal firmaların inovasyon girişimleri, Azerbaycan'daki firmaların ve girişimcilerin küçüklüğü ve iç piyasada, çoğu zaman çoğu durumda rekabet yokluğu nedeniyle azınlıktır. Mevcut girişimler, genellikle ülkede faaliyet gösteren yabancı şirketler tarafından gerçekleştirilir. Bununla birlikte, ülkede orta yaşta ve özellikle yabancı ülkelerde okuyan bir grup genç var, bu da ekonomide, özellikle de inovasyon girişimleri alanında, önemli bir artışa neden olabilir.

Azerbaycan'da geniş araştırma ve düşünce bulunmaktadır. Ancak, bu araştırmaların uygulama araştırması alanında ciddi problemleri olduğunu söylemek yanlış değildir. Mevcut yenilikçi fikirler sıklıkla araştırmanın ilk

aşamasının ötesine geçer. Bu, uluslararası bilgi merkezlerine erişimin karmaşıklığından ve araştırma için gerekli altyapının yaratılmasından kaynaklanan lojistik zorluklardan kaynaklanmaktadır.

Araştırma aşamasını uygulamada başarılı olan yenilikçi fikirler bile ekonomiyi kazanmak için gereken yatırım eksikliğinden dolayı basit bir plan veya buluş olarak kalır. İnovasyon süreci ve inovasyon temelli ekonominin avantajları hakkında konuşursak, belki de ilki, inovasyonların üretim ve ekonomik kalkınmadaki rolünün nasıl artırılacağıdır. Daha doğrusu, tartışma konularından biri, bu amaca hizmet edecek devlet teşviklerinin şekli ve kapsamıdır. Bilimsel araştırmalar için fon artırma önerileri daha büyük önem taşıyor. Bununla birlikte, inovasyon sürecinin aşamalı analizinden gördüğümüz gibi, bilimsel araştırma ve bu tür araştırmaların sonuçları, inovasyon sürecinin ilk aşamasındadır ve uygulanmadığında inovasyon olarak kabul edilmez. İnovasyona dayalı bir ekonominin geliştirilmesine hizmet edecek tekliflerin, inovasyon süreci bağlamında bu süreci hızlandıran engellerin ortadan kaldırılması, inovasyona olan ilginin artırılması ve sürecin ilerletilmesi gerektiğine inanıyoruz. Her şey mevcut sorunların çözülmesini amaçlayan yeni fikirlerin veya fikirlerin ortaya çıkmasıyla başladığında, atılması gereken ilk adım fikir yaratıcısını veya yaratıcı kişiyi "keşfetmek" ve bu insanlar için gerekli koşulları yaratmaktır. Örnek olarak, üniversite-sanayi ilişkilerinin gelişmesiyle birlikte, güçlü teorik bilgiye sahip gençlerin ve bilim adamlarının potansiyeli etkin olarak kullanılabilir. Araştırmalarda üniversitelerin ulusal inovasyon sistemleri içindeki etkinliği de doğrulanmıştır (Youtiea vb, 2008:1188). Buradaki ana etken, üniversitelere üreticilerin ihtiyaçları dahilinde emir vermek ve aynı zamanda inovasyona dahil olanlar için tam teşekküllü malzeme ve teknik destek sağlamaktır.

Diğer bir önemli konu ise uzmanlaşmış bilimsel araştırma merkezlerinin oluşturulması, mevcut merkezlerin güçlendirilmesi, bu merkezlerin 24 saat tam veya kısmi faaliyetlerinin düzenlenmesi ve akademik derecelerine bakılmaksızın, açık ve ücretsiz olanlar için araştırma yapmaktır. Veri tabanına ve arama motorlarına erişim çok önemlidir. Bu merkezlerin maddi ve teknik temellerinin bu kadar yüksek olduğu ve araştırmacıların merkezin olanaklarını

etkin bir şekilde kullanabileceği hakkında yazılı ve sözlü bilgi sahibi olmak da çok önemlidir.

İnovasyon, yalnızca bir uygulama olarak kabul edildiğinden, yeni uygulamalar geliştirilip test edildiğinden, bu amaca hizmet edecek yeni bir mekanizmadır. Başka bir deyişle, ilgili kuruluşlar ve devlet, yenilikçi fikirlerin ortaya çıkması ve uygulanması için olumlu bir ortam yaratmalı, diğer yandan üretimde bu yenilikçi fikirlerin yoğunlaştırılması için etkili mekanizmalar geliştirmeli ve uygulamalıdır.

4.3 Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Uygulanan İktisadi İnovasyonun Yasal İyileştirme Talimatları

Ekonominin yasal düzenlemesine teorik ve metodolojik yaklaşım, piyasa ilişkilerinin sistematik bir süreç olarak yaklaşımı, nesnel ekonomik yasaların kullanımı, yasallık, Anayasa Yasası ve başkanlık kararnameleri, çeşitli genel normatif yasal düzenlemelerin yanı sıra daha geniş kapsamlı yeniden üretim üzerine kuruludur.

Bu önemli ilkelere dayanarak, devlet mevcut ve gelecekteki ekonomik kalkınma sorunlarını tutarlı bir şekilde çözerek ekonominin amaca yönelik düzenlemesini sürdürür. Bu açıdan bakıldığında, ilgili yasaların ve normatif hukuki düzenlemelerin piyasa ekonomisinin gereklerine uygun olarak kabul edilmesi, yeni ekonomik ilişkiler sisteminin özünden kaynaklanmaktadır (Gasimov vb., 2009:416). Kısacası, ekonominin yasal düzenlemesi, sivil, iş, idari, gümrük, arazi, işletmeler, girişimcilik vb ile ilgili mevzuatı kullanarak ekonomik ilişkilerin uygun şekilde düzenlenmesi ile yönetilir. Ekonominin yasal düzenlemesinin özü aşağıdaki bakış açısıyla değerlendirilebilir (Aslanzade, 1997:12):

Ekonominin yasal düzenlemesi, bir yasama sistemi olarak, yasal normlara dayalı olarak ekonomik faaliyetlerin uygulanmasına ilişkin kuralları ve prosedürleri belirler. Yasama çalışması, hakem heyeti (ekonomik mahkeme) pratiğini analiz eder ve yasal normların kabulü, uygulanması ve uygulanmasında birliği sağlamayı amaçlar.

- Ekonominin yasal düzenlemesi, toplanan bilgilere dayanarak gelecekteki gelişme eğilimlerini, bilimsel, yasal düzenlemenin amaçlarını ve konularını inceleyerek belirler.
- Ekonominin yasal düzenlemesi, bir konu olarak mevzuat, uygulama ve ilgili bilimlerin genelleştirilmiş bir bilgi sistemi anlamına gelir.

Genel olarak konuşursak, ekonominin yasal düzenlemesinin konusu, ekonomik faaliyetten kaynaklanan üretim, dağıtım, değişim, tüketim, ithalat ihracat ve sivil yasal ilişkilerin düzenlenmesidir. Ekonominin serbestleşmesine geçiş, piyasa ilişkilerine geçiş, tam ekonomik bağımsızlığın kazanılması ve çeşitli yasal iş formlarının oluşumudur. Bunların hepsinin, devlet yetkilileri de dahil olmak üzere, çözülmesi, düzenlenmesi ve birbirine bağlanması gereken sayısız üretim ve ticari faaliyetlerle yakın bir ilişkisi vardır. Bu nedenle, ekonominin yasal düzenlemesine tabi olan ilişkiler üç gruba ayrılabilir (Safarov, 2007:19):

- Piyasadaki konular arasındaki ilişkiden kaynaklanan ekonomik ve hukuki ilişkiler ve diğer konularla olan ilişkileri. (üretim, arabuluculuk, pazarlama, iç ve dış pazarlarda ürün satışı, hizmetler)
- Kuruluşun iç organizasyonunun şartlarını ve prosedürlerini belirlemek, çalışanlarının hak ve yükümlülüklerini ve kuruluşun yönetimi ve kontrolü içindeki ekonomik ve yasal ilişkileri belirlemek, tarafların kompozisyonunu değiştirmek ve haklarını korumak;
- Kamu idareleri organları ve bireyler arasındaki ilişkiler, ekonomiyi bir bütün olarak toplumun yararına düzenleyen tüzel kişiler, işletmelerin doğrudan üretim ve ekonomik faaliyetlerine müdahale etmeden, genellikle ekonomik ve sosyal faaliyetlerini içerir. (örneğin vergi makamlarıyla ilişkiler).

Devletin yatırım ve yenilik politikası, yatırım kaynaklarını bulmak ve onları verimli, bilim yoğun ve yenilikçi alanlara yönlendirmektir. Bu politika, ülkenin genel ekonomik politikasının bir parçasıdır ve yapısal, vergi, finansal, amortisman, fiyatlandırma, gelir ve diğer politikalarla ilgilidir. Ekonomik politikalar arasında üretim, dağıtım, değişim, tüketim, toplama, ithalat, ihracat vb. devlet tarafından bu alanda üstlenilen bir dizi önlemdir (Tagiyev, 2010:52). Devletin ekonomik politikası iç ve dış konjunktüre, pazarın durumuna, ekonomik faaliyet seviyesine ve ekonomik döneme bağlıdır. Devletin ekonomik

politikasının birçok yönü vardır: bütçe, parasal, anti-ekonomik, yapısal, amortisman, yatırım inovasyonu, bilimsel-teknik, bölgesel, ekolojik, sosyal, fiyatlandırma, dış ekonomik, enflasyonla mücadele vb.

Yatırım ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiye iki yaklaşım vardır. İlk yaklaşıma göre, yatırımlar ekonomik büyüme için kilit bir gerekliliktir ve ülkedeki hasat oranı arttıkça, ekonomik büyüme oranları da artar. İkinci yaklaşıma göre, yüksek talep, üretimi ve firmalara yatırım yapılmasını, diğer bir deyişle, üretim ve satışlardaki artış, firmaların gelirleri arttıkça yatırım fırsatlarının artmasına neden olmaktadır. Yatırım GSYİH'nin ayrılmaz bir parçasıdır ve yüksek GSYİH büyümesine yatırımdaki artış eşlik eder. Ekonomik büyüme, bir kural olarak, bir patlama ile, bir yatırım artışıdır (Tagiyev, 2013:78).

Devletin yatırım yenilik politikasını gerçekleştirmek için kendi önünde bir takım çözümü önemli sayılan görevler konur. Bu görevler aşağıdaki gibi tanımlanabilir (Ahmedov, 2008:45):

- IT Ekonominin gelişmesi için yenilik temelinde ETT başarılarının uygulanmasını teşvik etmek;
- Rekabetçi alanların gelişmesini sağlamak;
- Ülkeyi uluslararası iş bölümündeki gelişmiş ülkeler düzeyine getirmek;
- Modern bir ekonomik sistemin kurulmasını teşvik etmek;
- Ülke genelinde yüksek istihdam seviyelerine ulaşmak;
- İhracat potansiyelini ve iç güvenliği artırma vb.

Yeniliklerle ilgili yatırımlar, kural olarak, büyük bir risktir. Amerikalı bilim insanı Tvissin'e göre, yenilikçi projelerin çok az bir kısmı (yaklaşık% 10) başarılı olabilir, çoğu durumda yatırımlar kaybolur (Tagiyev, 2013:12). İnovasyon projesi başarılı olsa da, yatırımdan elde edilen gelir birkaç kat daha yüksek olabilir.

Yatırım yapısının ilk aşamalarında, ana fonların göreceli olarak daha verimli ve aktif kısmında, makine ve teçhizat alımına yapılan yatırımların özgül ağırlığını azaltma eğilimini gözlemleyebiliriz. Azerbaycan'da yatırım projelerinde inşaat ve montaj işlerinin payı, devlet bütçesinden altyapı projelerine yapılan büyük ölçekli yatırımlarla açıklanmaktadır. Bu durum,

devletin en önemli faktörlerinden biri olan altyapının geliştirilmesine yönelik bir yatırım politikasının sonucu olarak kabul edilebilir (Ahmedov, 2008:360).

Sanayide teknolojik yenilikçilik harcamaları 2010 yılında 53,3 milyon dolar olarak gerçekleşti. Manat teşkil etmiştir. Bu rakam 2015 yılında 2010 yılına göre altı kattan fazla düşmüştür (Tablo 5). Her ne kadar 2018 yılında teknolojik yenilikçilik maliyetleri 2017'ye kıyasla yaklaşık 1,5 kat artmış ve son yıllarda düşüş eğilimi gözlenmiştir. Hesaplamalar, 2015-2018 döneminde, ürün yeniliklerinin sektördeki toplam teknolojik yenilik miktarındaki payının% 90 olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.2: Endüstride Teknolojik Yeniliklere Yapılan Harcamaların Yenilik Türlerine Göre (Bin Manat)

	2010	2015	2016	2017	2018
Tüm Sanayi	53 273	8139	31589	9326	13877
Ürün İnnovasyonu	53 272	7 952	30904	5975	11899
Süreç İnnovasyonu	0.8	187.3	684,6	3351	1978
Madencilik Sektörü	43 892	4.8	692,9	778	8197
Ürün İnnovasyonu	43 892	4.8	692,9	778	8052
Süreç İnnovasyonu	-	-	-	-	145
İmalat Endüstrisi	8 573	8 128	29319	8083	4066
Ürün İnnovasyonu	8 572 7	941	28634	5196	3847
Süreç İnnovasyonu	0.8	187.3	684,6	2887	219

Kaynak: Azerbaycan sanayii. İstatistik bülteni, Bakü, 2018:90
<https://www.stat.gov.az/source/finance/12.01.2019>

Sektördeki yeniliğe yapılan yatırımın dağılımını ve Azerbaycan sanayisindeki faaliyet türlerini analiz etmek, mevcut inovasyon süreçlerinin doğası hakkında bir fikir doğurabilir. Verilerden açık olan ilk şey, inovasyonlara yapılan yatırımın sabit sermaye içindeki yerli yatırımdaki payının çok düşük olmasıdır. Böylece, 2016 yılında sektördeki yurt içi yatırımlar 3,24 milyar manat ve imalat sanayii - 848 milyon manat olmuştur. 2016 yılında, inovasyon yatırımları büyük ölçüde imalat sanayinde (yatırımların% 93,1'i), 20,7 milyon manat yatırımıyla (o bölgedeki yerli yatırımların% 2,44'ü) gerçekleştirilmiştir. 2016 yılında inovasyon yatırımları, içecek, yağ arıtma ve bilgisayar ekipmanı endüstrileri ile ilgilidir.

Çizelge 4.3: Sanayide Ve İşlemede İnovasyon Harcamaları Hakkında Bilgi (Milyon Manat Cinsinden)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tüm Sanayi	49.6	8.0	4.6	8.1	31.6	9.3	13.9
Yeni Ürünlerin, Hizmetlerin Ve Süreçlerin Gerçekleştirilmesi	3,8	2,5	0,8	2,5	3,3	0.5	9.0
Makine Ve Ekipmanlarla İlgili Yeniliklerin Satın Alınması	40,0	4,5	2,3	5,0	25,2	5.4	2.3
Yeni Teknolojiler Edinmek	0,3	0,1	1,1	-	0,58	0.5	0.7
Teknolojik İnovasyon	5,3	-	0,02	0,14	-	-	-
İmalat Sanayi	49,5	7,4	4,1	8,1	29,3	8.0	4.0

Kaynak: Azerbaycan sanayii. İstatistik bülteni, Bakü, 2018:94 <https://www.stat.gov.az/source/finance/> . 12.01.2019

Çizelge 4.4: Sanayide Ve İşlemede Teknolojik Yenilikçilik Harcamaları Ve Kaynakları (Milyon Manat Olarak)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tüm Sanayi	49,6	8,02	4,6	8,1	31,5	9,3	13,9
İşletmelerin Kendi Hesaplarına Yaptıkları	25,5	5,9	3,6	3,5	22,9	9,2	12,4
Devlet Bütçesi	29,8	0,01	-	-	8,6	-	0,5
Bütçe Dışı Fonlar	9,2	-	-	-	-	-	-
Diğer	14,75	2,11	1,0	4,6	-	0,2	0,9
İmalat Sanayisi	49,5	7,4	4,1	8,1	29,3	8,1	4,0
İşletmelerin Kendi Hesaplarına Yaptıkları	25,5	5,3	3,1	3,5	20,7	7,9	2,5
Devlet Bütçesi	-	0,01	-	-	8,6	-	0,5
Bütçe Dışı Fonlar	9,3	-	-	-	-	-	-
Diğer	14,7	2,1	1,0	4,6	-	0,1	0,9

Kaynak: Azerbaycan sanayii. İstatistik bülteni, Bakü, 2018:92 <https://www.stat.gov.az/source/finance/> . 12.01.2019

Yeniliklerin geliştirilmesi ve uygulanmasının asıl amacı, rekabet stratejisinde üstünlük sağlamaktır. İnovasyonun sonucunda inovasyon potansiyeli yaratılır. Yenilik potansiyeli aşağıdakileri içerir:

- Yeni bir ürün yaratmak, yani üretimi ya da yükseltilmesi. Teknolojik sürecin ve uzmanların farklı aşamalarında finansal, teknolojik, bilimsel ve teknik kaynaklar için önemlidir;
- Yeni rakiplerin ürünlerinden daha üstün olan tüketicilerin değişen taleplerini karşılayacak ürünler geliştirebilmeli, üretebilmeli ve satabilmelidir.

Dünya deneyimi, inovasyona yapılan yatırımın ekonominin hızla gelişmesine ve yaşam standartlarının iyileştirilmesine yol açtığını göstermektedir. Aynı zamanda, yenilikçi alanların gelişimi bazen zararlarla gözlenmektedir. Örneğin, temel bilime tahsis edilen fonlar iade edilemez. Şu anda, nanoteknoloji beklenen sonuçları vermedi. Bu nedenle, inovasyon odaklı yatırımların etkinliği dikkate alınmalıdır (Azizova, 2012:96).

Mevcut piyasa ekonomisinde yeniliklerin ticarileştirilmesi ve yenilikçi süreçler konusu özellikle önemlidir. Gelişmiş inovasyon projelerinin ticarileştirilmesi için yatırımcı arayışı, çoğunlukla emek yoğun ve bazen gerçekleşmeyen bir çalışma olarak kabul edilir (Atakishiyev, 2004:10). Bununla birlikte, ekonomiyi yenilikçi gelişme eğilimlerine yönlendirmede yüksek etkinliği olan devlet, bilim, üretim ve pazarın yasal, örgütsel ve ekonomik etkileşim mekanizmaları için henüz iyi gelişmemiştir.

4.3.1 Azerbaycan'da İnovasyon Sisteminin Geliştirilmesinde Güncel Sorunlar

Modern dünyada, teknikler ve teknolojiler nispeten hızlı bir şekilde değişiyor. Bu gibi durumlarda, ürün ve süreçleri yerel koşullara uyarlamak ve üretkenliği ve maliyetleri iyileştirmek gerekir. Bu değişikliklerin çoğu, araştırma laboratuvarlarında değil işyerlerinde gerçekleştirilmektedir. Üründeki küçük değişikliklerin ve ülke ekonomisindeki süreçlerin genel etkisi birçok durumda yeni teknolojiye daha büyük olabilir. Bu açıdan mevcut teknolojilerin yerel koşullara uyarlanması yenilikler kadar üretken olabilir. Gelişmekte olan ülkeler çabalarını bilimsel araştırmalara ve deneyim oluşturma çalışmalarına yoğunlaştırmalıdır. Bu arada hükümet, arabuluculuk işlevlerini ülke dışından

elde edilen teknolojiyi edinme, ustalaştırma, uyarlama ve geliştirme aracı olarak üstlenmeli ve bu çabalara yardımcı olmalıdır (Hajizada, 2002:98).

Azerbaycan'ın uzun vadeli kalkınma konseptinde belirtildiği gibi, yerel hammaddelere dayanan modern sanayi işletmelerinin kalitatif düzeyde yeni girişimler kurmaya yönelik önlemlerin uygulanması çok önemlidir. 2020 yılına kadar, ülke çelik, petrol ve gaz işleme ve petrokimya kompleksleri, gübre, gemi yapımı ve çimento fabrikaları, alüminyum endüstrisi geliştirme, birincil alüminyum üretimi, teknolojik gelişim, zincirin kurulması, bu sektörün ihracat potansiyelinin artması ile ilgili planlar yapmaktadır. Aynı zamanda, sanayi kentleri altyapısının ekonomik bölgelerdeki oluşumu, devlet yatırım politikasının petrol rafineri olmayan sanayi gelişmesine odaklanmasını sağlayacaktır. Ülkede yenilikçi ve yüksek teknolojiye dayalı rekabetçi üretimin geliştirilmesi için elverişli koşullar oluşturmak amacıyla imzalanan "Sumgait Kimya Endüstri Parkı Kurulması Hakkında" Kararı ve 28 Aralık 2011 "Bakü'de Balakhani Endüstri Parkı Kurulması Hakkında Kararnamesi" nin Uygulanmasına Dair Sistemik Tedbirlerin Uygulanması düzenlenir. Bununla birlikte, ülkenin çoğu bölgesinde, bilimsel kuruluşların potansiyelinin yeterince kullanılmadığı belirtilmelidir. Bunun temel nedenlerinden biri bilimsel çalışma ürünlerinin her zaman rekabetçi ürünler olmamasıdır. Bilimsel kuruluşların işletmelerle olan mevcut ilişkilerinin ihlali, bilimin ve üretimin hemen hemen her yerde ayrılmasına yol açmıştır. Mevcut tüm dezavantajları ele almak ve bölgesel inovasyon faaliyetlerini genişletmek için bölgesel bir inovasyon stratejisi geliştirme ihtiyacı vardır. Petrol stratejisinin başarılı bir şekilde uygulanması, ekonomik bölgelerin kalkınmasını finanse etmek için gerekli kaynakların oluşturulmasını sağlamıştır. Bu bağlamda, 2009-2013 yılları arasında Azerbaycan Cumhuriyeti Bölgelerinin Sosyoekonomik Gelişimine İlişkin Devlet Programı, bölgelerin kalkınması alanındaki faaliyetlerin sürdürülmesi amacıyla 14 Nisan 2009 tarihli Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kararı ile onaylanmıştır. Bu programın amacı, ülkedeki petrol dışı sektörün gelişimini hızlandırmak, ekonomiyi çeşitlendirmek, dengeli bölgesel ve sosyoekonomik kalkınmayı sağlamak ve nüfusun yaşam standartlarını daha da iyileştirmektir. Devlet Programında belirtilen hedeflere ulaşmak için aşağıdaki görevler öngörülmektedir (Hajizade, 2003:69):

- Ülkenin doğal ve iş gücü potansiyelini etkin bir şekilde kullanarak, petrol dışı sektörün hızlı bir şekilde gelişmesini sağlamak;
- Altyapı tedarikini iyileştirmeye yönelik önlemlerin sürdürülmesi;
- İş ortamını iyileştirmek ve girişimciliğin gelişimini hızlandırmak için amaçlı tedbirler almak;
- Ekonominin gelişmesine yatırımın devam etmesi;
- İhracata yönelik ürünün tanıtımı;

Bu görevlerin yerine getirilmesi için bize göre ekonomik bölgelerde inovasyon ve yatırım faaliyetlerinin finansman mekanizmasının iyileştirilmesine ihtiyaç var. Mehdiyev'e göre (2015:89), insan sermayesine yapılan yatırımlar ekonominin sürdürülebilir kalkınmasında önemli rol oynamaktadır. Sonuç olarak, insan sermayesinin kalitesindeki artış, vatandaşların gelirlerini arttırmanın yanı sıra, emek verimliliğini ve yenilikçi faaliyetlerin geliştirilmesini sağlayacak koşullar yaratır.

2014-2017 planlarının büyük ölçekli altyapı projelerinin uygulanmasını öngördüğü belirtilmelidir. Ana su kaynaklarının ülke dışında formüle edilmiş olması göz önüne alındığında, tahta köprü çok önemli bir projedir. Bu projede uygulanabilecek su depoları çok önemli bir proje olarak övgüye değer. Bu projenin uygulanması su kıtlığının önlenmesine izin verecektir. Öte yandan, Shamkirchay su rezervuarının inşaatının tamamlanması hem ıslah hem de devamlı içme suyunun topluma sağlanmasına olanak sağlayacaktır. Bu iki nadir projenin uygulanmasının, Azerbaycan'ın tarım alanında sürdürülebilir bir şekilde on yıllardır sürekliliğini sağlayacağı düşünülmektedir.

Son yıllarda, ülkedeki en son teknolojilerin kullanımı ve yabancı deneyimlerin kullanılmasıyla alternatif ve yenilenebilir enerji kaynaklarının oluşturulması özellikle dikkat çekicidir. Bu nedenle, Gobustan'da güneş ve rüzgar enerjisi üzerinde çalışan alternatif enerji deney-test merkezi, bu yönde uygulanan en önemli projelerden biri olarak kabul edilebilir. Ayrıca, 24 Nisan 2012 tarihinde Sumgayıt'ta güneş modülleri ve LED lambalar üreten Azguntex tesisi devreye girdi (Hajizade, 2000:58).

En dikkat çekici noktalardan biri, en son teknolojiye sahip alternatif ve yenilenebilir enerji teknolojilerinin kullanımıyla oluşturulan bu fabrikanın

tamamen bilgisayarlı olmasıdır. Bu fabrikada her birinin gücü 42-250 watt olan 60 fotoelementle donatılmış güneş panellerinin uluslararası standartlara uygun hazırlanması ve böylece sabit elektrik enerjisinin üretim yapılması öngörülmüyor. Panel üretiminin teknolojik sürecinin tamamen otomatik olduğu da belirtilmelidir. Yukarıda belirtilenlerin yanı sıra, Sumgait'teki uzun ömürlülüğü ile öne çıkan yeni nesil yüksek teknoloji LED lambaların üretimi için özel bir tesis inşa edilmesi planlanmaktadır.

Genel olarak, önümüzdeki yıllarda Sumgait'te bir yüksek teknoloji parkı oluşturulması planlanmaktadır. Bu parkta, alternatif ve yenilenebilir enerjiye dayalı 15 tesis inşaatı, enerji tasarruflu teknoloji uygulanacaktır. Halen, ülkenin geniş bir petrol ve elektrik ekipmanı yelpazesi, metal ve kompozit malzemelerden çeşitli çaplı borular, kimya sanayi ürünleri için inşaat malzemeleri vb. üretilir. Ayrıca, otomobil ve kamyon üretimine başlandı. Öte yandan, Azerbaycan'da, şu anda yüksek kalitede, modern endüstri standartlarında ve gıda ürünlerine ihraç edilen yabancı alıcılar için büyük bir talep var. Araştırmalar, metalürji endüstrisinin teknik ve teknolojik yeniden inşasına büyük bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bakü Steel Şirketi dışında, diğer işletmelerin malzeme temeli çok eski. Bu nedenle, bu açıdan mevcut işletmeleri yeniden yapılandırma veya yenileri ile değiştirme önlemleri büyük önem taşımaktadır. Demir dışı metalürjide inovasyon politikasının uygulanması, modern dünya standartlarını karşılayan modern teknolojilere dayanan dev bir tesisin inşası ve Sumgait alüminyum fabrikasının ve Ganja kil alanının yeniden inşasının tamamlanması nedeniyledir. Modern standartlar temelinde Dashkesen Filiz saflaştırma OSB'nin yeniden inşası ve çevresel gereklilikleri karşılayan yeni bir metalürjik tesisin inşası, kara metalürji endüstrisindeki inovasyon projelerinin uygulanmasında önemli bir adım olacaktır (Hajizade, 2000:96).

Ulusal inovasyon sistemi, yeni bilgi ve teknolojilerin üretimi ve yayılmasında tüm katılımcıların toplamının yanı sıra, makul bir süreçte aralarındaki ilişkilerin çeşitliliği anlamına gelir. Ulusal inovasyon sisteminin dayanmasının nedeni, piyasa ekonomisinin her bakımdan mükemmel olmamasıdır. Bu, ekonomik faaliyetin verimliliğinin işletme ya da ekonomik faaliyet riskinde yeterince somutlaştırılmadığından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda, genellikle yurtdışından teknoloji transfer etmek ve aktarmaktan

geliyor. İlgili ülkelerde, birçok ülkede olduğu gibi, yeni teknolojilerin seçilmesi, yerel koşullara adaptasyon, cumhuriyetimizdeki ithal teknolojilerin onarımı yer almaktadır. Bu aşamada elde edilen teknolojik yeteneklerin, yeni teknolojiler, ürünler ve üretim sistemleri yaratmada kilit bir rol oynadığı belirtilmelidir. Buna ulaşmak için devlet, küçük ve orta ölçekli işletmeleri desteklemelidir (Hajizade, 1998:65).

Devlet, yenilik alanındaki öncelikleri, politikasının amaç ve ilkelerini oluşturur. Bu noktada bilimsel-teknik ve inovasyon politikasını ayırt etmek gerekir. İlk durumda, devlet yeni bilimsel bilgi ve ikincisi de bireysel ve kamusal ihtiyaçlar için para ödeyen yenilikleri yaratma ve kullanma hedefini sürdürmektedir. Devlet inovasyon politikası, devletlerin bilim ve teknoloji alanlarındaki faaliyet biçimlerini, yönlerini, devlet organlarının amaçlarını, devletin inovasyon faaliyetine karşı tutumunu gösteren sosyo-ekonomik politikanın önemli bir parçasıdır. Bu politika, ülkenin sosyoekonomik gelişimini ve kamu ihtiyaçlarının tam olarak karşılanmasını sağlamak için inovasyonun etkinliğini artıran bir dizi önlemdir.

4.4 Petrol Ve Gaz Endüstrisinde İnovasyon Girişimciliğinin Gelişme Yönleri

Azerbaycan'ın petrol ve gaz endüstrisinde ticari faaliyet stratejisi gibi çeşitli stratejilerin bir kombinasyonu sunulmaktadır. Böylece, alanın ekonomik gelişme stratejisi pazarlanır, planlama, kontrol, tanıtım, pazarlama ve dış pazarlara erişim sağlanır. Tüm bunlar Azerbaycan'ın petrol stratejisinde pratik çözümünü bulmaktadır.

Azerbaycan'ın petrol stratejisi, alanın hem yakın hem de uzaktaki ekonomik faaliyetlerinin amacını ve stratejisini yansıtmaktadır. Alanın amacı, ekonomik gelişiminin ana yön kavramını tanımlamaktır. Strateji, belirlenen hedefe ulaşmak için önlemlerin ve programların geliştirilmesini öngörmektedir. Bu durumda, alanın bilimsel ve teknik potansiyeli ile üretim ve satış fırsatları göz önünde bulundurulur. Bu nedenle, petrol gazı endüstrisinin iş stratejisinin gelişimi aşağıdakileri içermektedir (Aliyev, 1997:20) :

- Petrol ve gaz endüstrisi ve ayrı yapısal bölümlerinin stratejik amaç ve görevlerinin oluşturulması ve doğrulanması;

- Petrol ve gaz endüstrisinin ekonomik faaliyetinde güçlü (pozitif) ve zayıf (kusurlu) partilerin belirlenmesi ve soruşturulması;
- Petrol ve gaz endüstrisinin mevcut ve gelecekteki üretim faaliyetlerinin nihai çıktılarının değerlendirilmesi;
- petrol ve gaz endüstrisinin mikro ve makro möheksitlerinin analizi, incelenmesi ve kullanımı;
- Petrol ve gaz endüstrisindeki üretim faaliyetlerinin gelişme alternatiflerinin belirlenmesi;
- Petrol ve gaz endüstrisinin yıllık bütçesinin hazırlanması.

SOCAR'a, petrol ve gaz endüstrisine yatırım yapması ve yeni teknolojileri çekmesi, yabancı petrol şirketleri ile sözleşmeleri müzakere etmesi amacıyla talimat verildi. Müzakere ekibinde önde gelen petrol ve uluslararası ilişkiler uzmanları vardı. İlham Aliyev, Natig Aliyev ve Khoshbakht Yusifzade'in bu gruptaki rolü özellikle etkiliydi ve Azerbaycan'ın çıkarlarına tamamen karşılık gelen anlaşmanın şartları yerine getirildi.

20 Eylül 1994'te Bakü'deki Gulustan Sarayı, SOCAR ve ABD, İngiltere konsorsiyumunun bir parçası olarak Hazar Denizi'ne ev sahipliği yaptı. Azerbaycan sektöründe Azeri, Chirag ve Gunashli (ACG) alanlarının bir kısmının ortak gelişimi ile ilgili 30 yıllık bir anlaşma imzalandı. Bu sözleşme dünya çapında "Yüzyıl Sözleşmesi" olarak tanındı. 2001'den bu yana, ulusal liderimiz Haydar Aliyev'in özel kararnamesiyle aynı gün ülkede "Neftchi Günü" olarak kutlanmaktadır. Anlaşmaya göre, yatırımın yüzde 80'i Azerbaycan'ın toplam petrol gelirinin yüzde 80'i ile konsorsiyuma yatırılacak. Ayrıca, çıkartılacak olan ilgili gaz tamamen Azerbaycan'a devredildi (Ahmedov, 2001:55).

Petrol ve gaz endüstrisindeki örgütsel inovasyon faaliyetleri, bilimsel, teknik ve entelektüel potansiyeli harekete geçirerek daha optimum ve kalıcı verimlilik elde edilmesini teşvik eden önlemleri içerir. Petrol ve gaz endüstrisindeki yenilikler üretken, test edilmiş ve talep görmüştür. Buradaki yenilik faaliyetinin gelişimi, bilimsel ve teknik potansiyel, anahtar kare ve kantitatif parametreler alanının durumu ile karakterize edilir. İşlenmiş ve dinamik, petrol ve gaz endüstrisindeki yenilik, hem teknolojik hem de yönetim

bağlamında temel önemini tam olarak göstermektedir (Ahmedov, 2003:52). Ayrıca Hazar Denizi petrol sahalarının geliştirilmesi için teknolojik ve ekonomik stratejinin inovasyon faaliyeti alanında olduğu da bilinmektedir. Bildiğiniz gibi, tüm kaynakların en iyisi bir insan kaynağıdır. Ancak, zaman içerisinde kendi elleriyle medeniyet kuramıyor. Bu nedenle sermaye ve ampirik başarılarla ihtiyacı vardır. Bu bağlamda, bizce, gelecekte beklenen petrol kaynaklarını sadece insan kaynakları ile değiştirmek kaçınılmazdır. Bu nedenle, modern medeniyetin önemli göstergesi, insan sermayesinin gelişmesine gösterilen özen ve dikkat olmalıdır.

5. SONUÇ

Çalışmalar, Azerbaycan'ın bağımsızlığının restorasyonunun ve yeni bir sofistike ekonomik sistemin kurulmasının ilk koşulunun son derece kârsız olduğunu ve ekonomik krizin hızla derinleştiğini gösteriyor. Bu şartlardaki ekonomik dönüşümün bazı ekonomik olmayan faktörlerden ciddi şekilde etkilenmesi gerekiyordu. Bunlardan en önemlisi, dış saldırganlık ve iç sosyal ve askeri siyasi panik tarafından desteklenen ayrılıkçılığın güçlendirilmesidir. Reformun ilk aşamasını değerlendirirken, onu birkaç döneme ayırmanız tavsiye edilir. 1991-1994 politik krizi sırasında, siyasi bağımsızlığın hemen ardından, ülkedeki iç sosyopolitik paniklerin güçlenmesi, askeri saldırganlığın artması, ekonominin piyasa ilişkilerine geçiş sürecinde ekonominin bozulması, ekonomik süreçlerin ortadan kaldırılması ve aşırı kriz ; Ekonomik dönüşüm sisteminin 1995-2000 yıllarında restorasyonu, ekonomik durgunluğun derinleşmesinin sona ermesi, reformdaki amaç ve hedeflerin diziliminin güçlendirilmesi, ekonominin açıklığının güçlendirilmesi dönemi. Azerbaycan'da 2003'ten bu yana başarılı bir sosyal ve ekonomik kalkınma stratejisi sonucunda yaratılan sosyo-ekonomik potansiyel, sürdürülebilir ekonomik gelişme ve makroekonomik istikrar sağlamıştır. Bu strateji neticesinde ekonominin çeşitlenmesi, petrol dışı sektörlerin gelişimi, bölgeler hızlandırılmış ve stratejik döviz rezervlerinin etkin kullanımı sağlanmıştır. Devlet başkanı tarafından yürütülen politikanın uygulanması, önümüzdeki yıllarda sürdürülebilir kalkınma için sağlam bir temel oluşturmaya, Azerbaycan Cumhuriyeti ekonomisinin dünya ekonomik sistemine entegrasyonunun hızlandırılmasına ve nüfusun yaşam standartlarının daha da iyileştirilmesine olanak sağlamıştır.

Şu anda, Azerbaycan sosyal odaklı önlemler ve pazar reformları uygulayarak yeni bir ekonomik reform aşamasına geçiyor. Bu aşama, üretici güçlerin dönüşümünü, ekonominin yapısındaki kalite değişimlerini, üretimin teknolojik modernleşmesini ve önde gelen ekonomik büyüme faktörlerini (doğal kaynak, bilimsel-teknik ve insan faktörleri) birleştirir.

Sosyoekonomik kalkınmanın şu andaki aşamasında sanayi yapısındaki niteliksel değişiklikler, ekonomik stratejinin önemli bir parçasıdır. Yoğun geri dönüşüm türünün hâlâ geçerli olduğu bir durumda üretimin verimliliğini ve yapısını iyileştirme sorununun önemi artmaktadır. Her sektörün kendi yapısı, temel ekonomik ve teknik özellikleri ve rekabet gücünün büyümesinin kaynağıdır.

Azerbaycan'da madencilik endüstrisini değerlendirirsek yüksek rekabetçiliğe ve düşük inovasyona şahit oluruz. Bu alandaki ürünlerin yenilikçi ürünler olarak kabul edilememesine rağmen, yeni teknolojiler ve inovasyon ekipmanları dahil olmak üzere bu tür ürünler için talep büyüktür. Ülkemiz hammadde ekonomisinden yeniliğe odaklı ekonomiye öncelik verdiğini belirtti. Ancak, hala net bir inovasyon stratejimiz yok, mekanizmalar var ve inovasyonlar için finansman çok düşük. Bununla birlikte, son olarak, inovasyon ve yatırım seviyesi, ETT'nin teknolojik süreçlerdeki kazanımlarını yansıtan üretim güçlerinin gelişme seviyesini tanımlar.

İşleme endüstrisindeki ürün daha az rekabetçidir ve yeniliklere odaklanmıştır. Bununla birlikte, inovasyon yönünde bir tutarlılık vardır. Ekonomik büyüme koşulları altında, yatırım yönetiminin endüstrinin dinamik yeniden yapılanma sürecine adapte edilmediği, fonların tahsis edilmesinde var olmayan bir eğilim olmadığı, tutarlılık ve amaçlılık olmadığı anlaşılmıştır. İşleme endüstrisinin gelişimi için elverişli koşullar henüz yaratmadık. Bu alandaki yatırımların etkinliği çok düşük. Teknolojik yeniliklerin çoğu, ekipman değişimi ve personel temini üzerine odaklanmıştır. Perspektifte endüstriyel üretimin gelişiminde, ekonomik büyümenin modern gereksinimlerini karşılayan saha yapısının gelişimi, üretimin yenilikçi yenilenmesi temelinde verimliliği ve rekabetçiliği. Bundan, pazarda teknoloji geliştirme, yenilikçi ürünlerin ortaya çıkışı, yeni nesil teknikler ve teknolojiler kavramlarını gerçekleştirmek önemlidir. Bunun sonuçları hükümet tarafından- endüstri ve bilimsel ve teknik politikaların oluşturulması için - iş geliştirme ve uzun vadeli yatırım projelerinin stratejik gelişimi için gereklidir.

Aşağıdakileri göz önüne alarak, modernizasyonu, aşağıdaki önemli hususlara dayanarak bir sosyal ve ekonomik politika faktörü olarak öneriyoruz:

- Yenilikler dünya ekonomisini birleştiriyor. Doğal kaynak potansiyeli insan potansiyeli ile birleştirildiğinde ve yeni formları kullanıldığında, emek verimliliğindeki hızlı artış mümkündür. Gelişmiş ülkelerde, ekonomik büyümenin yüzde 70'i ve insan potansiyelinin yüzde 30'u sermaye ve doğal kaynakların gelişimi ile ilgilidir. Ekonomideki öncelikler, temel bilimsel araştırma ve uygulama araştırması sonuçlarının endüstriyel işletmelerin ürünlerine en hızlı şekilde dönmesini sağlayan mekanizmaların yaratılmasına odaklanmalıdır; aksi takdirde, hammadde işi bilim geliştirme ile daha az ilgilenecektir;
- Azerbaycan ekonomisi bir gelişme sürecinden geçti ve bu bağlamda ekonominin hammadde ve yenilik alanındaki avantajlarını uzun vadeli ulusal çıkarılardan hareketle koordine etmek gerekiyor. Öncelik, potansiyel rekabet avantajları olan mevcut kalkınma eğilimleri olarak düşünülmelidir. Mevcut avantajlardan yararlanamadığımız için, sanayi üretiminin restorasyonu ve reel ekonomik büyümenin temeli açısından perspektif alanlarımızda yapının belirli hedefler dahilinde analiz edilmesi gerekmektedir. Bunu yapmak için, ekonominin ve sanayinin sürdürülebilir kalkınma stratejisi çok önemlidir;
- Azerbaycan'da sanayinin yapısı, düşük ücretlerin ve yeni ekonomik iç ve dış koşullarla uyumlu olmayan büyük bir işgücünün etkisiyle yaratıldı. Her sektörde yapısal değişiklikler yapılmalıdır, bu nedenle genel, iç ve dış koşulları adapte ederek ülke ekonomisine çarpıcı biçimde adapte olmak uygundur.

Bize göre, yukarıda belirtilen hedeflere ulaşmak, Azerbaycan'da önemli bir ekonomik dönüşümün sona ermesiyle sonuçlanacaktır. Başka bir deyişle, ülkenin ekonomik politikasında çok önemli bir rol oynayan dönüşüm faktörünün önemi ve aslında ülkenin sınırlayıcı rolü azalacak, yakıt ve enerji kompleksinin bugün birbirini tamamlayan ürün ve hizmetlerin ana müşterisi rolünü üstlenebileceğini varsayıyoruz. Yakıt ve enerji kompleksi, petrokimya endüstrisi ve metalürji. Bu, azami makine yapımı ve metalürjinin rasyonel gelişmesine, üretim kapasitelerinin maksimize edilmesine ve pahalı harici ekipman ve teknolojinin maliyetinin düşmesine yol açabilir. Kimya ve petrokimya alanları, özel sermaye yatırım projelerinin satışından elde edilen kâr için cazip alanlardan biridir. Kimya ve petrokimya endüstrisi ürünleri, petrol ve gaz

üretimi ile ilgili olabilir, bu nedenle enerji taşıyıcılarının ihracatı veya ilk işlenmesiyle sınırlı olmamalıdır. Önümüzdeki yıllarda ekonomik kalkınma stratejisinin temel hedefinin, ekonomik reformları derinleştirerek, modern piyasa ilişkileri ve küresel ekonomik sistemin eğilimlerine dayanarak, aşağıdaki özelliklerle, ülkenin ekonomik sisteminin yeni bir gelişim düzeyine geçişini sağlamak olarak gerçekleşebileceğini düşünüyoruz. Öneriler:

- Dinamik olarak gelişen ve piyasaya dayalı ekonominin tamamlanması;
- Yerel hammaddeler ve dünya pazarında likiditesi olan ürünler de dahil olmak üzere, önde gelen endüstrileri üreten, petrol dışı bazların modern teknolojik temelinde dinamik gelişme sağlamak;
- Birçok serbest rekabet ve mülkiyet türünün serbest işleyişini sağlayan ve ülkedeki girişimciliği teşvik eden esnek bir ekonomik mekanizma oluşumunun tamamlanması;
- Ülke ekonomisinin küresel ekonomik sisteme entegrasyonunun derinleştirilmesi ve genişletilmesi;
- Modern ve esnek bir ekonomik yönetim sistemi ve düzenleyici yolla devletin ekonomik kalkınmadaki rolünün artırılması;
- Ülkenin farklı bölgelerinin dinamik gelişimini sağlayacak amaçlı bir bölgesel politikanın uygulanması;
- Nüfusun güvenli bir şekilde korunmasını sağlamak ve modern şartlara uygun olarak sosyal güvenlik sisteminin iyileştirilmesi ve ekonomik büyümeyi artırarak nüfusun yaşam standartlarının yükseltilmesi.
- Yukarıda belirtilen sonuçlara ulaşmak için, önümüzdeki beş yıl içinde, ülkenin ekonomik politikası aşağıdaki özel görevlerin ele alınmasına odaklanmalıdır:
- Ekonominin yapısının iyileştirilmesi yoluyla kilit faaliyet alanlarının GSYİH tarafından şekillendirilmesini sağlamak;
- Bütçe oluşumunda doğrudan ve dolaylı vergilerin parite oranını sağlayarak vergi yükünün optimal dağılımı;
- Kamu sektöründe çalışanların ortalama aylık ücret seviyesinin, nüfusun para gelirlerini aşmaya teşvikini artırması için asgari tüketim bütçesi düzeyini aşmasını sağlamak;

- Ekonomik mekanizmanın şeffaflığını artırarak ve ödeme disiplininin gereğinden fazla korunmasını sağlayarak karşılıklı yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamak;

KAYNAKLAR

Azerbaycan Cumhuriyeti Bölgelerinin Sosyoekonomik Gelişimi Eyalet Programı (2014-2018) "27 Şubat 2017

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Ulusal Ekonomi Perspektifi İçin Stratejik Yol Haritası- 6 Aralık 2016 “Azerbaycan 2020: Geleceğe Bakış” Kalkınma Kavramı” Kongre kaynakları.

Abell, D. (1980). Defining the Business: The starting point of Strategic Planning. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Ha

Abbasov A.B. (2011) İşletme Organizasyonu ve Yönetimi / Ders Kitabı. Bakü: İktisat Üniversitesi Yayınevi.

Aliyev A., Manafov S. (1995) Pazar Altyapısı. T.Valiyev'in genel ders kitabı yönetimi ile. Bakü.

Aliyev A., Shakaraliyev A. (2002) Piyasa Ekonomisine Geçiş: Devletin Ekonomik Politikası. Bakü, AZ.DEU

Aliyev M.V. (2004), "Karadeniz Bölgesi Ekonomik Bütünleşme Süreci ve Bu Süreçte Azerbaycan Amili ", Ekonomi ve Yaşam Dergisi, Sayı 3- 4, Mart-Nisan.

Aliyev T., Babayev L. (2013). Bölgesel yenilik sisteminin organizasyonu ve yönetimi, Bilimsel araştırma. Bilim ve eğitim yayın evleri, Bakü.

Ashby, W.R. (1956) An Introduction to Cybernetics, Chapman & Hall, London. Article.

Arslan Faruk, (2000) “Azerbaycan Ekonomisinde Geçiş Dönemi”, Hazar Bilim Sanat ve Kültür Dergisi, S.1, Bahar

Ahmedov M., (2003) Küreselleşme ve ulusal ekonominin oluşumu. Yüksek lisans tezi. Bakü.

Ahmedov Agajan (2005), "Bölgeler Dinamik Olarak Gelişiyor (Görüşme), Medya Haberleri,makale 31 Mart- 08 Nisan.

Ahmadi Javid (2001), “Development Perspectives of Azerbaijan Agriculture”, Ekspert İqtisad Jurnalı, No.7-8.

Aslanzade İ.A. (1997) İnovasyon Yönetimi» Ders Kitabı. Bakü.

- Amiraslanov Azer**, (2001) "Ulusal Bağımsızlık Sorunları ve Ulusal Ekonominin Oluşumu", Danışma Bülteni, No: 7 (43), Ekim.
- Azizova G.A.** (2012), Devlet / Bakü Yatırım İnovasyon Politikası. Ders kitabı. Elm yayın evleri
- Ahmedov I B.** (2008) Yenilikçi Toplum ve Eğitim. Ülke ekonomisinin gelişiminde araştırma bilgi sisteminin rolü. II. Uluslararası Bilimsel Uygulama Konferansı Materyali. ETİ- 50 ". Bakü.
- Atakisiyev M., Süleymanov G.** (2004) "İnovasyon Yönetimi", Ders kitabı. Bakü.
- Ahmedov BA** (2003) Azerbaycan'da petrol arıtma endüstrisinin gelişme sorunları. Bakü: Bilim yayınları.
- Ahmedov K.K.** (2001) Onarım çalışmalarının petrol sahası alanlarının çevre dengesindeki kuyulara etkisi // Azerbaijan Petroleum dergisi, 2001, N98, s. 55-57.
- Aliyev H.A.** (1997) Ülkemize döneceğiz. Bakü; Azerbaycan Ansiklopedisi.
- Baden-Fuller, C., & Volberda, H. W.** (1997). Strategic Renewal. How Large Complex Organizations Prepare for the Future. International Studies of Management & Organization, 27 (2), 95-120.
- Baregheh A., Rowley J., Sambrook S.** (2009). Towards a Multidisciplinary Definition of Innovation // Management Decision, Vol. 47, No. 8, pp. 1323–1339.
- Bessant J., Tidd, J.** (2007). Innovation and Entrepreneurship book// Chichester: John Wiley.
- Benner, M. J., & Tushman, M. L.** (2003). Exploitation, exploration, and process management: the productivity dilemma revisited. Academy of Management Review, 28 (2), 238-256
- Birkinshaw, J, G Hamel and MJ Mol** (2008). Management innovation. Academy of Management Review, 33(4), 825–845
- Burns, T. and Stalker, G.M** (1961) The Management of Innovation, Tavistock Publications, London.
- Carlsson B., Keane P., Mart'in J.B.** (1976). R and D Organizations as Learning Systems // Sloan Management Review, Vol. 17, Iss. 3, pp. 1–15.
- Cihan Bulut**, 'Bilgi Toplumunda Yeni Ekonomi Anlayışı ve Bu Çerçeve de Azerbaycan Değerlendirmesi', Diyalog Azerbaycan İş Dünyası Dergisi, TÜSİAB Cemiyeti, Sayı:15, Bakü, Şubat2004, ss. 38-39

- Charitou, C. D., & Markides, C** (2003). Responses to Disruptive Strategic Innovation, MIT Sloan Management Review, 44 (2), 55-63.
- Christensen, Clayton, M** (1997). The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail. Boston: Harvard Business School Press.
- Cetindamar, D, R Phaal and D Probert** (2009). Understanding technology management as a dynamic capability: A framework for technology management activities. Technovation, Press 29(4), 237–246.
- Czurda Martin** (2004), "Uluslararası Pazarlardan Azerbaycan Borçlularına Finansman Artırılması", Konferans Raporu, 1. Uluslararası Konferans 'Azerbaycan'da Bankacılığın Gelişimi' 12-14 Kasım 2004
- Damanpour, F and D Aravind** (2012). Managerial innovation: Conceptions, processes, and antecedents. Management and Organization Review, 8(2), 423–454.
- Dankbaar** (2003). Innovation management in the knowledge economy: Some preliminary reflections. In Innovation Management in the Knowledge Economy, B Dankbaar (ed.). London: Imperial College Press.
- Daft, R.** (1978) 'A dual-core model of organizational innovation', Academy of Management Journal, Vol. 21, No. 2, pp.193–210.
- During, W.E.** (1986) Innovatieproblematiek in Kleine Industriële Bedrijven, Van Gorcum, Assen (published earlier as: During, W.E., Innovatieproblematiek in Kleine Industriële Bedrijven (1984) PhD Thesis, University of Twente, School of Management Studies, Enschede)
- Drucker, PF** (2007). Management Challenges for the 21st Century. New York: Routledge Press
- Drucker, P.F.** (2012), Management Challenges for the 21st Century. Moscow: Mann, Ivanov i Ferber.Press
- Eldaroğlu Ekber** (2001), Dünya Ticaret Örgütü ve Azerbaycan, Azerbaycan Ulusal Azerbaycan Demokratik Vakfı "Azerbaycan" Bülten, No: 22 (142), 31 Mayıs 2001.
- Ergün İsmet** (1992), "Kollektivist Bir Sistemde Piyasa Ekonomisine Geçiş Sorunları", Türkiye Modeli ve Türk Kökenli Cumhuriyetlerle Eski Sovyet Halkları, Yeni Forum Yayınları, Ankara.

- Ferrell, O.C., & Hartline, M.D** (2011). Marketing strategy (5th ed.). Mason, OH: South Western Cengage Learning.
- Frederickson, H G and K B Smith** (2003). The Public Administration Theory **Primer. Boulder, CO: Westview Press.**
- Hamel, G** (2006). The why, what and how of management innovation. Harvard Business Review, 84(2), 72–84.
- Hamel, G and W Green** (2007). The Future of Management. Cambridge, MA: Harvard Business School Press.
- Hajizade E.M.** (1998) Azerbaycan'da Arazi Petrol ve Gaz Kompleksinde Ekonomik Reformlar ve Verimlilik Sorunları. Bakü: Bilim
- Hajizade E.M.** (2000), Pashayeva TA Petrol ve gaz endüstrisinde yeni pazar mekanizmalarının oluşum yönleri. Bakü: Bilim.
- Hajizade E.M.** (2000) Enerji kompleksi, yeni reformların arifesinde. Bakü: Bilim yayın evleri.
- Hajizade E.M.** (2002) Petrol ve doğal gaz kompleksinin ekonomik kalkınma modeli. Bakü: Bilim yayın evleri.
- Hajizade E.M.,** (2003) Abdullayev Z.S. Petrol ekonomisinin ekonomik yapısının modernizasyonu. Bakü: Bilim yayın evleri.
- Hendriks, PHJ** (2003). Managing innovation as knowledge work. In Innovation Management in the Knowledge Economy, B Dankbaar (ed.). London: Imperial College Press.
- Henderson, R M and K B Clark** (1990). Architectural innovation: the reconfiguration of existing product technologies and the failure of established firms. Administrative Science Quarterly, 35, 9–30.
- Hull, R, R Coombs and M Peltu** (2000). Knowledge management practices for innovation: An audit tool for imp. London Press
- Huseynov T.A** (1998) "Endüstri Ekonomisi", Ders kitabı. Bakü.
- Huseynov Fuad** (2002), "Azerbaycan'ın Jeopolitik Konumu, Enerji Kaynakları ve Dış Ekonomik İlişkiler Sistemi". Yüksek Lisans Tezi. BDU universitesi
- Hüseynova A.** (2013). Azerbaycan'da yenilik potansiyeli analizi. Bilim ve eğitim yayın evleri, Bakü.
- Hüseynov E. Ö.** (2001), "Reformatik ve Hiper Dolaşımının Gerekliliği", Azerbaycan'da Ekonomik Reformların Özellikleri ve Zorlukları, Ekonomik Kalkınma Bakanlığı Ekonomik Reform Merkezi, Bakü.

- Hill, C. W. L., & Rothaermel, F. T.** (2003). The Performance of Incumbent firms in the Face of Radical Technological Innovation. *Academy of Management Review*.
- Hoff Karla** (2008). Joseph E. Stiglitz. Joseph E. Stiglitz'in Seçilmiş Bilimsel Kağıtları, vol. Oxford: Oxford Üniversitesi Yayınları
- Imanov T.I** (2008) Tüketici Piyasası: Sorunlar ve Perspektifler (Monograf). Bakü.
- İsmailov S.F.** (2006) “Geçiş ekonomisinde sanayi işletmelerinin reformu ve geliştirilmesi”, Bakü: Elm yayınları.
- Gasimov FH, Necefov ZM** (2009) Yenilikler: Ortaya çıkma, yayılma ve gelişme perspektifleri. Bakü: Bilim.
- Geroski, P.** (1998). Thinking creatively about your market: crisps, perfume and business strategy. *Business Strategy Review*, 9 (2), 1-10
- Geels, F W and J Schot** (2007). Typology of sociotechnical transition pathways. *Research Policy*, 36, 399–417.
- Gallivan M.** (2001). Organizational Adoption and Assimilation of Complex Technological Innovations: Development and Application of a New Framework // *ACMSIGMIS Database*, Vol. 32, No. 3, pp. 51–85.
- Godin B.** (2006). The Linear Model of Innovation – The Historical Construction of an Analytical Framework // *Science Technology & Human Values*, Vol. 31, No. 6, pp. 639– 667.
- Jansen, J. J. P.** (2005). *Ambidextrous Organizations: A multiple-Level Study of Absorptive Capacity, Exploratory and Exploitative Innovation and Performance*. ERIM Ph. D. Series Research in Management. Erasmus University Rotterdam.
- Kim, Y, K Song and J Lee** (1993). Determinants of technological innovation in the small firms of Korea. *RandD Management*, 23(3), 215–226.
- Kleinknecht, A** (2016). Why do we need new innovation output indicators? An introduction. In *New Concepts in Innovation Output Measurement*, D Bain and A Kleinknecht (eds.). London: Springer Int. Publ.
- Kotler, P., & Keller, K.** (2006). *Marketing management (12th ed.)*. New Jersey: Prentie Hall Press.
- Kitschelt, F H** 1991. Industrial governance structures, innovation strategies, and the case of Japan. *International Organisation*, 45, 453–493.

- Kondratyev, N.D.** (2002), Large Cycles of Market Conditions and Forecasting Theory. Moscow: Ekonomika.
- Korobeynikov, O.P., Trifilova, A.A., Korshunov, I.A.** (2000), The role of innovations in the process of strategy formation of industrial enterprises. Management in Russia and Abroad, 3, 29-43.
- Kamal M.M.** (2006). IT Innovation Adoption in the Government Sector: Identifying the Critical Success Factors // Journal of Enterprise Information Management, Vol. 19, No 2, pp. 192–222.
- Knight K.** (1967). A Descriptive Model of the Intra Firm Innovation Process // The Journal of Business, Vol. 40, No. 4, pp. 478–496.
- Kerimov M.K.** (2010) Azərbaycan biliminin inovasyon yönünde gelişmesi. Yüksek lisans tezi. Bakü.
- Liyanage, S and PS Poon** (2002). Technology and innovation management learning in the knowledge economy. The Journal of Management Development, 22(7/8), 579–602.
- Leeuw, A.C.J. De** (1982) Organisations: Management, Analyse, Ontwerp en Verandering: Een Systemvisie, Van Gorcum, Assen.
- Lenchuk E.B.** (2006) Post-sosyalist ülkelerin ekonomik kalkınmasında yenilikçi faktör. M., OMEPI IE RAS.
- Lutens Fred.** (1999) “Örgütsel Davranış”. Moskova.: INFRA-Yayınları.
- Markides, C.** (1997). Strategic Innovation. Sloan Management Review, Spring edition, 9–23
- Markard, J and B Truffer** 2008. Technological innovation systems and the multi-level perspective: towards an integrated framework. Research Policy, 37(4), 596 615.
- Meissner Dirk** (2016). Conceptualizing the innovation process towards the ‘active innovation paradigm’—trends and Outlook. Meissner and Kotsemir Journal of Innovation and Entrepreneurship (2016) 5:14 DOI 10.1186/s13731-016-0042-z
- Morgan, K** (2004). Sustainable regions: governance, innovation and scale. European Planning Studies, 12, 871–888.
- Millson, M.R., & Wilemon, D.L.** (2008). The strategy of managing innovation and technology. Upper Saddle River, N.J: Pearson Prentice Hall.

- Mikailov Gahir -Eyüp Zengin** (2004), 'Azerbaycan'da Serbestleşme Sorunu', Hasan Selçuk (Ed.), Yeni Yüzyılda Azerbaycan'ın Sosyo-Ekonomik Yapısı, Tasam Yayınları, İstanbul.
- Maidique M.** (1980). Entrepreneurs, Champions, and Technological Innovation // Sloan Management Review, Vol. 21, No. 2, pp. 59–76
- Marquis D.G.** (1988). The Anatomy of Successful Innovations // Readings in the Management of Innovation, Ballinger Publishing Company
- Merrifield, B.D.** (1986). Forces of Change Affecting High Technology Industries // A speech by U.S. Assistant Secretary of Commerce.
- Musayev Akif** (2001), "Azerbaycan Cumhuriyeti Ekonomik Kalkınma Stratejisi ve Vergi Politikası" Ekonomi ve Denetim Dergisi, No: 10, Ekim.
- Musayev A.F.** (2010). Yenilik politikası: Avrupa Birliği deneyimi ve Azerbaycan'ın koşullarına uyum. "Azerbaycan vergi haberi", Bakü.
- Musayev A.F.** (2011). İnovasyon ekonomisinin oluşumunda vergi politikasının ana yönleri, ANAS, Bilimsel İnovasyon Merkezi, Kurumsal Yönetim ve Ekonominin İnovasyon Gelişimi. Uluslararası bilimsel uygulamalı konferans materyalleri. Bakü.
- Mustafayev SH** (2012). Kalkınma / Azerbaycan modelinin kurucusu. Bakü, Bilim Yayınları
- Mehdiyev H.O.** (2015) "Azerbaycan'ın sosyo-ekonomik gelişimine retrospektif inceleme: karşılaştırmalı analiz", Bakü.
- Nadirov A.A.** (1998) "Azerbaycan Piyasa Ekonomisinde Bölgelerin Ekonomik Gelişme Sorunları ". Anas'tan Haberler Ekonomi Serisi.
- Nasirov Elman** (1997), "Azerbaycan Petrolünün Dünü Yağı ve Geleceği", Azerbaycan Petrolünün Dünü ve Yarını (Ed M Mardanov ve diğerleri), Bakü.
- NRC/National Research Council** (1987). Management of Technology: The Hidden Competitive Advantage. Washington, DC: National Academy Press.
- Nightingale, P** (2010). Servant firms in the UK pharmaceutical industry: an overlooked project based organisational form. Mimeo. SPRU, University of Sussex
- Niosi J.** (1999). Fourth Generation R&D: From Linear Models to Flexible Innovation // Journal of Business Research, Vol. 45, No. 2, pp. 111–117.

- O'Reilly, C. A., & Tushman, M. L.** (2004). The Ambidextrous organization. Harvard Business Review, 1-6.\
- Organisation for Economic Co-operation and Development, & Statistical Office of the European Communities.** (2005). Oslo manual: Guidelines for collecting and interpreting innovation data (3rd ed.). Paris: OECD Pub.
- Phaal, R, CJ Farrukh and DR Probert** (2000). Tools for technology management structure, organisation and integration. In Management of Innovation and Technology, 2000. ICMIT 2000. Proceedings of the 2000 IEEE International Conference, Vol. 1, pp. 224–229. IEEE.
- Perrow, C.** (1967) 'A framework for the comparative analysis of organizations', American Sociological Review, Vol. 32, No. 2, pp.194–208
- Pennings, J M and F Harianto** (1992). Technological networking and innovation implementation. Organisations Science, 3, 356–382.
- Powell, W W, K W Koput and L Smith-Doerr** (1996). Interorganisational collaboration and the locus of innovation: networks of learning in biotechnology. Administrative Science Quarterly, 41, 116–145.
- Rahmanov FP** (2004) "Sosyal Altyapı Düzenleme Sorunları" ders kitabı Bakü.
- Rayzberg B.A.** (1991). Pazarlamanın alfabesi. Moskova. Duma yayın evleri.
- Rothwell, R., Freeman, C., Horsley, A., Jervis, V.Y.P., Robertson, A.B. and Townsend, J.** (1974) SAPPHO updated: Project SAPPHO phase II, Research Policy, Vol. 3, pp.258–291
- Sancak Ercan** (1999), Azerbaycan Ekonomisi, Qafqaz Üniversitesi Yayınları, Bakü, 1999.
- Safarov R.** (2007) Azerbaycan'da yeni teknolojilerin uygulanması alanında inovasyon faaliyetlerinin iyileştirilmesine yönelik mekanizmalar Bakü.
- Schlegelmilch, B. B., Diamantopoulos A., & Kreuz P** (2003). Strategic innovation: the construct, its drivers and its strategic outcomes. Journal of Strategic Marketing, 11, 117-132.
- Shahbazov Eldar** (2003), "Azerbaycan Cumhuriyeti'nin 21. Yüzyıl Başlarında Petrol ve Gaz Endüstrisi", Canlanma - XXI Yüzyıl Dergisi, Sayı 5 (63), Mayıs-2003, s.104-109.
- Skalkos, D** (2012). A novel innovation management process: For applications in fields such as food innovation. International Journal of Innovation Science, 4(4), 245–258.

- Scott, D.M.** (2013). The new rules of marketing & PR: How to use social media, online video, mobile applications, blogs, news releases, and viral marketing to reach buyers directly (4th ed.). Hoboken, N.J: John Wiley & Sons
- Stosic, B.** (2007). Menadžment inovacija: Ekspertni sistemi, modeli i metode. Beograd: Fakultet organizacionih nauka. (in Serbian).
- Shumpeter, J.A.** (2007), The Theory of Economic Development. Capitalism, Socialism and Democracy. Moscow: Eksmo
- Soyak Alkan, Zenfira Nesirova,** (2003) "Küreselleşme Sürecinde IMF Politikalarının Çıktıları: Azerbaycan Deneyimi ", Uluslararası Bir Kafkasya Konulu Konferansın Makaleleri 'Kafkasya ve Küreselleşme Sürecinde Orta Asya, Bakü.
- Süleymanov Elchin** (2003), "Azerbaycan ve Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası", Azerbaycan Bağımsızlığı Sonrası Uluslararası Konfederasyonun Malzemeleri, Bakü, 3-4 Mart.
- Smirnova V.** (2009) Bir işletmenin rekabetçiliğini sağlamanın bir yolu olarak yenilikçi bir proje. "RİSK Dergisi: Kaynaklar, Bilgi, Satın Alma, Rekabet". №1.
- Shaposhnikova S. V.** (2008) Bölgenin inovasyon sisteminin oluşturulması / S. V. Shaposhnikova / İnovasyon Bülteni "Bölge". № 1
- Soumitra Dutta, Bruno Lanvin.** (2013) Küresel İnovasyon Endeksi 2013: İnovasyonun Yerel Dinamikleri, INSEAD.
- Soumitra Dutta, Simon Cauklin.** (2007) Dünyanın En İyi Yenilikçileri: Global Innovation Index 2007. INSE AD.
- Tagiyev A.H. ve IB Amirov.** (2010) Yenilik Yönetimi. Bakü: Teknur yayınevi.
- Tagiyev A.H.** (2013). Yenilik projeleri yönetimi. Ders Kitabı. Bakü.
- Tagiyev A.H.** (2013). Yenilik politikası Bakü. Bilim Yayın evleri.
- Teece, D. J.** (2010). Business Models, Business Strategy and Innovation. Long Range Planning, 43, 172- 194
- Tushman, M. and Nadler, D.** (1986) 'Organizing for innovation', California Management Review, Vol. 28, No.3, pp.74–92
- Trott, P.** (2008). Innovation management and new product development. Harlow, England: Financial Times/ Prentice Hall.

- Trifilova, A.A.** (2005), Assessment of the Enterprise's Innovative Development Efficiency. Moscow: Finansy i Statistika
- Tsvetkov, A.N.** (2011), Modern Management: Synthesizing Ideas. Monograph. St. Petersburg: Sucee.
- Thompson AA, Striklend A.J.** (2000) "Stratejik Yönetim: Kavram ve Durum", Moskova.: INFRA-Yayın evleri .
- Walker, RM, F Damanpour and CA Devece** (2011). Management innovation and organizational performance: The mediating effect of performance management. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 21(2), 367–386.
- Vaccaro, IG, JJ Jansen, FA Van Den Bosch and HW Volberda** (2012). Management innovation and leadership: The moderating role of organizational size. *Journal of Management Studies*, 49(1), 28–51.
- Veliyev E.** (2005) "Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Petrol Dışı Sektör Gelişiminin Makroekonomik Selefleri", ANAS Matematik Koleksiyonu, II. Baskı, Bakü.
- Veliyev A.V.** (2001), "Azerbaycan Tüketici Pazarının Oluşumunda BDT Ülkeleri ile Ekonomik İlişkilerin Rolü", Azerbaycan'da Ekonomik Reformların Özellikleri ve Sorunları, Ekonomik Kalkınma Bakanlığı Ekonomik Reform Merkezi, Bakü.
- Veliyev DS** (2008): Azerbaycan'ın küresel ekonomiye entegrasyonu. Yüksek lisans tezi-UNEC. Bakü.
- Qasanov RT** (1998). Azerbaycan Cumhuriyeti'nin sosyo-ekonomik gelişme pazar modelinin kavramsal temeli. Bakü, "Bilim yayın evleri ".
- United Nations Economic and Social Council** (2006). Definition of basic concepts and terminologies in governance and public administration. Note by the Secretariat of the Committee of Experts on Public Administration, 06-20194 (E). New York: United Nations.
- Usher A.P.** (1954). A History of Mechanical Inventions. Revised edition // New York: McGraw Hill
- Yoshikawa, T, L S Tsui-Auch and J McGuire** 2007. Corporate governance reform as institutional innovation: the case of Japan. *Organisation Science*, 18, 973–988.

Youtiea J., Shapira P. (2008). Bir İnovasyon Merkezi Kurmak: Bölgesel Teknolojik ve Ekonomik Gelişmede Üniversite Rollerinin Dönüşümüne İlişkin Bir Durum Çalışması. Araştırma Politikası, Cilt. 37, s. 1188-1204.

Zaheer, A and G G Bell (2005). Benefiting from network position: firm capabilities, structural holes, and performance. Strategic Management Journal, 26, 809–825.

İnternet Kaynakları

URL-1. Azərbaycan İstatistik Komitesi – www.stat.gov.az/

URL-2. Azərbaycan Ekonomi Bakanlığı. www.gov.az

<https://www.economy.gov.az/article/berdede-sahibkarlara-guzeshtli-kredit-verilib/29997> - 15.02.2019

Global İnovasyon Endeksi 2017. <https://www.dunya.com/kose-yazisi/2017-yili-kuresel-inovasyon-endeksinde-neredeyiz/368034>. 01.02.2019

Azərbaycan sanayii. İstatistik bülteni, Bakü, 2018:90
<https://www.stat.gov.az/source/finance/> 12.01.2019

Azərbaycan sanayii. İstatistik bülteni, Bakü, 2018:92
<https://www.stat.gov.az/source/finance/> . 12.01.2019